

Artturi Suonpää

AMMATTIJALKAPALLOILIJAN SOSIAALITURVA SUOMESSA

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Kesäkuu 2021

TIIVISTELMÄ

Artturi Suonpää: Ammattijalkapalloilijan sosiaaliturva Suomessa
Tutkielman ohjaaja: Lasse Koskinen
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Kauppateiden tutkinto-ohjelma, vakuutustiede
Kesäkuu 2021

Urheilu saavutti yhteiskunnan silmissä varteenotettavan ammatin statuksen Suomessa 1990-luvulla, ja urheilijoiden sosiaaliturvaa ryhdyttiin kehittämään valtion hallinnossa. Tuloksena oli urheilijoille erillinen sosiaaliturvalainsäädäntö, jonka katsottiin soveltuvan riskialttiiden ja verrattain lyhyiden urheilu-urien varalle. Lainsäädäntöä on muokattu useaan otteeseen 2000-luvulla, mutta vuoden 2020 kevät ja koronaepidemia paljastivat urheilijoiden sosiaaliturvan heikkoudet ennennäkemättömällä tavalla.

Sosiaaliset riskit voidaan jaotella perinteisiin ja uusiin riskeihin sen mukaan, milloin ne ovat ilmestyneet yhteiskuntaan ja aiheuttaneet riskin ihmisten hyvinvoinnille. Tyypillisiä perinteisiä sosiaalisia riskejä ovat sairaus, työttömyys ja tapaturma, kun taas uusia sosiaalisia riskejä ovat esimerkiksi yksinhuoltajuus ja työmarkkinoilla vaadittavien taitojen puute. Hyvinvointiyhteiskunnissa valtiolla on merkittävä rooli sosiaaliturvan järjestämisessä ja sosiaalisten henkilöriskien hallinnassa.

Tutkielman tavoite on muodostaa kokonaiskäsitys Suomen sosiaaliturvan kehittymisestä ja nykytilasta, jonka pohjalta tarkastelu pystytään keskittämään ammattijalkapalloilijoiden sosiaaliturvaan. Tutkielmassa vertaillaan yleisen sosiaaliturvan ja ammattijalkapalloilijoiden sosiaaliturvan sisältöä, minkä lisäksi tutkielmassa arvioidaan suomalaisen sosiaaliturvan universaaliutta. Tavoitteena on tunnistaa ammattijalkapalloilijan sosiaaliturvasta heikkouksia ja vahvuuksia, sekä selvittää keinoja ammattijalkapalloilijoiden sosiaaliturva-aseman parantamiseksi.

Tutkielman empiirinen aineisto muodostuu neljästä asiantuntijahaastattelusta Veikkausliigaseurojen toimihenkilöiltä. Haastattelujen perusteella koronaepidemia on nostanut jalkapalloilijoiden sosiaaliturvaan liittyvät kysymykset esille, ja varsinkin työttömyysturvan heikkous on ymmärretty kunnolla vasta poikkeusolosuhteissa. Työttömyysturvan puutteiden lisäksi tutkielma osoitti, että ammattijalkapalloilijoiden tapaturma- ja sairausturva on monesti erinomainen, mutta pelaajien tietämys ja kiinnostus sosiaaliturvaan liittyviä asioita kohtaan on usein heikohkoa.

Avainsanat: ammattijalkapallo, ammattiurheilu, hyvinvointivaltio, eläke, sosiaalinen riski, sosiaaliturva, sosiaalivakuutus, tapaturma, työttömyys

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	
1.1 Aihealueen esittely	1
1.2 Tutkimusongelmat ja rajaukset	3
1.3 Tutkimusmenetelmät	6
1.4 Tutkielman keskeiset käsitteet.....	7
1.5 Teoreettinen viitekehys	8
1.6 Aikaisemmat tutkimukset.....	11
2 SOSIAALITURVA JA HYVINVOINTIVALTIO	13
2.1 Sosiaaliturvajärjestelmien ja hyvinvointivaltion historia	13
2.2 Hyvinvointivaltion tarkoitus ja mallit	16
2.2.1 Hyvinvointivaltion tarkoitus.....	16
2.2.2 Konservatiivinen hyvinvointivaltio	18
2.2.3 Sosiaalidemokraattinen hyvinvointivaltio	20
2.2.4 Liberaali hyvinvointivaltio	22
2.3 Sosiaaliset henkilöriskit.....	23
2.3.1 Perinteiset sosiaaliset riskit	24
2.3.2 Uudet sosiaaliset riskit.....	30
3 AMMATTIJALKAPALLOILIJAN SOSIAALITURVAJÄRJESTELMÄ SUOMESSA	33
3.1 Suomen sosiaaliturvajärjestelmä	33
3.1.1 Järjestelmän kehittyminen nykypäivään saakka.....	33
3.1.2 Järjestelmän rakenne ja rahoitus.....	36
3.2 Sosiaaliturvan keskeinen lainsäädäntö	38
3.2.1 Työntekijän eläkelaki	38
3.2.2 Sairausvakuutuslaki.....	40
3.2.3 Työtaturma- ja ammattitautilaki	42
3.2.4 Työttömyysturvalaki	44
3.3 Ammattijalkapalloilijan sosiaaliturva.....	45
3.3.1 Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta	45
3.3.2 Urheilijavakuutus ja palloliiton pelaajasopimus pohja.....	47
3.3.3 Ammattijalkapalloilijan sosiaaliturva verrattuna muuhun työntekijään.....	49
4 EMPIRIA	52
4.1 Aineistonkeruu ja analysointi	52
4.2 Haastateltavat	54
4.3 Haastattelujen tulokset	56
4.3.1 Pelaajauran jälkeinen elämä ja vanhuus	56
4.3.2 Tapaturmaturva	57
4.3.3 Työttömyysturva	59

4.3.4 Jalkapalloilijoiden tietämys sosiaaliturvaan liittyvissä asioissa	61
4.3.5 Urheilijoiden erillislainsäädännön tarpeellisuus ja mahdolliset kehityskohteet	62
4.4 Päätelemät	64
4.4.1 Jalkapalloilijan sosiaaliturva ja sosiaaliset riskit	64
4.4.2 Jalkapalloilijan sosiaaliturva universalismin näkökulmasta	66
4.4.3 Mahdollisia keinoja jalkapalloilijan sosiaaliturvan parantamiseksi	69
5 YHTEENVETO	71
5.1 Tutkimusongelmiin vastaaminen	71
5.2 Tutkielman arviointia	73
5.3 Mahdolliset jatkotutkimukset	75
LÄHDELUETTELO	77
LIITE 1 HAASTATTELUKYSYMYKSET	82

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Teorettinen viitekehys

10

1 JOHDANTO

1.1 Aihealueen esittely

Suomalaisessa kulttuurissa urheilu on pitkään nähty kansalaistoimintana, jota ei ole mielletty ammattimaiseksi toiminnaksi kuin vasta viime vuosituhannen lopulta lähtien. Muutamat merkittävät kehitysaskleet ajoivat urheilua kuitenkin kohti varteenotettavaa ja tunnustettavaa, ammatillista toimintaa; urheilun kaupallistuminen, pelaajasopimusten kehittyminen ja palkkojen kasvu aiheuttivat paineita kehittää myös urheilijoiden asemaa työoikeudellisesta näkökulmasta, verrattuna muihin palkansaajiin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 7)

Vuonna 1994 hallitus teki esityksen ensimmäisestä urheilijoita koskevasta asetuksesta, jonka mukaan urheilijat, tietyin edellytyksin, siirtyisivät pakollisen vakuuttamisen piiriin. Asetus tuli voimaan vuonna 1995. Asetuksen merkittävin seikka oli oikeuskäytännössä tapahtunut muutos, jonka perusteella joukkueurheilijan katsottiin, aikaisemmasta poiketen, olevan työeläkelain määritelmän mukaisessa työsopimussuhteessa. Hallituksen näkemyksen mukaan urheilijoiden eläke- ja tapaturmavakuuttaminen ei kuitenkaan soveltunut voimassa olevaan lainsäädäntöön, joten erityisjärjestelmän luominen katsottiin sopivaksi ratkaisuksi. (HE 356/1994)

Edellä mainittua asetusta täydennettiin seuraavien vuosien aikana. Vakuutusturvan sisältöä tarkennettiin, vastuu vakuutuksen järjestämisen valvonnasta siirrettiin lajiitoille, sekä yksilöurheilijat liitettiin mukaan vakuutusjärjestelmän piiriin. Vuosituhannen vaihteessa päätettiin, että perustuslain mukaisista asioista on säädettävä lailla, josta seurasi ensimmäinen esitys ja vuonna 2000 voimaantullut laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 7-8)

Kilpaurheilu on ammattina sosiaaliturvan näkökulmasta hyvin erilainen, kuin suurin osa perinteisemmistä ja yleisemmistä elinkeinoista. Ensinnäkin urheilijoilla työtaturmien

esiintyminen on yleistä ja luonnollistakin, jolloin vakuutusturvan järjestäminen ja siihen kuuluvat prosessit ovat uniikkeja. Toiseksi ammattiuurheilijan työura on parhaassa mahdollisessa tapauksessakin lähtökohtaisesti verrattain lyhyt. Tämä asettaa haasteita eläketurvan järjestämiseen siten, että urheilijoilla olisi uran jälkeen edellytykset riittävään toimeentuloon. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 24)

Urheilijoiden sosiaaliturva on noussut viime aikoina voimakkaasti esille mediassa. Käynnissä oleva maailmanlaajuinen koronaepidemia on aiheuttanut Suomessa reaktioita, jotka ovat vaikuttaneet suoraan urheilijoiden toimeentuloon. Urheilutapahtumien peruminen ja kokoontumisrajoitukset ovat aiheuttaneet lomautuksia esimerkiksi Veikkausliigajoukkueissa. Lomautuksien tekemistä helpotettiin työnantajille keväällä, ja urheilijoita on lomautettu samoin kuin muidenkin alojen työntekijöitä.

Kotimaisen jalkapallokauden jälkeen tehdyn selvityksen mukaan Veikkausliigaseurat ovat kohdanneet koronaepidemian takia erinäisiä haasteita. Ottelutapahtumien peruuntuminen aiheutti luonnollisesti budjetoitujen tulovirtojen ehtymistä, kun tapahtumista saatavat tuotot laskivat alle puoleen normaalitilanteesta. Hankala taloustilanne maassa vaikeutti myös uusien yhteistyökumppanien löytämistä, ja samalla uusien kumppanien rahalliset panostukset jäivät totuttua pienemmiksi. Seurojen näkemyksen mukaan vallitseva tilanne tulee vaikuttamaan viime vuotta vastaavalla tavalla vielä ainakin käynnissä olevaan vuoteen 2021, eikä seurojen talous, huolimatta kiristetyistä kulukurista, kestä koronaepidemian vaikutuksia ilman taloudellista tukea valtiolta ja palloliitolta. (MTV Uutiset 2020)

Heikko taloustilanne, joka jatkunee vielä ainakin tämän vuoden, on ajanut seuroja säästötoimenpiteisiin. Viime keväänä saimme lukea jatkuvalla syötöllä Veikkausliigaseurojen alkaneista yt-neuvotteluista, jotka johtivat useimmissa tapauksissa pelaajien ja muunkin henkilöstön palkkojen leikkaamiseen. Ääritapauksissa palkanmaksu jouduttiin jopa keskeyttämään ja pelaajia lomauttamaan (Fc Honka 2020).

Urheilijan näkökulmasta äkillinen ja ennakoimaton työttömyys on ongelmallista tietenkin monesta syystä. Ensinnäkin urheilija ei voi työsuhteen päättymisen jälkeen lopettaa työntekoa, vaan ammattimaisen harjoittelun on jatkuttava, jotta säilyttää mahdollisuuden

työllistymiseen tulevaisuudessa. Tiettyyn lajiin erikoistunut urheilija ei myöskään voi marssia työvoimatoimiston luukulle etsiäkseen erikoisosaamistaan vastaavaa työtä muualta. Urheilijan on siis jatkettava harjoittelua(työntekoa), vaikka työvelvoitetta ei ole, toiveenaan löytää uusi työpaikka mahdollisimman pikaisesti.

Urheilijan kohdalla tilanteen tekee erityiseksi lisäksi se, että työnantaja ei ole velvollinen maksamaan työsopimuksessa olevasta urheilijasta työttömyysvakuutusmaksuja (Laki työttömyysturvaetuuksien rahastoinnista 24.7.1998/555 § 12). Näin ollen urheilijat eivät ole oikeutettuja ansiosidonnaiseen työttömyyspäivärahaan. Lainsäädäntö asettaa siis urheilijan eriarvoiseen asemaan muihin palkansaajiin nähden.

Ansiosidonnainen työttömyyskorvaus ei ole ainoa viime aikoina huomiota ja keskustelua herättänyt seikka urheilijoiden sosioekonomisessa asemassa. Jalkapallon pelaajayhdistys ry, joka on jalkapalloilijoiden etua ajava järjestö, on nostanut esiin ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan puuttumisen lisäksi vanhuuseläkkeen karttumiseen liittyvän epäkohdan. Pelaajayhdistyksen mukaan ongelma on merkittävä kahdesta syystä. Työsuhteen lyhyt kesto esimerkiksi loukkaantumisen tai työsuhteen luonteen vuoksi saattaa tarkoittaa sitä, että urheilijan vuositulot jäävät alle laissa määritellyn rajan, jolloin pelaaja ei kuulu lakisääteisen vakuuttamisen piiriin, eläkemaksuja ei makseta, eikä eläkettä kartu lainkaan. Toinen seikka on indeksikorotuksen puuttuminen vanhuuseläkkeissä, jolloin pelaaja on jälleen eriarvoisessa asemassa muihin palkansaajiin nähden. (Jalkapallon pelaajayhdistys 2020)

1.2 Tutkimusongelmat ja rajaukset

Tutkielman ensimmäisenä tarkoituksena on muodostaa kattava käsitys Suomessa ammatikseen pelaavan jalkapalloilijan sosiaaliturvasta. Riittävän ymmärryksen saavuttamiseksi tutkimuksessa perehdytään ensin laajemmin sosiaalivakuuttamisen perusteisiin ja hyvinvointivaltion historiaan, minkä jälkeen tutkielma tarkentuu Suomen sosiaaliturvajärjestelmän kautta ammattiurheilijoiden ja erityisesti ammattijalkapalloilijan sosioekonomiseen asemaan. Tarkoituksena on muodostaa käsitys niistä merkittävistä sosiaaliturvan osa-alueista, joissa urheilijaan ei sovelleta muihin

työntekijöihin sovellettavaa lainsäädäntöä. Tutkimuksen kohteena lainsäädännön osalta on siis voimassa oleva työtapaturma- ja ammattitautilaki, työntekijän eläkelaki, työttömyysturvalaki ja sairausvakuutuslaki.

Edellä mainittua lainsäädäntöä peilataan lakiin urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta sekä palloliiton pelaajasopimus pohjaan. Näitä lakeja ja sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja tutkimalla pyritään löytämään oleellisia eroavaisuuksia ja niiden avulla selvittämään urheilijan sosiaaliturvan tämänhetkistä tasoa Suomessa niin yksinään kuin myös suhteessa muihin palkansaajiin. Tällä vertailulla ja asiantuntijahaastattelulla on tarkoitus muodostaa käsitys ammattijalkapalloilijan sosiaaliturvan tämänhetkisestä tilasta.

Tutkielman toinen tavoite on selvittää seurojen toimihenkilöiden tietämyksen ja kokemuksen avulla sosiaaliturvan ongelmakohtia ja etuja. Tutkielmassa pyritään löytämään käytänteistä ja lainsäädännöstä niitä tekijöitä, jotka eivät seurojen mielestä tarjoa riittävää turvaa, tai ovat muulla tapaa ongelmallisia, tai vastaavasti tekijöitä, jotka voidaan nähdä edullisina muihin palkansaajiin nähden.

Tutkimusongelmat muotoutuvat seuraavasti:

1. Millainen Veikkausliigapelaajan sosiaaliturva on?
2. Millaisia kehityskohteita ja etuja Veikkausliigapelaajan sosiaaliturvassa on verrattaessa yleiseen lakisääteiseen sosiaaliturvaan?

Tutkielman keskeisin rajaus on keskittyä joukkueurheiluun. Joukkueurheilun tutkiminen tässä kontekstissa on mielekästä siitä syystä, että seurojen maksamien palkkojen määrä on jokseenkin yhtenäinen, jolloin johtopäätöksiä voidaan vetää joutumatta hankkimaan tietoa jokaiselta yksittäiseltä seuralta. Yksilöurheilu rajataan tutkielman ulkopuolelle siitä syystä, että ilmiö paisuisi liian laajaksi ja segmentoituneeksi, jos tutkimuksen kohteena olisi liian uniikkeja tapauksia.

Lisäksi tutkielma rajataan koskemaan joukkueurheilun sisällä ainoastaan ammattijalkapalloa. Ammattimaisuuden rajana käytetään urheilijan tapaturma- ja eläkelaisissa määriteltyä vuositulorajaa. Tutkielma rajataan koskemaan ainoastaan Veikkausliigaseuroissa pelaavia jalkapalloilijoita selkeyden saavuttamiseksi, vaikka toiseksi korkeimmalla sarjatasollakin lienee vakuuttamisvelvollisuuden täyttäviä pelaajia. Tapaturmavakuutuskeskuksen mukaan vuonna 2020 vakuuttamisvelvollisuuden määritelmän täyttäneitä jalkapalloilijoita oli Suomessa 298 (Tapaturmavakuutuskeskus 2021).

Rajaus jalkapalloon tehdään muutamasta syystä. Ensimmäkin tutkijan oma mielenkiinto ja tausta osuu kyseiseen lajiin. Toiseksi koronaepidemia on nostanut juuri jalkapalloilijoiden sosiaaliturvaan liittyvät kysymykset pintaan viimeisen vuoden aikana. Epätavalliset olosuhteet antavat mielenkiintoisen näkökulman juuri tämän lajin tutkimiseen.

Ammattijalkapalloilijan sosiaaliturvaan liittyviä asioita selvitetään tässä tutkielmassa seurojen toimihenkilöiden näkemysten kautta. Pelaajien suora osallistuminen tutkielmaan rajataan siis pois, ja heidän asemaansa kartoitetaan välillisesti seurojen kautta. Tähän ratkaisuun päädyttiin muutamasta eri syystä. Tutkijan oman arvion mukaan pelaajilta suoraan saatava aineisto ei olisi täyttänyt reliabiliteetin eikä validiteetin tavoitteita. Arvioin, että pelaajien tietämys aihealueesta ei ole laaja-alaisesti riittävä, ja tutkielman aineiston keruuseen osallistuneet pelaajat olisivat edustaneet heikosti keskimääräistä jalkapalloilijaa tietämyksen tasossa (yliedustettuna olisivat olleet informoidut ja asiasta kiinnostuneet pelaajat).

Viimeinen merkittävä rajaus tehdään ajallisesti. Tarkoituksena on tutkia pääosin nykyhetkeä ja lähitulevaisuutta. Aihealuetta on kuitenkin taustoitettava myös menneisyyden kehityspoluilla, joten ajallinen rajaus ei ole täysin ehdoton.

Tämän tutkielman merkitystä voidaan perustella ajankohtaisuudella. Tällä hetkellä kokemamme poikkeusolot yhteiskunnassa ovat saaneet aikaan reaktioita oikeastaan kaikilla osa-alueilla elämässämme, eikä ammattieurheilu ole poikkeus. Kokoontumisrajoitukset iskevät erityisen rajusti pääosin massatapahtumista tulovirtansa

hankkiviin yrityksiin, ja joukkueurheilu on malliesimerkki tästä. Tulojen pienentyminen luo väistämättä heijastusvaikutuksia alan työntekijöihin. Vaikutukset ovat tutkielmaa tehdessä osoittautuneet sellaisiksi, joita ei ole aikaisemmin koettu.

1.3 Tutkimusmenetelmät

Tämä tutkielma on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkielman empiirinen aineisto on kerätty puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla ilmiön tuntevilta asiantuntijoilta. Haastateltavat esitellään tutkielman empiriaosiossa luvussa 4.

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä ihmisten laajojen ja kirjaviiden kokemusten pohjalta (Jackson, Drummond & Kamara 2007, 22). Laadullinen tutkimus nähdään perinteisessä ajattelussa vastaparina määrälliselle tutkimukselle (Sarajärvi & Tuomi 2018). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on huomioitava, varsinkin haastattelumetodein hankitun aineiston kohdalla, että tutkija on osaltaan vuorovaikutuksensa takia luomassa ja vaikuttamassa aineiston syntyyn (Hirsjärvi & Hurme 2008, 23-24).

Asia on merkityksellinen tässä tutkielmassa kerättävän aineiston kohdalla siitä syystä, että niin tutkijalla kuin haastateltavilla on hyvin rajallinen kokemuspohja ja tiedot tutkittavasta ilmiöstä. Onkin oletettavaa, että tutkielman tekijän tietämys vahvistuu aineistonkeruun aikana, jolloin myös haastattelutilanteessa kysyttävien kysymysten runko on ainoastaan suuntaa antava, josta voidaan ja on suotavaakin poiketa, jotta voidaan saavuttaa mahdollisimman hedelmällistä ja merkittävää informaatiota.

Haastattelu metodina antaa tiettyjä etuja aineiston keruuseen. Tutkittavaa ilmiötä ei ole aikaisemmin juurikaan kartoitettu, joten haastattelun antama vapaus mahdollistaa sellaisten asioiden esiinnousua, joita tutkielman tekijä ei ole osannut ennakkoon ajatella. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34) Teemahaastattelun tarkoituksena on kerätä tietoa jo aiemmin tiedettyyn teoreettiseen viitekehykseen nojaten. Tässä tutkielmassa teemahaastatteluiden runko on kaikille haastateltaville sama, mutta rungosta poiketaan haastateltavien ammatissa kerääntyneen tietämyksen ja motiivien mukaan. Sen ei nähdä

aiheuttavan yhdenmukaisuuden ongelmaa teemahaastatteluissa (Sarajärvi & Tuomi 2018).

Haastattelulla saadaan laaja aineisto, jossa eri haastateltavien subjektiivisuus ja monitahoisuus ilmiön ymmärtämisessä nousee esiin. Haastattelu antaa lisäksi mahdollisuuden esittää lisäkysymyksiä ja tarkentavia kysymyksiä, joilla voidaan tarkentaa vastauksia esimerkiksi johonkin odottamattomaan teemaan liittyen, jota tutkija ei ole osannut ennakkoon arvioida merkittäväksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35)

1.4 Tutkielman keskeiset käsitteet

Ammattijalkapalloilijalla tai jalkapalloilijalla tarkoitetaan tässä tutkielmassa Veikkausliigaseurassa työsopimuksella työskentelevää jalkapalloilijaa.

Etuuksilla tarkoitetaan sosiaaliturvan perusteella saatavia rahaetuuksia ja korvauksia, kuten äitiysrahaa ja työttömyyskorvauksia (Greve 2014, 23).

Hyvinvointivaltiolla tarkoitetaan sellaista hallintoa, jossa valtiolla on merkittävä rooli kansalaisten taloudellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edesauttajana (Greve 2014, 211).

Sosiaalipalveluilla tarkoitetaan sosiaaliturvan osaa, jotka käsittävät terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät palvelut, kuten vanhusten hoivapalvelut, lastenhoidon palvelut ja terveyspalvelut (Greve 2014, 181).

Sosiaaliturvalla tarkoitetaan julkisen sektorin tarjoamia hyvinvointiin liittyviä palveluita ja rahallisia etuuksia, joilla pyritään takaamaan kansalaisten toimeentulo ja sosiaalinen turvallisuus (Kela 2019; Kangas & Niemelä 2017, 12)

Sosiaalivakuutuksella tarkoitetaan lakiin perustuvaa sosiaalisilta riskiltä suojautumista. Sosiaalivakuutus on pakollista ja se edellyttää vakuutusmaksujen maksamista, jonka vastapainona on oikeus toimeentulon turvaaviin etuuksiin riskien realisoituessa. (Huhtanen 2017, 61)

Urheilijalailla tarkoitetaan lakia urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta (24.4.2009/276).

Urheilulla tarkoitetaan ammattimaista toimintaa, jolla ansaitaan pääasiallinen toimeentulo (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021a).

1.5 Teoreettinen viitekehys

Tämän tutkielman teoreettinen viitekehys muodostaa kuvan tutkittavan ilmiön, eli ammattijalkapalloilijan sosiaaliturvan piirteistä ja periaatteista. Sarajärven ja Tuomen (2018) mukaan teoreettinen viitekehys, tutkielman teoriaosuus, käsittelee tutkielmalle merkittäviä käsitteitä ja niiden välisiä suhteita.

Tässä tutkielmassa teoreettinen viitekehys koostuu ensinnäkin sosiaaliturvan kehityksestä. Teoriaosuuden alussa pyritään selvittämään miten, milloin ja miksi sosiaaliturva on kehittynyt, ja millaisia muotoja se voi saada eri puolilla maailmaa. Teoria keskittyy ensin hyvinvointivaltion historiaan ja merkitykseen, sekä erilaisiin hyvinvointivaltiomalleihin.

Tutkielman edetessä tarkasteluun tulee mukaan riskin käsite ja se, mitkä riskit ovat sosiaaliturvan näkökulmasta merkittävimpiä yhteiskunnassamme. Esittelyn kohteena ovat tyypillisimmät sosiaaliset riskit, joita varten sosiaaliturva on aikanaan saanut alkunsa.

Laajemmista kokonaisuuksista siirrytään tarkastelemaan Suomen sosiaaliturvajärjestelmää ja sosiaaliturvaan liittyvää lainsäädäntöä. Järjestelmää esiteltäessä pyritään nostamaan esille vähintään muutamia erityispiirteitä ja taustavoimia, jotka ovat muokanneet maamme sosiaaliturvan nykyään kokemamme kaltaiseksi. Lainsäädännössä pyritään tuomaan esille ne merkittävät lait, jotka koskevat ammattiurheilijoita yhtäläisesti muihin työntekijöihin nähden ja ne, jotka urheilijoiden erityislainsäädännön takia eivät koske heitä.

Teoriaosuuden loppuvaiheessa keskitytään tarkemmin ammattiurheilijan ja erityisesti ammattijalkapalloilijan sosiaaliturvaan. Tärkeässä roolissa on laki urheilijan tapaturma- ja eläkevakuutuksesta. Lisäksi palloliiton pelaajasopimus pohja muodostaa osan teoreettista viitekehystä, sillä se vaikuttaa ammattijalkapalloilijoiden työoikeudelliseen asemaan.

Tutkielman taustateorianaa toimii sosiaaliturvan laajat kokonaisuudet. Niihin kuuluu sosiaaliturvan järjestelmät, hyvinvointivaltion ja hyvinvointivaltiomallien teorit sekä lainsäädäntö. Taustateorian tarkoitus on muodostaa käsitys sosiaaliturvan tarkoituksesta ja merkityksestä yhteiskunnan ja yksilön hyvinvoinnille. Lainsäädännön tutkiminen antaa pohjaa sosiaaliturvan käytännön järjestämiseen, esimerkiksi tärkeimpien sosiaaliturvan instrumenttien toimeenpanijoista ja toimeenpanon käytännöstä.

Tutkielman tulkintateoriaa ovat sosiaalisten riskien hallinta sosiaaliturvan keinoin. Sosiaaliturvaa tulkitaan siis sosiaalisten riskien näkökulmasta. Lisäksi teoreettista viitekehystä pyritään tulkitsemaan universaaliuden ja oikeudenmukaisuuden näkökulmista siten, että erilaisia sosiaaliturvan lakeja ja käytäntöä Suomessa vertaillaan toisiinsa.

Seuraavassa kuviossa on esitelty teoreettinen viitekehys pääpiirteiltään. Kuvio havainnollistaa tutkielman rakennetta sekä sosiaalisten riskien luomaa tarvetta hyvinvointivaltiolla ja sosiaaliturvalle, jotka puolestaan johtavat erinäisiin ammattijalkapalloilijan sosiaaliturvaa määrittäviin ja ympäröiviin tekijöihin.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys

Kuvion yläosassa sosiaaliset riskit edustavat ikään kuin ”kattoa”, jonka alle kaikki muu tutkielman teoria sijoittuu. Ilman sosiaalisia riskejä ei olisi tarvetta sosiaaliturvalle ja hyvinvointivaltiolle. Sosiaaliturvan ja hyvinvoinnin käsitteet nivoutuvat monella tapaa yhteen, sillä sosiaaliturva rakentuu pitkälti valtion organisoimana, jolloin (hyvinvointi)valtion rooli yksilön ja kollektiivin hyvinvoinnin mahdollistajana ja edistäjänä on merkittävä. Kuvion alaosan keskellä on ammattijalkapalloilijan sosiaaliturvan käsite. Sen ympärillä olevat käsitteet ovat havaintojen mukaan merkittävimpiä vaikutustekijöitä tutkielman pääkohteelle, eli ammattijalkapalloilijan sosiaaliturvalle. Lainsäädäntö vaikuttaa jalkapalloilijan sosiaaliturvaan kuvion

mukaisesti kahdelta suunnalta. Ensinnä universaalit, kansalaisia koskevat lait kuten sairausvakuutuslaki ja työttömyysturvalaki muovaavat jalkapalloilijan sosiaaliturvaa. Toiseksi urheilijoiden erillislainsäädäntö antaa uniikin piirteen urheilijoiden sosiaaliturvalle. Urheilijavakuutus ja palloliiton pelaajasopimus pohja antavat lisäksi jalkapalloilijan sosiaaliturvalle uniikin vivahteen.

1.6 Aikaisemmat tutkimukset

Ammattiuurheilijoiden sosioekonomista asemaa on tutkittu jonkin verran aikaisemminkin. Jukka-Pekka Väänänen (2014) on tutkinut pro – gradu -tutkielmassaan suomalaisten Korisliigapelaajien tapaturmavakuutuksen tasoa, ja vakuutettujen tietämystä heitä koskevista turvista ja niiden tasosta. Lisäksi Noora Hartikka (2018) on omassa pro – gradu -tutkielmassaan keskittynyt tunnistamaan urheilijoiden eläketurvan järjestämisen haasteita, sekä mahdollisuutta järjestää kattavampaa eläketurvaa urheilijoille tarkoitetun eläkekassan avulla.

Paavo Kuronen (2009) tutki pro – gradu -tutkielmassaan urheilijoiden tapaturma- ja eläkevakuutuksen ongelmakohtia niin työnantajan, vakuutetun kuin myös vakuutusyhtiön näkökulmasta. Tutkielmassa tarkasteltiin erityisesti ammattijääkiekkoilua, joka on suurin ammattilaisurheilulaji Suomessa. Kuronen havaitsi suurimpien ongelmien löytyvän vakuutuksien korkeista hinnoista, eläketurvan riittämättömyydestä ja tapaturman käsitteestä. Tero Lahti (2009) on lisäksi tutkinut pro – gradu -tutkielmassaan poliittisen prosessin näkökulmasta urheilun ammattimaistumista 1990-luvulla.

Ajankohtaiseksi ja mielenkiintoiseksi tutkimusaiheeksi tämän tekee mielestäni kuitenkin tämänhetkinen epävarmuus koronapandemian takia, joten vallitseva tilanne tarjoaa myös mahdollisuuden tutkia ilmiötä toivottavasti uudesta näkökulmasta. Lisäksi aikaisempaa tutkimusta ei ole kohdistettu jalkapalloon, joka on ammattina monella tapaa omanlaisensa Suomessa. Koronaepidemia puhkesi Suomessa vuoden 2020 kevättalvella ja tapahtuma ajoittui juuri kansallisten jalkapallosarjojen sarjakauden alkamisen alle. Näin ollen

jalkapallo sai toimia suunnannäyttäjänä vaikean taloudellisen tilanteen hallitsijana joukkueurheilun sektorilla.

2 SOSIAALITURVA JA HYVINVOINTIVALTIO

2.1 Sosiaaliturvajärjestelmien ja hyvinvointivaltion historia

Sosiaaliturvajärjestelmien ja hyvinvointivaltion kehittymisen historialliset polut ovat muotoutuneet eri puolilla maailmaa hyvinkin toisistaan eroavalla tavalla viimeisen sadan vuoden aikana, mutta varhaisemmasta menneisyydestä on löydettävissä teemoja ja merkkipaaluja, joita voidaan pitää merkittävänä nykyään tuntemamme hyvinvointivaltion käsityksen kehityksessä (Greve 2014, 3). Greven (2014) mukaan monissa muinaisaikojen kansoissa valtiolla nähtiin rooli niiden kansalaisten tukemisessa, jotka nähtiin ”ansaitseviksi” jonkinlaiseen avustukseen tarpeen niin vaatiessa. Tällainen rooli oli erityisesti sotilailla. Heidän kontribuutionsa yhteiskunnalle nähtiin ydintoimintana julkiselle sektorille, ja sotilaiden riski vammautua oli luonnollisesti suuri, joten heidän katsottiin ansaitsevan tukea valtiolta. (Greve 2014, 3)

Vasta 1600-luvun alun Englannissa säädettiin ensimmäinen lakikokonaisuus, jonka nojalla vakuutuksen piiriin kuului muitakin ihmisryhmiä, kuin sotilaita. Lailla pyrittiin tarjoamaan apua yhteiskunnan haavoittuvaisille ihmisryhmille, kuten köyhille, sairaille, vanhoille ja orvoille. (Szreter, Kinmonth, Kriznik & Kelly 2016, 2734) Kuningatar Elisabetin köyhäinlait eivät olleet ainoita tuolloisessa Euroopassa, mutta laajuudeltaan ne olivat omassa kastissaan vertailtaessa muihin eurooppalaisiin valtioihin (Szreter, ym. 2016, 2735).

Seuraava merkittävä kehitysaskel hyvinvointivaltion muotoutumisessa linkittyy pitkälti teolliseen vallankumoukseen ja 1800-luvun alun Isoon-Britanniaan. Voimakas muuttoliike kaupunkiin teollistumisen takia aiheutti painetta kaupungeissa ja vuonna 1834 säädettiin uusi köyhäinlaki (New Poor Law). (Greve 2014, 4) Muutos ei kuitenkaan tarkoittanut lisääntynyttä suojaa universaalisti. Päinvastoin uudistuksella pyrittiin jopa ikään kuin vetoamaan kansaan siten, että sosiaaliturvaan nojaaminen nähtäisiin heikkoutena ja jopa häpeänä. Tuon ajan Isossa-Britanniassa edellä mainitun ajattelutavan

taustalla vaikutti merkittävästi taloustieteilijä Adam Smithin ajatukset vapaista ja itseohjautuvista markkinoista, joiden toimintaan ei tulisi puuttua. (Greve 2014, 4; Szreter, ym. 2016, 2735) Ensimmäiset sosiaalivakuutuksen muodot syntyivät tarkoituksella palvelemaan ajatusta työmarkkinoiden tehokkuudesta, ei niinkään ihmisen hyvinvoinnista (Esping-Andersen 1990, 41). Teollistuminen ja muutto kaupunkiin murensi myös perinteisen maatalousyhteiskunnan normeja. Uudenlaisissa työolosuhteissa perheiden tarjoama turva ei monesti ollut enää riittävää, joten valtiovallalta vaadittiin uusia toimenpiteitä. (Rantala & Kivisaari 2020)

Greven (2014, 4-5) mukaan yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset ja erityisesti taloudellisen kehityksen aikakaudet ovat historiallisesti kulkeneet käsi kädessä hyvinvointivaltion kehityksessä. Iso-Britannian jalanjäljissä kulki ennen kaikkea Saksa. Yhteiskunnan muuttuessa maassa alettiin 1880-luvulla kiinnittämään erityistä huomiota esiin nousseisiin, työväenluokkaa koskeviin epäkohtiin. Uudenlaisen sosiaalipoliittisen ajattelun taustalla oli valtakunnankansleri Otto von Bismarck (Greve 2014, 4-5). Bismarck näki epäkohtiin puuttumisen elintärkeänä keinona mahdollistamassa yhteiskunnan kehityksen ja kukoistuksen, jossa kansalaisten hyvinvoinnista huolehtiminen täytyy nostaa jalustalle. (Rantala & Kivisaari 2020). Sosiaalivakuutuksen kehittyminen voidaan siis nähdä korkeamman kollektiivisen hyvinvoinnin edesauttajana.

Toisaalta Bismarckin motiivit uudistusten taustalla voidaan tulkita kyynisemminkin. Valtakunnankanslerin sosiaalipoliittiset uudistukset voidaan nähdä varotoimenpiteenä mahdollista kansannousua vastaan, sillä uudet työhön ja toimeentuloon liittyvät riskit herättivät epävarmuutta kansan riveissä. (Greve 2014, 5) Uusia lakeja perusteltiin romanttisella kielellä höystettynä, ja sanoma oli, että kansalaisten tukeminen on yleishyödyllistä, ja sen tulee koskettaa kaikkia, ei ainoastaan tietyn aseman saavuttaneita. On kuitenkin huomioitavaa, että Bismarckin motiivit uudistusten taustalla lienevät olleet vähintäänkin yhtä poliittisia kuin humaaneja, sillä kilpailevat sosialismipoliitikat vastustivat uudistuksia. (Rantala & Kivisaari 2020)

1900-luvun alkupuoliskolla uudistukset levisivät myös muualle Eurooppaan. Ensimmäinen maailmansota aiheutti valtioiden sosiaalijärjestelmien ja -uudistusten hidastumista, tai keskeytti ne kokonaan. Sodan jälkeen tarve uudistuksille nosti hiljalleen

päätään, mutta valtion rooli nähtiin edelleen pääosin ”huolehtijana”. (Greve 2014, 6) Szreterin ym. (2014, 2734) mukaan esimerkiksi Isossa-Britanniassa vallitsi ajatus, jonka mukaan köyhille jaettavat rahalliset avustukset ja tuki pitäisi ideaalitulanteessa osoittaa yhteiskunnan tuottaville, rikkaille kansalaisille.

Maailmansotien välisenä aikana valtioiden rahallinen panostus sosiaaliturvaan lisääntyi hiljalleen, ja englantilaisen taloustieteilijä John Maynard Keynesin johdolla valtiolla alettiin nähdä merkittävämpi rooli kansantalouden kehityksessä ja kasvussa, esimerkiksi uusien työpaikkojen muodossa. Toinen maailmansota keskeytti jälleen kehityksen hetkellisesti, mutta sotiin valmistautuminen loi samalla pohjaa tulevalle; kollektivismiin aate sai sijaa, ja stabiilien sekä onnellisten kansojen ajateltiin lievittävän uhkaa tulevaisuuden konflikteista. (Greve 2014, 6)

Sodanjälkeinen aika aina 1970-luvulle oli ympäri maailman kiihtyvää talouskasvun aikaa. Kuten aikaisemmin mainittiin, talouskasvun ja sosiaaliturvan kehityksen välillä on positiivinen korrelaatio, ja 1950-1970 lukujen välistä periodia kutsutaankin ”sosiaaliturvan kehityksen kulta-ajaksi” (Greve, 2014 7). Valtioiden erot sosiaaliturvan kehittyneisyydessä olivat tuolloin merkittäviä, ja teollistumisessa jäljessä olevissa maissa sosiaaliturvaan liittyvissä asioissa otettiin ensimmäisiä, ripeitä harppauksia aikaisemmin teollistuneiden maiden vanavedessä. Euroopassa ja Yhdysvalloissa julkisella vallalla oli jo merkittävä rooli yhteiskunnan kulmakivenä, ja etuudet ja turva riskien varalle ulottui koskemaan laajaa osaa kansalaisista, esimerkiksi lapsien ja vanhuksien avuksi kehitettiin uusia palveluja sekä terveydenhuoltopalveluita kehitettiin vastaamaan uusiin sairauksiin uusilla metodeilla. Perinteisen miehen ansioihin nojaavan perheen käsitys alkoi myös hiljalleen murentua, kun naisia alkoi liittyä työvoimaan entistä suuremmalla volyyymilla (Greve 2014, 7)

Hyvinvointivaltioiden kehitys entistä universaalimmiksi tarkoitti luonnollisesti kiristyvää verotusta, jotta valtio pystyi hoitamaan kontolleen ottamaansa tehtävää. 1970-luvun öljykriiseihin yhdistettynä monessa maassa alkoi ilmetä ongelmia niin työllisyyden kuin tasa-arvon saralla, ja valtion kykenevää hyvinvoinnin takaajana alettiin kyseenalaistaa. Valtio ei pystynyt täyttämään toivotulla tavalla työllisyyttä ja tasa-arvoa koskevaa tehtäväänsä, ja toisaalta esimerkiksi työttömyysetuuksien kasvu julkisen

velan avulla nähtiin haittaavan niin kansantaloutta kuin työmarkkinoita. (Greve 2014, 7-8)

Valtion osuuden kasvu sosiaalisten riskien turvana ja hyvinvoinnin kasvattajana onkin hidastunut viimeisten vuosikymmenien aikana. Markkinoiden rooli ja individualismin käsite ovat kasvattaneet suosiotaan sosiaaliturvan kehikossa, vaikkakin valtion nähdään yhä olevan merkittävä tekijä. (Greve 2014, 8-9)

2.2 Hyvinvointivaltion tarkoitus ja mallit

2.2.1 Hyvinvointivaltion tarkoitus

Hyvinvointivaltion käsitteen juuret voidaan katsoa löytyvän 1800-luvun Saksasta. Sen aikaisen näkemyksen mukaan yhteiskunnan tuli huolehtia jokaisesta yksilöstä, ja jokainen yksilö oli osaltaan vastuussa yhteiskunnan hyvinvoinnista. Yksilön velvollisuuden vastapainona olivat kansalaisoikeudet. Henkisen ja materiaalsen hyvinvoinnin tarjoaminen oli hyvinvointivaltion ydintoimintaa, ja (hyvinvointi)valtion katsottiin olevan pakollinen instituutio, jos ihmisten onnellisuutta ja hyvinvointia haluttiin kasvattaa. Toista, liberaalimpaa näkökulmaa edustaneet poliitikot näkivät valtion roolin enemmänkin kansalaisoikeuksien puolustajana ja valvojana, ei niinkään hyvinvoinnin kasvattajana. (Petersen & Petersen 2013, 39-40)

Nicholas Barrin (2012, 1) mukaan valtiolla on ensisijaisesti kaksi tehtäväkokonaisuutta, jotka yhdessä muodostavat hyvinvointivaltion perustoiminnot. Ensimmäinen tehtävä on auttaa taloudellisessa ahdingossa olevia, siirtää tuloja ja varallisuutta, sekä ehkäistä syrjäytymistä. Taloudellisten erojen tasaamisesta juontaa myös periaatteen lempinimi, ”Robin Hood -toiminto”. Toinen hyvinvointivaltion tehtävä on tarjota turvaa ja jakaa tuloja kansalaisten koko elämänsä ajalle.

Hamlinin (2008, 110-111) mukaan hyvinvointivaltion funktio juontuu kaikessa yksinkertaisuudessaan yksilön hyödyn maksimoimiseen, ja sosiaalisen hyvinvoinnin kokonaisuus rakentuu lopulta aina yksilöiden hyvinvoinnin kautta.

Hyvinvointivaltio mahdollistaa iästä riippumatta aktiivisen ja osallistuvan roolin jokaiselle yhteiskunnassa, kunhan järjestelmä on oikein rahoitettu, tähtää täystyöllisyyteen ja tarjoaa palveluita ilman rahallista vastinetta. Teoriassa nykyajan varakkaan yhteiskunnan pitäisi pystyä tarjoamaan kaikille ihmisarvoa kunnioittavan mahdollisuuden elää. (Ferguson, Lavalette & Mooney 2002, 2)

Gösta Esping-Andersen julkaisi vuonna 1990 teoksen ‘Three Worlds of Welfare Capitalism’, josta tuli merkkipaalu suurelle osalle alan tutkimusta vuosikymmeniksi, ja se on sitä edelleen. Kirjasta on tullut ikoninen osa hyvinvointivaltion ja sosiaalipolitiikan myöhempiä tutkimusta, ja siihen viitataan lähes poikkeuksetta kaikissa uusissa alan tutkimuksissa vielä 30 vuotta julkaisun jälkeen. (Powell, Yörük & Bargu 2020, 61) Esping-Andersenin (1990, 14) mukaan hyvinvointivaltiota voidaan katsoa kahdesta näkökulmasta. Suppeasti tarkasteltuna hyvinvointivaltion rooli on tarjota tulonsiirtoja sekä palveluita, joilla pyritään parantamaan hyvinvointia. Laajemmasta perspektiivistä tarkasteltuna hyvinvointivaltion funktio on olla keskeinen osa koko kansantaloutta, jolloin sosiaaliturvaan liittyvät asiat kuuluvat laajempaan kokonaisuuteen.

Esping-Andersen jakoi hyvinvointivaltioiden kolmeen eri kategoriaan. Kategoriat muodostuvat toisiaan vastaan ainakin osittain taistelevien ideoiden varaan, ja ne ovat muodostuneet historian saatossa toisistaan eriävällä tavalla ja eri aikoihin. Esping-Andersenin jaottelussansa hyvinvointivaltioiden edustavat ideologialtaan ja tavoitteiltaan joko liberaalia, konservatiivista tai sosiaalidemokraattista ”koulukuntaa”. (Esping-Andersen 1990, 16)

On huomioitavaa, että seuraavassa esitettävä jaottelu pohjautuu ainoastaan yhteen, joskin merkittävään teokseen hyvinvointivaltion teoriassa. Oletettavasti mikään yksittäinen valtio ei kuulu nykypäivänä puhtaasti vain ja ainoastaan yhden seuraavista kategorioista alle, mutta jaottelu on, kritiikistä huolimatta, edelleen mielestäni selkein esitys erilaisista hyvinvointivaltion tyypeistä. Sosiaalidemokraattisen mallin esittelyssä käytetään paikoin

pohjoismaisen hyvinvointimallin teoriaa, koska tutkielman tekijän havaintojen perusteella sosiaalidemokraattisen ja pohjoismaisen hyvinvointimallin erot ovat häviävän pieniä.

2.2.2 Konservatiivinen hyvinvointivaltio

Konservatiivisen hyvinvointivaltion malli perustuu luonnollisesti konservatismiin aatteelle. Konservatismi poliittisessa ympäristössä nojautuu aatteen perustavanlaatuisen ideaan tarkoituksena säilyttää tai suojella aikaisemmin saavutettua asemaa tai tilaa (Page 2015, 1). Konservatismi voidaan nähdä syntyneen alkujaan vastavoimaksi yhteiskunnassa tuulta purjeisiinsa saaneelle demokratialle ja konservatiivien tavoitteena oli säilyttää vallitsevat hierarkkiset rakenteet ja luokkajako. Konservatiivit pelkäsivät yhteiskunnan sosiaalisen järjestyksen romahtavan, jos demokraattisille voimille annettaisiin lisää valtaa. (Esping-Andersen 1990, 23) Konservatiivien näkemyksen mukaan perinteet ovat sukupolvien yli kasaantunutta viisautta, ja sitä tulisi vaalia (Page 2015, 3).

Pagen (2015 2-3) mukaan konservatiivien lähtökohtainen ajatus ihmisistä yksilöinä tarkoittaa sitä, että eriarvoisuus on yhtä luonnollista, kuin ihmisten luontaiset eroavaisuudetkin, jolloin yhteiskuntaan muodostuu automaattisesti luokkajako. Valtiolla ei konservatiivien mukaan pitäisi olla ylivaltaista roolia tasoittaa edellä mainituista ominaisuuksista johtuvaa eriarvoisuutta, vaan valtion tulisi puuttua vain vakaviin, ihmisyyttä uhkaaviin tilanteisiin. Pagen mukaan eriarvoisuus lisäksi hyödyttää paitsi rikkaita, myös köyhiä; yhteiskunnan kykenevimpien menestys auttaa taloudellisessa kehityksessä, mikä puolestaan tukee luonnostaan heikompiensaisten menestymistä yhteiskunnassa. (Page 2015, 4)

Konservatiivinen hyvinvointimalli ja sen toiminta voidaan nähdä ainakin osittain jatkeena edellä esitetyille periaatteille ideologian taustalla. Konservatiivisen näkemyksen mukaan mies on perheessä ansaitsijan roolissa, ja naisen sekä muun perheen tehtävä on huolehtia lapsista ja kodista (Geist 2005, 26). Yksilön oikeudet määräytyvät luokan ja statuksen, esimerkiksi sukupuolen mukaan. Sukupuoliroolit näkyvät perinteisesti konservatiivisissa

hyvinvointivaltioissa ainakin siten, että naisia kannustetaan etuuksien kautta äitiyteen. Lisäksi lastenhoidon ja perheen etuudet ovat suhteessa muihin malleihin heikommalla tasolla. Ajatus taustalla on, että perheen tulee ensisijaisesti itse selvitä toimeentulosta, ja valtion rooli on olla viimeinen turvasatama. (Esping-Andersen 1990, 47)

Konservatiivisen hyvinvointivaltion eräs selkeimmistä tunnuspiirteistä on valtion viroissa toimivien henkilöiden paremmat sosiaalietuudet muihin työntekijöihin verrattuna. Esping-Andersenin (1990, 102-103) mukaan tämä juontaa juurensa Otto von Bismarckin Saksaan. Valtion tavoitteena oli edistää työntekijöiden kahtiajakoa julkisen ja yksityisen sektorin työntekijöihin. Kuten jo aikaisemmin mainittiin, konservatismiin peruserätyksiä on hierarkkiset suhteet, jossa valtion asemaa pyramidin huipulla korostetaan. Työstatuksen perusteella tehtävän kahtiajaon voidaan nähdä edistävän/säilyttävän luokkajakoa, minkä lisäksi se korostaa valtion roolia kannustamalla valtion palvelukseen.

Sivuten edellistä kappaletta, konservatiivisen hyvinvointimallin valtioille on ollut tyypillistä jakautunut yhteiskunta. Jakautuminen on kenties perujaan vahvasta korporativismista, jossa esimerkiksi tietyn ammatin harjoittajat lyöttäytyivät yhteen saavuttaakseen ammattikunnalleen paremman yhteiskunnallisen aseman. Konservatiivisissa valtioissa ihmisten eriarvoisuutta ei pidetty yhteiskuntaa haittaavana tekijänä, joten näissä valtioissa, esimerkiksi Saksassa ja Ranskassa, sosiaalivakuutuksen oli mahdollista pirstaloitua ammattiryhmittäin. (Esping-Andersen 1990, 104-105)

Yksilön työvoiman kaupallistaminen (commodification) ja riippuvuus markkinoista jakaa hyvinvointivaltiomallit. Yksilöiden ja perheiden mahdollisuus sosiaalisesti hyväksyttävään elintasoon riippumatta suoriutumisesta työmarkkinoilla on Esping-Andersenin teoksen yksi merkittävimmistä hyvinvointivaltioiden kategorisoinnin mittareista. (Esping-Andersen 1990, 66) Edellä mainitusta käytetään termiä de-commodification, jolla tarkoitetaan riippumattomuuden tai immuniteetin tasoa markkinoihin (Gerber 2017, 551). Esping-Andersen mittasi valtioiden vanhuuseläkkeiden, sairausajan korvausten ja työttömyysetuuksien määrää, vähimmäistyössäoloa vaatimuksia etuuksien saamiseen sekä etuuksien enimmäismaksuaikaa. Konservatiivisen hyvinvointimallin valtiot asettuvat tässä

vertailussa liberaalien ja sosiaalidemokraattisten maiden väliin. (Esping-Andersen 1990, 89, 94-95) Konservatiivisen hyvinvointivaltion sosiaalietuuksille on tyypillistä erottelu statuksen perusteella ja vahva sidonnaisuus työssäoloon ja ansioihin (Bambra 2005, 197).

Yhteenvetona konservatiivista hyvinvointimallia voidaan luonnehtia perinteisiin arvoihin nojaavaksi järjestelmäksi, joka edistää toisaalta yksilön oikeuksia, ja toisaalta kollektiivin. Perinteitä vaalitaan pyrkimällä säilyttämään jakautuneisuutta yhteiskunnassa, joten konservatiivista hyvinvointivaltiota ei voida pitää kovinkaan universaalina. Perinteiseen perhemalliin kannustetaan, ja perheen ansainta sosiaalietuuksien näkökulmasta kuuluu edelleen vahvemmin miehen harteille. Tämäkin seikka heikentää sosiaaliturvan universaaliutta. Lisäksi konservatiivisen hyvinvointimallin maissa julkisen sektorin työntekijä on monesti paremmassa asemassa yksityisen sektorin vastaavaan, mikä edelleen loitontaa järjestelmää universaaliuden tilasta.

2.2.3 Sosiaalidemokraattinen hyvinvointivaltio

Sosiaalidemokraattinen hyvinvointimalli voidaan katsoa syntyneen sosialismin ja marxismin aatteiden johdosta. Kulmakiviä ajattelussa oli näkemys siitä, että markkinat pirstaloivat yhteiskuntaa liikaa, eivätkä markkinat, toisin kuin liberaalien mielestä, johda tasa-arvoon. (Esping-Andersen 1990, 23-24)

Sosiaalidemokraatit perustelivat haluamaansa yhteiskuntajärjestystä ensinnäkin sillä, että työntekijät eivät voi toimia aktiivisina ja tuotteliaina kansalaisina ilman, että heillä on esimerkiksi mahdollisuus ylläpitää terveyttään ja kouluttautua. Toiseksi sosiaalidemokratia nähtiin välttämättömyytenä taloudelliselle tehokkuudelle. (Esping-Andersen 1990, 25) Greven (2007,44) mukaan sosiaalidemokraattisen hyvinvointimallin perusidea on parantaa yhteiskunnan kykyä hallita ongelmiaan, vaurastua ja tasoittaa yksilöiden ja perheiden elintasoa.

Perinteiset sosiaalidemokraattiset hyvinvointivaltiot ovat sosiaalipolitiikassaan omaksuneet kansalaisuuden kriteeriksi sosiaalioikeuksille. Esping-Andersenin (1990, 85) mukaan edellä mainitun kriteerin käyttäminen sosiaalipolitiikassa pienentää kansalaisten

riippuvuutta markkinoihin hyväksyttävän elintason ylläpitämiseksi. Kaikkien kansalaisten kuulumisen sosiaalioikeuksien piiriin voidaan todeta edustavan universaalia hyvinvointimallia, residuaalijärjestelmän sijaan (Esping-Andersen 1990, 39).

Universalismin käsite liitetään yleisesti sosiaalidemokraattisiin hyvinvointivaltioihin. Toisaalta universalismi voidaan määritellä lukemattomin tavoin, ja käsite liitetään myös liberalismiin, joten universalismin avulla ei ole kannattavaa määritellä tiettyjä hyvinvointivaltioita ja niiden tavoitteita sosiaalipolitiikassa. (Anttonen, Haikio & Kolbeinn 2012, 2)

Hyvinvointivaltion näkökulmasta universalismin periaatteen täyttäviksi tavoitteiksi voidaan nostaa kaksi esimerkkiä. Ensinnä rahaetuuksien saamiseen ei universalistisen näkemyksen mukaan pitäisi kuulua ehtoja, jolloin kaikki samassa asemassa olevat saavat samansuuruisen etuuden huolimatta esimerkiksi varallisuudesta tai sukupuolesta. Toiseksi julkiset hyvinvointipalvelut tulisi olla järjestetty niin, että ne ovat kaikkien saatavilla samaan, maltilliseen hintaan, jotta kustannukset eivät karsi ketään palvelujen ulkopuolelle. Lisäksi palveluiden tulee olla houkuttelevia ja riittäviä. Anttonen ym. korostavat kuitenkin, että universalismi nähdään sosiaalipolitiikassa vain utopiana, ja minkään valtion ei voida katsoa noudattavan täydellisen universaaleja periaatteita. (Anttonen, Haikio & Kolbeinn, 2012, 188-189)

Universalismin lisäksi sosiaalidemokraattisen hyvinvointivaltion tavoitteita ovat solidaarisuus, itsemäärääminen, turvallisuus ja julkisen vallan vastuu. Nämä kaikki universalismin tavoitteen kanssa tähtää lopulta mahdollisimman tasa-arvoiseen yhteiskuntaan. (Hänninen, Lehtelä & Saikkonen 2019, 32) Harsløfin ja Ulmestigin (2013, 3) mukaan mallia kuvaillaan kirjallisuudessa usein alhaisen köyhyysriskin, korkean työllisyyden ja syntyvyyden sekä voimakkaan sosiaalisen liikkuvuuden hyvinvointimalliksi.

Yhteenvetona sosiaalidemokraattinen hyvinvointimalli perustuu sosiaalisen kansalaisuuden käsitteeseen, jossa tärkeimpiä ohjaavia periaatteita on tasa-arvo ja ainakin jonkinasteinen universalismin tavoittelu. Lisäksi sosiaalidemokraattisessa mallissa

ihmisten hyväksyttävän elintason saavuttamisen ei haluta olevan markkinaehtoista, vaan elintason tulee pysyä hyvänä, riippumatta kontribuutiosta työmarkkinoilla.

2.2.4 Liberaali hyvinvointivaltio

Liberalismi perustuu ajatukseen siitä, että yksilö voi, ja hänen pitää toimia omaa etuaan ajatellen (Greve 2014, 115). Perinteisen liberaalin ajattelun mukaan valtio ylläpitää luokkajakoa ja aikaisemmin saavutettuja etuoikeuksia yhteiskunnassa ja markkinoiden avulla niistä voidaan päästä eroon. Liberalismi korostaa markkinaehtoisen kilpailun olevan tehokkain tie tasa-arvoon ja näin ollen valtion pitäisi jättää ainoastaan välttämättömiä keinoja lukuun ottamatta markkinoiden huolehtia yhteiskunnan järjestäytymisestä. (Esping-Andersen 1990, 21)

Deemingin (2017, 406) mukaan liberalismi on monitahoinen aate, jonka määritellään yleensä tähtäävän individualismin, vapauden ja tasa-arvon maksimoimiseen. Yhteiskunnan näkökulmasta ”täydellistä” liberaalia hyvinvointivaltiota ei kuitenkaan välttämättä ole, eikä liberaalien joukossa vallitse myöskään konsensusta siitä, millainen se voisi olla.

Richard Titmussin mukaan liberaali hyvinvointivaltio edustaa residuaaliyhteiskuntaa, jossa valtion rooli on liberaalin ajatuksen mukaisesti rientää apuun vain ja ainoastaan siinä kohtaa, jos markkinat ja perhe ei pysty huolehtimaan toimeentulosta. Lisäksi se erottelee ansaitsevat ja ei-ansaitsevat. Vastakohtana on universaali hyvinvointivaltio, joka kattaa koko väestön ja pyrkii parantamaan yhteiskunnan hyvinvointia kaikilla sektoreilla. (Esping-Andersen 1990, 39) Liberalismin tavoitteena sosiaalipolitiikassa ei siis ole jakautuneisuuden poistaminen yhteiskunnasta. Markkinoilla käytävän kilpailun pitäisi kuitenkin taata jokaiselle yhtäläiset mahdollisuudet menestyä, jota voidaan liberaalien mielestä pitää tasa-arvona (Esping-Andersen 1990, 105).

Tarveharkintaiset etuudet ovat erityisesti tyypillisiä liberaalille hyvinvointivaltiomallille (Greve 2018, 180). Tarveharkinta tarkoittaa tulojen ja varallisuuden mittaamista, jonka perusteella tehdään päätös oikeutuksesta johonkin sosiaalietuuteen (Greve 2014, 123). Tarveharkinnan hyöty yhteiskunnalle on selkeä keino keskittää tukea sitä kipeimmin

kaipaaville ja lievittää julkisen talouden kuormaa. Toisaalta tarveharkintaisiin etuuksiin liitetään monesti häpeää, jos se koskee yhteiskunnan vähävaraisimpia. Lisäksi etuuden hakuprosessi voidaan kokea hankalaksi ja ihmisarvoa alentavaksi. (Hernandez, Pudney & Hancock 2007, 581)

Liberaalin hyvinvointimallin maissa kansalaiset ovat verrattain riippuvaisia markkinoista saavuttaakseen sosiaalisesti hyväksyttävän elintason (Esping-Andersen 1990, 89). Korkea markkinoista riippuvuuden aste johtuu ainakin alhaisista sosiaalietuuksien tasoista ja vankasta työansioperusteisuudesta etuuksien suuruudessa ja maksuajassa (Greve 2018, 180).

Yhteenvetona liberaalia hyvinvointivaltiomallia voidaan kuvailla ennen kaikkea markkinoiden ehdoilla toimivaksi kokonaisuudeksi. Yksilön ja sitä kautta yhteiskunnan hyvinvointi koetaan olevan jokaisen omalla vastuulla ainakin tiettyyn pisteeseen asti. Yksilönvapaus ja riippuvuus markkinoista hyväksyttävän elintason ylläpitämisessä kiteytyy mielestäni vahvasti liberaaliin ajatteluun tasa-arvoisista mahdollisuuksista, jota ei pidä sekoittaa tasa-arvoisiin lopputulemiin. Valtio kannustaa aktiivisuuteen työmarkkinoilla ja tarveharkintaiset sosiaalietuudet jakavat ihmisiä. Sosiaalietuuksien taso on yleensä verrattain matala, ja niiden hakemiseen ja nostamiseen liitetään monesti vaivalloisuutta, stigmaa ja epämukavuutta.

2.3 Sosiaaliset henkilöriskit

Sosiaalisten henkilöriskien käsitteestä ei ole täysin suoraviivaista, kaikenkattavaa määritelmää (Havakka, Ahteensivu, Koskinen & Kulmala 2018, 124). Jo pelkkä riskin käsite on hyvin monitahoinen. Riskin käsite on perinteisessä ajattelussa määritelty jonkun tulevaisuuden tapahtuman ja sen negatiivisten vaikutusten yhdistelmäksi. Nykyään riskin käsite ymmärretään enemmänkin luonnollisena osana kaikkea ympärillämme tapahtuvaa, eikä se ole lähtökohtaisesti hyvä tai paha asia. Riski määritelläänkin nykyään usein epävarmuuden vaikutuksina tavoitteisiin ympäristössä, jossa epävarmuus johtuu asioista, joihin ei voida vaikuttaa. (Lemos 2020, 267)

Havakan ym. (2018) mukaan sosiaalisilla riskeillä tarkoitetaan yksilön toimeentuloon negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä koko ihmisen elinkaaren aikana. Sosiaaliset riskit voivat vaikuttaa suoraan ihmisen terveyteen, tai toimeentuloon. Sosiaalisia riskejä voidaan myöskin käsitellä laajemmin kuin yksilön näkökulmasta, esimerkiksi työnantajan tai valtion perspektiivistä. (Havakka ym. 2018, 124) Pinteleonin, Cantillon, Van den Boschin ja Whelanin (2013, 53) mukaan sosiaaliset riskit voidaan määritellä tilanteiksi, jossa ihminen altistuu merkittävälle tulojen pienentymiselle ja kohonneelle köyhyyden riskille.

Sosiaalisten riskien näkökulmasta yhteiskuntamme on muuttunut viimeisten vuosikymmenten aikana merkittävästi ja jatkuvasti. Ihmisten valinnat niin työssäoloa, perhe-elämää ja uuden oppimista koskien ovat monimutkaistuneet ja muuttuneet paljon entistä individualistisemmiksi. (Bovenberg 2008, 593) Sosiaalisten riskien uudelleenjaottelu ja uusien riskien syntyminen voidaan lisäksi nähdä seurauksena sosiaaliturvan siirtymisestä entistä enemmän markkinoille ja työelämän epävarmuuden lisääntymisenä (Havakka ym. 2018, 137-138). Hyvinvointivaltioiden näkökulmasta kehityssuunnat tarkoittavat, että panostusta suunnataan entistä enemmän työllisyyden parantamiseen, köyhien työssäkäyvien tukemiseen, perhe-elämän ja uran yhdistämiseen, vanhushuollon palveluihin ja tulevaisuuden työelämässä vaadittavien taitojen oppimiseen sekä itsensä kehittämiseen (Natali & Bonoli 2012, 5-6)

Seuraavissa alaluvuissa esitellään kirjallisuudessa ja hyvinvointivaltioiden sosiaalipolitiikassa vakiintuneita sosiaalisia riskejä. Tarkoituksena on ensin nostaa esiin perinteisiä sosiaalisia riskejä, joita varten aikaisemmin esiteltyt sosiaaliturvajärjestelmät ovat kehittyneet. Sen jälkeen käsittelyssä ovat jälkiteollistumisen seurauksena syntyneet uudet sosiaaliset riskit, joihin vastatakseen nykyiset sosiaaliturvajärjestelmät ovat muovautuneet ja muovautuvat edelleen.

2.3.1 Perinteiset sosiaaliset riskit

Perinteisillä sosiaalisilla riskeillä voidaan tarkoittaa montaa eri asiaa, eikä jako perinteisten ja uusien sosiaalisten riskien välillä ole vakiintunut tai selkeä. Lisäksi

perinteiseksi mielletävä riski jossain voidaan nähdä uutena riskinä jossain toisaalla, johtuen maiden toisistaan eroavista kehityksen ajankohdista. (Havakka ym. 2018, 137)

Tyypillisessä teollistuneessa yhteiskunnassa pidettiin normaalina perheenä kahden vanhemman taloutta. Jos perheen toimeentulo vaarantui, niin hyvinvointivaltio pyrki tukemaan perheen toimeentuloa tulonsiirroilla perheen ansaitsijalle. Yhteiskunta oli siis sosiaaliturvan osalta hyvinkin elättäjäkeskeinen (male breadwinner) ja vastasi perinteisiin sosiaalisiin riskeihin. (Bonoli 2005, 432)

Vaikka riskien luokittelu ei olekaan yksiselitteistä, niin perinteisiksi sosiaalisiksi riskeiksi luonnehditaan usein teollistuneessa yhteiskunnassa esiin nousseita, tulonhankkimiseen liittyviä riskejä; vanhuus, työttömyys, työkyvyttömyys ja sairaus (Häusermann 2012, 113). Edellä mainittujen riskien lisäksi Havakka ym. (2018, 143) täydentää perinteisten sosiaalisten riskiä kuoleman ja työtaturman ja ammattitaudin riskeillä. Tärkeimpien sosiaalisten riskien määrittely voidaan tehdä myös sillä perusteella, että ne on kirjattu perustuslakiin (Uusitalo 2017, 60). Perinteisten riskien voidaan suurella todennäköisyydellä olettaa olevan osa yhteiskuntaa tulevaisuudessakin, mutta niiden lista saattaa pidentyä, kun nykyään uusina pidetyt riskit muuttuvat perinteisiksi (Havakka ym. 2018, 131). Seuraavissa kappaleissa esitellään perinteiset sosiaaliset riskit.

Edellä luetelluista riskeistä vanhuuden riskiä on pidetty perinteisten sosiaalisten riskien merkittävimpänä yksittäisenä riskinä (Havakka ym. 2018, 136). Vanhuuden määritelmä ei luonnollisestikaan ole yksiselitteinen, mutta perinteisesti vanhuuden raja on vedetty 65 ikävuoteen (Kritchevsky 2019, 123). Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan ikääntyminen ihmisen biologian tasolla johtaa monenlaisten molekyyli- ja soluvaurioiden kertymiseen ajan vaikutuksesta. Tästä puolestaan seuraa henkisen ja fyysisen kapasiteetin asteittainen väheneminen sekä sairauksien ja lopulta kuoleman riskin hiljattainen kohoaminen. (WHO 2018)

Kuten aikaisemmin mainittiin, epävarmuus liittyy olennaisesti riskin käsitteeseen. Vanhuus on riskin näkökulmasta mielenkiintoinen, sillä se realisoituu väistämättä jokaisen ihmisen kohdalla, pois lukien tietenkin ne, jotka eivät selviä vanhuusikään asti elossa. Vanhuuden riski on siis hyvin ennakoitavissa oleva riski. Toisaalta vanhuus

esimerkiksi riskinä terveydelle on hyvin heterogeeninen, eikä voida olettaa, että tietyn ikäiset ihmiset olisivat keskenään lähimainkaan samanlaisessa tilanteessa terveydellisesti (WHO 2018).

Vanhuuden riski linkittyy muihin sosiaalisiin riskeihin tiiviisti. Kohonneet sairastumisen ja kuoleman riskit ovat selviö, mutta lisäksi vanhuusaikana työkyvyttömyyden riski kasvaa. Työtulojen pienentyminen tai katoaminen vanhuuden takia voi aiheuttaa toimeentuloriskin vanhuusaikana. (Havakka ym. 2018, 162) Väestön ikääntyminen on käsite, jolta ei ole voinut välttyä viime vuosina. Vanhuuden riskin näkökulmasta väestön ikääntyminen on ongelmallista ainakin kahdesta syystä. Ensinnäkin pidempi vanhuusaika, yleensä eläkeikä, saattaa tarkoittaa pitempää heikon toimeentulon vaihetta ihmisen elämässä. Lisäksi sairauksien riski kohoaa ja hoivan tarve lisääntyy. (Havakka ym. 2018, 162) Väestön ikääntyminen on verrattain uusi ilmiö, joka johtuu pidentyneistä elinajanodotteista ja laskevasta syntyvyydestä. Trendin seurauksena kasvava vanhuuden riski voidaan nähdä perinteisen sosiaalisen riskin lisäksi siis myös uutena sosiaalisena riskinä. (Huber & Stephens 2006, 145-146)

OECD:n määritelmän mukaan työttömäksi lasketaan kaikki ne 15-64 – vuotiaat, jotka yrittävät aktiivisesti työllistyä ja joilla on mahdollisuus ottaa työtä vastaan (OECD 2019, 88). Työttömyys voi aiheuttaa monenlaisia ongelmia yksilölle. Työ rytmittää ihmisen elämää, antaa merkitystä ja tarjoaa sosiaalisia suhteita. Nämä tekijät saattavat kadota työttömyyden kohdatessa. Vielä ehkä tärkeämpänä, työttömyys aiheuttaa riskin toimeentulolle. Ilman jonkinlaista turvaa työttömyyden varalle, ihmiset jäisivät epäonnisen tilanteen sattuessa täysin tyhjän päälle. (Ylikännö 2017, 154) Havakan ym. (2018, 154-155) mukaan työttömyys on usein lyhytaikainen riski, mutta se voi pidentyä, jolloin puhutaan pitkäaikaistyöttömyydestä tai rakenteellisesta työttömyydestä.

Työttömyys on 1990-luvulle asti nähty pitkälti suhdannevaihteluihin linkittyvänä ilmiönä. Tällä tarkoitetaan kaikessa yksinkertaisuudessaan sitä, että työttömyys kasvaa heikkoina taloudellisina aikoina ja palautuu kohti täystyöllisyyttä, kun taloustilanne paranee. Suhdannevaihtelun aikana työn kysyntä laskee ja vapaiden työpaikkojen määrä pienenee. (Ylikännö 2017, 155; Rutherford 2013, 135)

Suhdannevaihteluista johtuvan työttömyyden rinnalle on noussut rakenteellisin työttömyyden käsite. Rakenteellisen työttömyyden tapauksessa työttömät eivät jostain syystä työllisty, eikä työttömyys jää lyhytaikaiseksi (Ylikännö 2017, 155-156). Rakenteellinen työttömyys johtuu työttömän työvoiman kyvykkyyden ja työmarkkinoiden vaatimusten epäsuhdasta tai kysynnässä olevan työvoiman maantieteellisestä sijainnista työtä tarjoavaan (Rutherford 2013, 573). Suhdannevaihteluista johtuvan ja rakenteellisen työttömyyden lisäksi yhteiskunnassa esiintyy Rutherfordin (2013, 235) mukaan kitkatyöttömyyttä. Tällä tarkoitetaan lyhytaikaista, yleensä alle kahdeksan viikon työttömyyttä, joka johtuu työpaikan vaihtamisesta.

Työtapaturmalla tarkoitetaan ” ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa työntekijälle vamman tai sairauden”, joka ”on sattunut työntekijälle työssä, työntekopaikan alueella tai työntekopaikan alueen ulkopuolella.” (Työtapaturma- ja ammattitautilaki 24.4.2015/459 § 20). Vamman syntyminen edellyttää määritelmän mukaan äkillisyyttä, jolloin vamman tulee olla syntynyt lyhytaikaisessa tapahtumassa, jotta se voidaan määritellä tapaturmaisesti syntyneeksi (Havakka 2017, 184).

Työtapaturman riski koskee kaikkia työssäkäyviä. Merkittävimpiä selittäviä tekijöitä työtapaturmien ilmenemisen eroavaisuuksissa eri ihmisryhmien välillä Suomessa ovat työntekijän sukupuoli, ikä ja toimiala. Sukupuolten välillä miesten riski tapaturmille on naisia suurempi iästä riippumatta. Miehillä riski on suurimmillaan 25 ikävuodesta 54 ikävuoteen, kun taas naisilla riski on suurimmillaan 55 ikävuodesta 64 ikävuoteen. (Havakka ym. 2018, 152-153)

Ammattitaudista on puolestaan kyse sairaudessa, ”joka on todennäköisesti pääasiallisesti aiheutunut työntekijälle altistumisesta fyysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle työntekopaikan alueella tai koulutuksessa. Sairauden toteaminen ammattitaudiksi edellyttää sellaista lääketieteellistä tutkimusta, jossa on käytettävissä riittävä tieto työntekijän työolosuhteista sekä työssä olevasta altistuksesta.” (Työtapaturma- ja ammattitautilaki 24.4.2015/459 § 26)

Ammattitaudin riski koskee niin ikään koko työssäkäyvää väestöä. Ammattitauti aiheuttaa keskimäärin pidemmän työkyvyttömyyden kuin tapaturma, ja riskinä ammattitautia voidaan luonnehtia niin toimeentuloriskiksi kuin terveyteen liittyväksi riskiksi. (Havakka ym. 2018, 152-153)

Sairauden käsitettä voidaan lähestyä pohtimalla sen vastakohtan, terveyden määritelmää. Maailman kansainvälinen terveysjärjestö WHO määrittelee terveyden fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaksi, eikä täydelliseen terveyteen silloin riitä se, ettei sairasta mitään. (WHO 2021a).

Sairauden käsitettä voidaan Poikolaisen (2020) mukaan lähestyä kahdesta eri suunnasta. Naturalistisen käsityksen mukaan sairaudet ovat ” objektiivisesti olemassa olevia haitallisia poikkeamia elimistön normaalista, lajityyppisestä toiminnasta.” Nämä poikkeamat aiheuttavat oireita, jonka perusteella lääkäri diagnosoi sairauden. Naturalistisen näkemyksen ongelma on, että oireiden ja sairauden yhdistäminen voi olla vaikeaa, sillä jotkut sairaudet eivät aiheuta kehossa havaittavaa poikkeamaa oireiden lisäksi. Konstruktivistisen näkemyksen mukaan ihmiskehossa voi olla haitallisia poikkeamia ilman, että niitä voidaan yksiselitteisesti julistaa sairauksiksi. Konstruktivismi korostaa yhteiskunnassa vallitsevien normien ja keskustelun roolia siinä, mikä määritellään sairaudeksi ja mikä ei. (Poikolainen 2020)

Sairaus sosiaalisena henkilöriskinä koskettaa koko väestöä, sillä kuka tahansa voi sairastua. Sairaus on yleensä riski, joka kohdistuu yksilöön tai kotitalouteen, mutta sairaus voi olla myös laajempi, makrotason riski. (Havakka ym. 2018, 144) Makrotason sairauden riskistä ajankohtainen ja relevantti esimerkki on koronapandemia. Riski kohdistuu oikeastaan koko maailman väestöön, sillä Covid-19 -epidemia on levinnyt 223 maahan, aiheuttanut yli 3 miljoonaa kuolemaa ja vahvistettuja tartuntoja on yli 140 miljoonaa. (WHO 2021b)

Sairaus aiheuttaa erityyppisiä riskejä yksilölle. Luonnollisesti sairaus altistaa terveyteen liittyvälle riskille. Lisäksi sairaus voi aiheuttaa toimeentuloriskin tulojen pienentyessä, jos sairaus aiheuttaa osittaista tai täydellistä työkyvyttömyyttä. Heikentyneen

työskentelymahdollisuuden lisäksi sairaus voi aiheuttaa toimeentuloriskin lääke- ja hoitokustannusten noustessa. (Havakka ym. 2018, 144)

Kuoleman riskille altistuu jokainen. Kuoleman mahdollisesti aiheuttama toimeentuloriski kohdistuu kuolleen läheisiin ja kuolemasta seuraa kustannuksia omaisille, esimerkiksi hautauskustannuksia (Havakka ym. 2018, 165). Kuolemasta koituva toimeentuloriski kohdistunee erityisen voimakkaasti niissä yhteiskunnissa eläviin perheisiin ja kotitalouksiin, joissa perheen ansaintalogiikka perustuu vahvasti yhden perheenjäsenen tuloihin.

Kuoleman riskiin Suomessa vaikuttaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Thl:n mukaan yksilön sosioekonominen asema ja elämäntavat. Korkeakoulutetut ja hyvätuloiset elävät pitempään kuin vähemmän tienaavat. Tämän lisäksi erityisesti alkoholinkäyttö, tupakointitottumukset ja verenkiertoelimistön sairaudet kasvattavat Thl:n mukaan kuoleman riskiä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019) Työikäisillä ihmisillä Suomessa kasvaimet aiheuttivat lähes kolmasosan kuolemista vuonna 2019, kun sydän- ja verisuonitaudit olivat kuolemista noin viidenneksen takana. Muita merkittäviä syitä olivat alkoholiperäiset taudit ja alkoholista johtuneet tapaturmat, muut tapaturmat sekä itsemurhat. (Tilastokeskus 2020a)

Työkyvyttömyys määritellään sairausvakuutuslaissa (21.12.2004/1224 § 4) siten, että ihmisen voidaan katsoa olevan työkyvytön, jos hänellä on ” sellaista sairaudesta johtuvaa tila, jonka kestäessä vakuutettu on sairauden edelleen jatkuessa kykenemätön tekemään tavallista työtään tai työtä, joka on siihen läheisesti verrattavaa.” Työkyvyttömyyden ei tarvitse olla pysyvää eikä täyttä, vaan se voi olla tilapäistä ja osittaista (Havakka ym. 2018, 147). Työkyvyttömyys on sosiaaliturvajärjestelmälle kallista, ja työkyvyttömien määrään ei haluta tietenkään kasvavan yhteiskunnassa. Työkyvytön voi kuntoutuksen keinoin parantua vammasta tai sairaudesta ja palata työelämään (Eläketurvakeskus).

Työkyvyttömyyden riski kohdistuu määritelmällisesti työikäiseen väestöön. Riski on toimeentuloriskin lisäksi terveyteen liittyvä riski, sillä työkyvyttömyys on usein seurausta jostain sairaudesta tai tapaturmasta. Liitännäisyys sairauksiin ja tapaturmiin näkyy siinä, että työkyvyttömyyden riski kasvaa iän noustessa. (Havakka ym. 2018, 149-150)

2.3.2 Uudet sosiaaliset riskit

Uusien sosiaalisten riskien käsite nousi tutkimuskirjallisuudessa pintaan vuosituhannen vaihteessa. Vaikka tarkkaa määritelmää riskeistä ei ole, niin yleisessä akateemisessa keskustelussa uusien sosiaalisten riskien katsotaan syntyneen jälkitekollistumisen aiheuttamista sosioekonomisista muutoksista yhteiskunnassa. (Bonoli 2005, 433)

Uudenlaiset riskit liittyvät pääosin työmarkkinoihin ja perhe-elämän ja työn yhdistämisen haasteisiin ja hyvinvointivaltiot yrittävät vastata näihin riskeihin yleensä palveluilla tulonsiirtojen sijaan (Havakka ym. 2018, 138-139). Rovnyn (2014, 407) mukaan uudet sosiaaliset riskit kohdistuvat yleisimmin tiettyihin ihmisryhmiin yhteiskunnassa, kuten naisiin, lapsiperheisiin, nuoriin ja iäkkäämpiin ihmisiin, joilla ei ole työmarkkinoilla vaadittavaa osaamista.

Naisten liittyminen massoittain työmarkkinoille viime vuosikymmenten aikana on johtanut siihen, että perinteinen perheensisäinen työnjako ei enää anna riittävää turvaa koko perheelle. Aikaisemmin naiset huolehtivat lapsista kotona, mutta siihen ei enää muuttuneessa maailmassa voida nojata. Muutos on luonut uuden sosiaalisen riskin, sillä lapset vaativat edelleen huolenpitoa, eivätkä kahden tulonsaajan perheet pysty sitä tarjoamaan omin avuin. (Bonoli 2005, 433)

Perheiden toimeentulon kannalta on tärkeää, että huoltaja/huoltajat voivat osallistua työmarkkinoille täydellä panoksellaan, ja saavat yhteiskunnalta tarvitsemansa tuen lastenhoitoon (Rovny 2014, 410). Riskinä on, että työpanosta pienennetään, jotta perheestä huolehtiminen onnistuu riittävällä tasolla (Bonoli 2005, 433). Poistuminen työmarkkinoilta saattaa aiheuttaa tulojen pienentymisen lisäksi myös vaikeuksia työmarkkinoille takaisinpääsyyn tulevaisuudessa, joten riski ajoittuu melko pitkälle aikavälille elämänkaarta (Rovny 2014, 410). Riski voidaan nähdä sekä toimeentuloriskinä, jos työpanos vähenee perheen kustannuksella, että myös lapsien hyvinvointiin kohdistuvana riskinä, jos he eivät saa tarvittavaa huolenpitoa.

Perinteisen perhemallin rinnalle on noussut myös yksinhuoltajuus enenevässä määrin. Yksinhuoltaja altistuu suuremmalle riskille, kuin kahden huoltajan kotitalous (Bonoli 2005, 434). Yksinhuoltajuus aiheuttaa sosiaalisen riskin kahdella eri tavalla. Ensinnäkin yksinhuoltaja altistuu toimeentuloriskille esimerkiksi työttömyyden tapauksessa. Kun perheessä ei ole toista ansaitsijaa, niin tulonhankinta nojaa täysin yhden henkilön panokseen. (Nieuwenhuis & Maldonado 2018, 7) Toiseksi yksinhuoltajien työllisyys varsinkin naisten kohdalla on heikompaa kuin kahden huoltajan talouksissa. Osa-aikaisuudet ovat yleisempiä naisilla, ja tämän lisäksi naisten jättäytyminen työmarkkinoilta lapsen saadessaan hankaloittaa työmarkkinoille paluuta. Naiset jäävät miehiä todennäköisemmin kotiin lapsen synnyttyä ja eron sattuessa suurin osa yksinhuoltajista on naisia. Näin ollen naisten vähäisempi työkokemus altistaa heidät suuremmalle työttömyyden riskille. (Nieuwenhuis & Maldonado 2018, 9-10)

Perheroolien murros on aiheuttanut riskin myös ikääntyneiden perheenjäsenten huolenpidossa. Aikaisemmin vanhusten huolenpito oli, samoin kuin lasten tapauksessa, naisen harteilla. (Bonoli 2005, 434) Naisten siirtyminen työmarkkinoille altistaa ikääntyneet terveyteen kohdistuvalle riskille, ja lisäksi riski voi olla toimeentuloriski, jos esimerkiksi eläkeläisellä ei ole riittäviä tuloja huolehtia omasta taloudestaan terveydenhuoltoon oppoavien kustannusten lisäksi.

Työmarkkinoilla vaadittava osaaminen on muuttunut ja muuttuu jatkuvasti alati kehittyvässä maailmassa. Tarvittavan osaamisen hankkiminen ja omistaminen on erittäin tärkeää hyvin palkattuihin töihin työllistymiselle (Havakka ym. 2018, 138). Aikaisemmin alhaisen osaamisen työntekijät työllistyivät esimerkiksi tehtaisiin ja ammattiliitot pitivät huolen riittävän korkeista palkoista. Nykyään nämä ihmiset työllistyvät palvelusektorin matalapalkka-aloille tai ovat työttömänä (Bonoli 2005, 434). Jos taitojen kehittäminen työmarkkinoiden vaatimalle tasolle ei ole mahdollista, uhkaa työttömyys. Lisäksi teknologian kehitys uhkaa teollisuuden työpaikkoja, eikä ainakaan vakaaseen työpaikkaan voi tuudittautua kuten ennen. (Havakka ym. 2018, 138)

Uudet sosiaaliset riskit liittyvät siis pitkälti työmarkkinoihin. Vaikka työttömyys kategorisoidaan perinteiseksi sosiaaliseksi riskiksi, niin työmarkkinoiden muutokset tekevät siitä ainakin osittain myös uuden sosiaalisen riskin. Muutos on aikaansaanut

aktiivisten työmarkkinapolitiikan keinojen nousun työllisyyden parantamisen etulinjaan (van Berkel & van der Aa 2015, 426). Aktiivisen työmarkkinapolitiikan tavoite on parantaa työllisyyttä ja tulevaisuuden työllistymisnäkyviä. Sen keinoja ovat työhön hakeutumisen motivaation ja kannustimien parantaminen, apu sopivan työn löytämiseen, työvalmiuksien kehittäminen ja työmahdollisuuksien laajentaminen (OECD).

3 AMMATTIJALKAPALLOILIJAN SOSIAALITURVAJÄRJESTELMÄ SUOMESSA

Tämä pääluke käsittelee ensimmäisessä alaluvussa suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää lähtien alkuvaiheiden kehityksestä nykypäivään. Sen jälkeen esitellään tärkeintä sosiaaliturvan lainsäädäntöä, joista relevanteimmiksi katsotaan työntekijän eläkelaki, sairausvakuutuslaki, tapaturma- ja ammattitautilaki sekä työttömyysturvalaki. Toisessa alaluvussa tarkastelu siirtyy ammattijalkapalloilijan sosiaaliturvaan, jonka tärkein sisältö saadaan laista urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta. Lisäksi tarkastelun kohteena on Suomen palloliiton pelaajasopimus pohja, jolle kaikki ammattijalkapalloilijoiden työsopimukset pohjautuvat.

3.1 Suomen sosiaaliturvajärjestelmä

3.1.1 Järjestelmän kehittyminen nykypäivään saakka

Suomalaisen sosiaalivakuutuksen kehitys on ollut uniikkia, mutta se noudattelee kuitenkin globaaleita suuntaviivoja sosiaalivakuutuksen kehityspoluissa. Ennen toista maailmansotaa Suomi oli yhteiskunnallisessa kehityksessä jäljessä niin pohjoismaita kuin Keski-Eurooppaakin. (Rantala & Kivisaari 2020) Suomi oli vuoteen 1917 osa Venäjän suuruhtinaskuntaa, eikä ilman autonomista asemaa ollut mahdollista luoda itsenäistä sosiaaliturvajärjestelmää (Hiilamo ym, 2012, 9). Kun järjestelmä sitten alkoi kehittyä, vaikuttivat sen taustalla erityisesti perinteet keskinäisestä avunannosta ja ammattikuntien avustuskassoista, työnantajan huoltovelvollisuudesta ja kirkon roolista köyhäinavun antajana. Työnantajan rooli huolenpitäjänä oli perujaan sääty-yhteiskunnasta, jossa työnantaja oli ikään kuin osa perhettä ja velvollinen huolehtimaan alaistensa hyvinvoinnista. (Rantala & Kivisaari 2020).

Tapaturmavakuutus oli Euroopassa sosiaalivakuutuksen ensimmäinen instrumentti ja sairausvakuutus oli normaali jatkumo sille suuressa osassa Länsi-Eurooppaa. Suomessa kehitys kohdistui kuitenkin ensin vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksiin, koska Suomi oli vahvasti maatalouteen perustuva yhteiskunta. (Hiilamo ym. 2012, 9) Vuonna 1937 syntyi ensimmäinen kansaneläkelaki, joka osoittautui kuitenkin riittämättömäksi liian pienien eläkkeiden ja jo eläkeiän saavuttaneiden eriarvoisen aseman takia (Rantala & Kivisaari 2020). Kansaneläkelaki merkitsi kuitenkin sosiaalivakuutuksen siirtymistä koko kansan saataville, ja yhdessä muiden uudistusten kanssa se muutti sosiaaliturvan kehittämiseen liittyvät asenteet positiivisemmiksi (Hiilamo ym. 2012, 9).

Toisella maailmansodalla oli merkittävä vaikutus suomalaisen sosiaaliturvan kehitykseen. Sota yhtenäisti aikaisemmin kahtiajakautuneen kansan ja sosiaalisen turvallisuuden tärkeys alkoi korostua. (Hiilamo ym. 2012, 10) Ensimmäinen kansaneläkelaki ei kuitenkaan vastannut kaikkien odotuksia ja sitä alettiin kehittämään puolueiden ja työmarkkinajärjestöjen muodostamassa komiteassa. Kansaneläkkeen tasasuuruisuuden katsottiin suosivan maatalouden työntekijöitä, ja työmarkkinajärjestöt vastustivat tätä. Lopputuloksena oli vuonna 1962 voimaan astuneet työeläkelait. (Rantala & Kivisaari 2020; Hiilamo ym. 2012, 10-12) Ensimmäisen kansaneläkelain merkitys oli suuri energiateollisuuden kehityksessä, sillä maksettuja varoja käytettiin voimalaitosten rakentamiseen ja näin uudistuksella pystyttiin luomaan taloudellista kasvua (Rantala & Kivisaari 2020; Hiilamo ym. 2012, 10).

1950-luvulla luovuttiin köyhäinhoidosta, ja tilalle tuli huoltoapulaki. Uudistus merkitsi avun saamista ilman täydellistä varattomuutta ja apua saattoi saada vähävaraisuuden perusteella, jos elämäntilanne sitä vaati. (Hiilamo ym. 2012, 11) 1960-luvun alkupuolella merkittävä kehitysaskel oli lakisääteinen sairausvakuutus, jolla vakuutettiin jokainen suomalainen sairauden, raskauden ja synnytyksen varalta. Sairausvakuutus korvasi sairaanhoidosta koituneita kustannuksia, ja lisäksi lain mukaan sai päiväraha-perusteisia korvauksia menetetyistä tuloista. (Rantala & Kivisaari 2020; Hiilamo ym. 2012, 12) Sairausvakuutuslaki yhdessä vuoden 1960 työttömyysturvalain kanssa siirsivät suomalaista sosiaaliturvaa modernimpaan suuntaan, joka perustui enenevässä määrin ansiosidonnaisuuteen korvauksissa (Hiilamo ym. 2012, 12-13).

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kehitys jatkui sairausvakuutuslain voimaantumisen jälkeen 1960- ja 1970-luvuilla. Terveystieteiden huolto oli kuntien vastuulla, ja valtio tuki kuntia tarpeen mukaan. Uudistukset mahdollistivat kansalaisille niin julkisten ja kuin yksityisten terveydenhuoltopalveluiden käytön. (Hiilamo ym. 2012, 14) Vaikka palveluiden järjestäminen oli kuntien vastuulla, niin valtiolla oli myös rooli sosiaali- ja terveyspalveluiden tuotannossa ja mahdollistamisessa (Rantala & Kivisaari 2020).

Naisten siirtyminen työelämään ja perheroolien muutos aiheutti 1970-luvulla paineita sosiaalihuollon uudistamiselle. Vuonna 1973 lasten päivähoitouudistus vastuutti kunnat järjestämään päivähoitoa kaikille sitä tarvitseville lapsille. (Hiilamo ym. 2012, 14-15) 1980-luvun sosiaalihuoltolain uudistus toi sosiaaliturvaan lasten kotihoidon ja omaishoidon tuet. Lasten kotihoidon tukea maksettiin niille vanhemmille, joiden alle kolmevuotiaat lapset eivät olleet julkisessa päivähoitossa. Omaishoidon tukea maksettiin pitkäaikaissairaiden, vammautuneiden ja vanhuksien omaisille, jotka hoitivat lähimmäisiään kotioloissa. (Hiilamo ym. 2012, 15-16)

1990-luvun taloudellista ilmapiiriä määritteli lama. Työttömyys kasvoi ja siten luonnollisesti myös sosiaaliturvamenot. Valtio oli pakotettu leikkauksiin, jotka kohdistuivat sosiaaliturvaan monin eri tavoin. Eläkkeiden tapauksessa indeksikorotuksista luovuttiin ja varhaiseläkkeen alaikäraja nostettiin. (Hiilamo ym. 2012, 17) Työttömyysturvaetuksiin lisättyyn työssäoloehdot ja enimmäiskorvausajat, mutta toisaalta peruspäivärahan tarveharkintaisuus poistui (Hiilamo ym. 2012, 18). Sairausvakuutuksen tapauksessa leikkaukset kohdistuivat vähimmäispäivärahaan, jota oli ennen maksettu niille, joilla ei ollut työtuloja (Hiilamo ym. 2012, 17)

2000-luvun alku oli finanssikriisiin asti vahvaa taloudellisen kasvun aikaa. Samalla sosiaalimenot kuitenkin kasvoivat ainakin siitä syystä, että 1990-luvun laman leikkaustoimenpiteitä sosiaaliturvaan pyrittiin mitätöimään, tai vähintään pienentämään. (Hiilamo ym. 2012, 20) Vuonna 2007 perustettiin valtioneuvoston johdolla komitea, jonka tehtävä oli hahmotella sosiaaliturvan kokonaisuudistusta. Komitea ei kaiketi onnistunut tehtävässään niin laaja-alaisesti, kuin sen oli tarkoitus, mutta uudistuksia syntyi. Merkittävimpiä olivat takuueläke, joka nosti vähimmäiseläkkeen määrää huomattavasti, sekä perusturvaetuksien indeksisuoja, jolla haluttiin varmistaa, että

yhteiskunnan vähäosaisimpien etuudet säilyttävät ostovoimansa. (Hiilamo ym. 2012, 20-21)

2010-luvun ehkä mielenkiintoisin ja eniten esillä ollut uudistus on maakunta- ja sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus. Uudistuksen tarkoituksena on alun perin ollut tarjota ihmisille yhdenvertaisia sosiaali- ja terveyspalveluita, hyödyntää digitalisaation tuomia etuja paremmin, vähentää hyvinvointi- ja terveyseroja ja kontrolloida kustannuksien kasvua. (Valtiovarainministeriö 2019)

Tällä hetkellä sosiaaliturvaa haastaa, kuten kaikkea muutakin yhteiskunnassamme, koronaepidemia. Vuoden 2020 keväällä hallitus ryhtyi uudistamaan sosiaaliturvaa työttömyysturvan osalta vastaamaan epidemian aiheuttamiin haasteisiin. Hallitus esitti työttömyysturvaan useita muutoksia. Omavastuuajat poistuivat työttömyysetuuksista, eikä lomautuksen perusteella maksettavilla työttömyyspäivärahoilla olisi merkitystä korvausten enimmäismaksuaikaan (HE 38/2020). Lisäksi työttömyysetuuksien suojaosuutta korotettiin 300 eurosta 500 euroon. Suojaosuus tarkoittaa tuloa, joka ei vaikuta työttömyysetuuden maksamiseen ja määrään. (HE 78/2020) Yrittäjien asemaa pyrittiin parantamaan ja yhdenmukaistamaan muihin palkansaajiin siten, että yrittäjille voitaisiin maksaa työmarkkinatukea, jos heidän pääasiallinen yritystoimintansa on lakannut tai tulot merkittävästi vähentyneet koronaepidemian takia (HE 35/2020).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan koronaepidemia lisäsi toimeentulotuen hakijamääriä viime vuonna. Vuoteen 2019 verrattuna määrä kasvoi kuitenkin vain noin viisi prosenttia, joka on Thl:n mukaan vähemmän, mitä osattiin ennakoida. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021a) Palveluiden osalta lääkäripalveluiden riittämättömyys on lisääntynyt. Vuonna 2018 jollain tavalla vajavaisia lääkäripalveluita koki saaneensa 14 prosenttia miehistä ja 17 prosenttia naisista. 2020 vastaavat luvut olivat 19 ja 21. Epidemian vakavuus alueittain on myös vaikuttanut tyytymättömyyteen Suomessa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021b)

3.1.2 Järjestelmän rakenne ja rahoitus

Oikeus sosiaaliturvaan Suomessa perustuu osittain asumiseen ja osittain työskentelyyn. Oikeus sosiaaliturvaan on henkilöillä, jotka asuvat Suomessa vakinaisesti, tai työskentelevät Suomessa. (Kela 2019) Suomessa asuvilla ja työskentelevillä on oikeus Kelan maksamiin etuuksiin, joihin kuuluvat esimerkiksi toimeentulotuki, takuueläke, lastenhoidon tuet, työttömyysturvan peruspäiväraha, sairauspäivärahat ja asumisen tuet. Rahaetuuksien lisäksi asumiseen perustuvaa sosiaaliturvaa ovat Kelan ja kuntien järjestämät sosiaalipalvelut, kuten kuntoutuspalvelut ja varhaiskasvatus. Työskentelyyn perustuvaa sosiaaliturvaa ovat puolestaan muun muassa työeläkeyhtiöiden maksamat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet, ansiosidonnaiset työttömyysetuudet sekä työtapaturma- ja ammattitautivakuutusten perusteella maksettavat etuudet. Kuten voidaan huomata, niin työttömyysturva muodostuu siis sekä asumisen että työskentelyn perusteella. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021b)

Sosiaaliturvan kokonaismenot olivat vuonna 2018 noin 70 miljardia euroa. Sosiaalimenot ovat suuremmat kuin edeltävinä vuosina, mutta kasvu on ollut vähäistä. Bruttokansantuotteeseen nähden sosiaalimenot ovat noin 30 prosenttia ja suhdeluku on pienempi kuin vuonna 2017. Vertailtaessa muihin EU-maihin Suomen sosiaalimenot ovat bruttokansantuotteeseen nähden keskimääräistä suuremmat. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021c)

Sosiaaliturvajärjestelmä rahoitetaan Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan kolmella eri sektorilla. Sosiaali- ja terveysturvalaisten rahoitus muodostuu kuntien keräämistä verotuloista, valtionosuuksista ja asiakasmaksuista. Ansioihin perustuvat etuudet saavat rahoituksensa työntekijöiden ja työnantajien maksamista vakuutusmaksuista, esimerkkinä työnantajien maksamat työttömyysvakuutusmaksut ja työntekijöiden kassoihin maksamat jäsenmaksut. Perustoimeentuloa varten maksettavat etuudet rahoitetaan pääosin verovaroin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021b) Rahoitus jakaantui vuonna 2018 siten, että hieman alle kolmannes sosiaalimenoista rahoitettiin työnantajien maksamalla maksuilla, noin neljännes valtion rahoituksella, hieman alle neljännes kuntien rahoituksella ja noin yksi seitsemäsosa vakuutettujen maksuilla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021c)

3.2 Sosiaaliturvan keskeinen lainsäädäntö

3.2.1 Työntekijän eläkelaki

Työntekijän eläkelaki (19.5.2006/395) koskee kaikkia yksityisten alojen työntekijöitä, jotka eivät ole oikeutettuja eläkkeeseen jonkin muun lain nojalla. Soveltamisalan ulkopuolelle jäävät edellä mainitun perusteella esimerkiksi julkisten alojen työntekijät, merimiehet, maatalousyrittäjät, yrittäjät ja urheilijat. Kaikille näille on omat eläkelakinsa. Lisäksi TyEl rajaa soveltamisalan ulkopuolelle ne, joiden kalenterikuukauden työansiot ovat alle 41,89 euroa. (19.5.2006/395 § 3-4 & 9)

Työntekijällä on oikeus jäädä *vanhuuseläkkeelle* laissa määritellyn vähimmäisiän täytyessä. Vähimmäisikä riippuu ihmisen syntymävuodesta siten, että vuonna 1954 syntyneiden vähimmäisikä on 63 vuotta, 1955 syntyneiden 63 vuotta ja kolme kuukautta jne. aina syntymävuoteen 1964, jolloin vähimmäisikä eläkkeelle siirtymiseen on 65 vuotta. 1965 ja myöhemmin syntyneiden vanhuuseläkkeen vähimmäisikä sopeutetaan elinajanodotteeseen ja se määritetään sinä vuonna, kun ihminen täyttää 62. (19.5.2006/395 § 11)

Vanhuuseläkettä karttuu 17 ikävuoden täyttämisen jälkeen ansaittavista tuloista 1,5 prosenttia. Eläkettä karttuu myös palkattomilta ajoilta, joilta saa esimerkiksi isyys-, äitiys- tai vanhempainrahaa, ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa tai sairauspäivärahaa. Myös opiskelun ajalta karttuu eläkettä. (19.5.2006/395 § 65 & 74-75) Jos eläkkeen nostamista lykkää alimman vanhuuseläkeiän ajankohdasta, korotetaan eläkettä jokaisen lykätyn kuukauden osalta 0,4 prosenttia (19.5.2006/395 § 12). Eläkkeiden määrä tarkastetaan vuosittain palkkojen ja hintojen kehityksen suhteen, jotta voidaan varmistua eläkkeen ostovoiman säilymisestä (19.5.2006/395 § 96-99)

Työntekijä voi myös jäädä *osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle*. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen vähimmäisikä on 1963 syntyneillä 61 vuotta ja 1964 syntyneillä 62 vuotta. Myöhempinä vuosina syntyneiden vähimmäisikä sopeutetaan elinajanodotteeseen samoin kuin vanhuuseläkkeessä. (19.5.2006/395 § 15) Työntekijä

voi vapaavalintaisesta hakea osittaista varhennettua vanhuuseläkettä 25 tai 50 prosentin suuruisena siihen mennessä kertyneestä eläkkeestään. Eläkkeeseen tehdään 0,4 prosentin varhennusvähennys niiltä kuukausilta, jotka edeltävät alinta vanhuuseläkeikää, ja 0,4 prosentin korotus niiltä kuukausilta, jotka ajoittuvat vanhuuseläkkeen vähimmäisiän jälkeen. (19.5.2006/395 § 16)

Työntekijä on oikeutettu *työkyvyttömyyseläkkeeseen*, jos hänen työkykynsä on heikentynyt sairauden, vamman tai vian takia. Osatyökyvyttömyyseläkkeeseen on oikeutettu, jos työkyky on alentunut kahdella viidesosalla, ja täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttaa kolmen viidesosan aleneminen työkyvyssä. Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa tarkastellaan työntekijän kykyä hankkia ansiotuloja sellaisella työllä, jota hänen voidaan edellyttää tekevän. (19.5.2006/395 § 35) Täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan jo kertyneiden eläkkeiden ja työkyvyttömyyden jälkeisten eläkkeiden summana. Aikaväli työkyvyttömyyden alkamisesta alimpaan vanhuuseläkeikään katsotaan siis ajaksi, jolta kertyy eläkettä. Tuon aikavälin eläkkeiden karttuman laskennallisina työtuloina käytetään viiden viimeisen työvuoden keskiarvotuloja ennen työkyvyttömyyttä. (19.5.2006/395 § 38 & 76) Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai määräaikaiseksi. Jos eläke on määräaikainen, sitä kutsutaan kuntoutustueksi. Kuntoutustukea voi saada niin kauan, kunnes työkyky on palautunut. (19.5.2006/395 § 44)

Perhe-eläke on työntekijän (edunjättäjä) kuolemantapauksessa edunsaajille maksettava eläke. Edunsaajia voivat olla leski, edunjättäjän lapset, lesken lapset tai edunjättäjän entinen puoliso. (19.5.2006/395 § 54) Lesken oikeus eläkkeeseen syntyy, jos avioliitto on solmittu lesken ollessa alle 50-vuotias ja edunjättäjä alle 65-vuotias. Leskellä on myös oikeus eläkkeeseen, jos hänellä on tai on ollut lapsi edunjättäjän kanssa ja avioliitto on alkanut ennen kuin edunjättäjä oli 65-vuotias. (19.5.2006/395 § 55) Edunjättäjän lapsella on oikeus eläkkeeseen 18-vuotiaaksi asti, samoin kuin lesken lapsella, jos tämä on asunut edunjättäjän ja lesken kanssa samassa taloudessa kuolemantapauksen ajankohtana (19.5.2006/395 § 56). Entinen puoliso on oikeutettu eläkkeeseen, jos edunjättäjä on määrätty maksamaan hänelle elatusapua (19.5.2006/395 § 57).

Työnantaja on lailla velvoitettu järjestämään työntekijöille eläketurvan työeläkeyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä, tai useammassa samanaikaisesti (19.5.2006/395 § 141). Työeläkevakuutusmaksu muodostuu työnantajan maksusta ja työntekijän maksusta, jonka työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä. Työnantaja siis hoitaa maksun toimituksen eläkeyhtiöön kokonaisuudessaan. Työeläkevakuutusmaksun suuruus määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vuosittain. (19.5.2006/395 § 152-153)

3.2.2 Sairausvakuutuslaki

Sairausvakuutuslain (21.12.2004/1224) mukaan korvataan sairauden hoidon kustannuksia ja lyhytaikaisen työkyvyttömyyden, raskauden ja lapsen hoidon aiheuttamia ansiotulon menetyksiä (21.12.2004/1224 luvun 1 § 1). Lakia sovelletaan Suomessa asuviin ja Suomessa työskenteleviin ihmisiin. Kela on vastuussa sairausvakuutuksen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä ja toiminnan valvomisesta. (21.12.2004/1224 luvun 1 § 3)

Sairausvakuutuslain ensimmäinen osa sisältää yleisiä periaatteita korvattavuudesta ja tärkeimpiä määritelmiä. Toinen osa käsittelee hoito- ja tutkimuskorvauksia, lääkekustannusten korvauksia ja matkoista koituneita kustannuksia. (21.12.2004/1224) Lääkäriin tai hammaslääkäriin toimenpiteistä korvausta saadakseen on palvelun antajan oltava henkilö, jolla on laillistettu oikeus harjoittaa ammattia Suomessa. Lääkäriin suorittama tutkimus sairauden määrittämiseksi tai tarvittavan hoidon määrittämiseksi on sairausvakuutuslain mukaan korvattavaa, minkä lisäksi lääkärin antama hoito ja korvauksen hakemista varten hankittavien dokumenttien kustannukset ovat korvattavia. Hammaslääkäriin antama suun ja hampaiden hoito, sekä kerran kahdessa vuodessa tehty suun ja hampaiden tutkimus on korvattavaa. Tarpeellinen tutkimus voi olla korvattavaa kerran vuodessa. Lisäksi lääkärin ja hammaslääkäriin määräämä hoito on sairausvakuutuslain mukaan korvattavaa. (21.12.2004/1224 luvun 3 § 1-3) Valtioneuvoston asetuksella ja Kelan vahvistamalla korvaustaksalistalla määritetään enimmäiskorvausten määrä. Jos kustannukset ovat olleet korvaustaksaa pienemmät, korvataan kustannukset kokonaan, ja jos kustannukset ylittävät korvaustaksan määrän, korvataan korvaustaksan määrä. (21.12.2004/1224 luvun 3 § 4)

Matkakustannuksista voi saada korvauksia sairausvakuutuslain perusteella, jos matka on tehty julkiseen terveydenhuoltoyksikköön. Jos hoitotoimenpide on lain mukaan korvattavaa, niin matkakustannuksista voi saada korvauksia myös yksityiselle hoitolaitokselle tehtävästä matkasta. Matkakustannukset korvataan lähimmän, riittävän hoidon takaavan hoitopaikan mukaisesti. Välttämättömän saattajan matkakustannukset voidaan myös korvata halvimman mahdollisen matkakustannuksen mukaan ja matkakustannusten omavastuuosuus on 25 euroa yhdensuuntaiselta matkalta. Lisäksi vakuutetulla tai saattajalla on oikeus yöpymisrahaan, jos hoito tai liikenneolosuhteet ovat sitä edellyttäneet. Yöpymisraha perustuu toteutuneisiin kustannuksiin, enimmillään 20,18 euroa yötä kohden. (21.12.2004/1224 luvun 4 § 1-9)

Lääkekorvauksiin on oikeutettu, jos lääke on toimivaltaisen henkilön määräämä, ja sen tarkoituksena on helpottaa tai parantaa sairautta tai sen oireita. Lääkekorvauksien alkuomavastuu on 50 euroa kalenterivuodessa. Korvausten määrä vaihtelee 40 prosentin peruskorvauksesta 65 prosentin alempaan, ja 100 prosentin ylempään erityiskorvaukseen. Ylemmässä erityiskorvauksessa on 4,5 euron omavastuu. Jos lääkkeiden vuosittaiset kustannukset nousevat yli 576,60 euroon, on oikeus lisäkorvaukseen, jonka perusteella lääkkeistä korvataan 100 prosenttia 2,5 euron lääkekohtaisella omavastuulla. (21.12.2004/1224 luvun 5 § 1-6)

Sairauspäivärahaa maksetaan sairauden aiheuttamien ansiotulojen korvaamiseksi kaikille 16-67 vuotiailla Suomessa asuville työkyvyttömyyden ajanjakson arkipäiviltä. Sairauspäivärahan maksussa on omavastuu-aika, joka on työkyvyttömyyden alkamisen lisäksi yhdeksän arkipäivän mittainen. Jos sama sairaus aiheuttaa uudelleen työkyvyttömyyden 30 päivän sisällä viimeisestä sairauspäivärahan maksupäivästä, alkaa uusi maksuaika seuraavasta arkipäivästä. Sairauspäivärahan enimmäismaksuaika tulee täyteen sen kalenterikuukauden viimeisenä päivänä, jota seuraavassa kuussa täytyisi 300 sairauspäivärahopäivän raja. Saman sairauden perusteella voi saada sairauspäivärahaa vasta sitten, kun on ollut työkykyinen yhtäjaksoisesti 12 kuukauden ajan. Osasairauspäivärahaa voi saada työkyvyn säilyttämiseksi, jos työmäärä laskee 40-60 prosenttiin aikaisemmasta. Osasairauspäivärahaa maksetaan maksimissaan 120 arkipäivältä. (21.12.2004/1224 luvun 8 § 1-8)

Vanhempainpäivärahoja ovat äitiys-, isyys-, erityisäitiys- ja vanhempainraha. Äitiysrahaa maksetaan 105 arkipäivältä, alkaen aikaisintaan 50 ja viimeistään 30 arkipäivää ennen laskettua aikaa. Isyysrahaa maksetaan enintään 54 arkipäivältä ja isyysrahan maksuaika voidaan jakaa erillisiin jaksoihin. Erityisäitiysrahaan on oikeutettu, jos työtehtäviin tai oloihinsa liittyy sikiötä vaarantavia elementtejä. Erityisäitiysrahaa maksetaan siltä ajalta, kun on estynyt sikiön hyvinvoinnin takia tekemään työtään siihen asti, kun oikeus äitiysrahaan alkaa. Vanhempainrahaa maksetaan äidille tai isälle, tai osittain molemmille, jos osapuolet näin sopivat. Vanhempainrahan enimmäiskesto on 158 päivää alkaen äitiysrahan maksamisen päättymisestä. (21.12.2004/1224 luvun 9 § 1-10)

Kaikkien päivärahaetuuksien määrä perustuu etuudensaajan vuosituloihin. Vuosituloksi lasketaan työkyvyttömyyttä tai etuusoikeuden alkua edeltäneen 12 kuukauden tulot. Sairauspäivärahan määrä on 70 prosenttia vuositulojen kolmassadasosasta aina 26 898 euroon asti, minkä ylittävistä tuloista sairauspäivärahan määrä on 20 prosenttia vuositulon kolmassadasosasta. Vanhempainpäivärahojen osalta määrä on 70 prosenttia kolmassadasosasta 32 892 euroon asti, 40 prosenttia kolmassadasosasta 50 606 euroon asti, ja 25 prosenttia 50 606 euron ylittävästä osasta. Poikkeuksena on äitiyspäiväraha, joka on korotettua ensimmäisen 56 arkipäivän osalta. Jos etuudenhakijalla ei ole tuloja, tai vuositulojen perusteella maksettava päiväraha jäisi vähimmäispäivärahan määrän alle, maksetaan vähimmäispäivärahaa, joka on suuruudeltaan 26,63 euroa arkipäivältä. (21.12.2004/1224 luvun 11 § 1-9)

3.2.3 Työtapaturma- ja ammattitautilaki

Työtapaturma- ja ammattitautilaissa ”tapaturmalla tarkoitetaan ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa työntekijälle vamman tai sairauden” (24.4.2015/459 § 17). Tapaturman aiheuttanut tapahtuma pitää olla lyhytaikainen, alle vuorokauden mittainen, jotta se katsotaan tapaturmaksi, eikä ammattitaudiksi (24.4.2015/459 § 18). Työtapaturman määritelmä täyttyy, kun tapaturma on tapahtunut työssä, työntekopaikan alueella, työnantajan järjestämissä tilaisuuksissa tai työssäkäyntiin tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa, kuten työmatkoilla (24.4.2015/459 § 21-24).

Ammattitauti määritellään sairaudeksi, ”joka on todennäköisesti pääasiallisesti aiheutunut työntekijälle altistumisesta fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle”. Jotta ammattitauti voidaan todeta, täytyy suorittaa lääketieteellinen tutkimus, jota varten on riittävästi tietoa työolosuhteista ja altistuksesta. (24.4.2015/459 § 26) Niin tapaturman kuin ammattitaudin tapauksessa on löydyttävä lääketieteellinen syy-yhteys vahinkotapahtuman ja vamman/sairauden välillä, jotta se voi olla korvattavaa työtapaturma- ja ammattitautilain perusteella (24.4.2015/459 § 16).

Työnantajalla on velvollisuus vakuuttaa työntekijä lain määräämällä tavalla, ja toimeenpanosta ovat vastuussa vakuutusyhtiöt. Työtapaturma- ja ammattitautilaki on ensisijainen kaikkeen muuhun työntekijää koskevaan sosiaaliturvalainsäädäntöön. (24.4.2015/459 § 4-6) Vakuutustoiminnan valvonnasta vastaa Tapaturmavakuutuskeskus (24.4.2015/459 § 177)

Korvattavia kustannuksia ovat hoitotoimien osalta ensihoito, lääkärin suorittama hoito ja tutkimus, lääkkeet ja hoitotarvikkeet, sekä sairaanhoitona annettava kuntoutus (24.4.2015/459 § 37). Korvausta voi saada myös matka- ja majoituskustannuksista, vahingoittuneista esineistä ja tuen muodossa hoitotukena, vaatelisänä ja kodinhoidon lisäkustannusten korvauksena (24.4.2015/459 § 50-54).

Ansionmenetyksiä korvataan työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan päivärahana, tapaturmaeläkkeenä ja kuntoutusrahana. Päivärahaa maksetaan jokaiselta kalenteripäivältä kalenterivuoden ajan, jos työkyky on heikentynyt vähintään 10 prosenttia. (24.4.2015/459 § 55-56) Päivärahan suuruus perustuu vuosityöansioihin, ja vähimmäispäiväraha määräytyy 13 680 euron vuosityöansion mukaan. Ensimmäisen 28 päivän ajan päiväraha on palkkaa vastaava. (24.4.2015/459 § 58 & 79)

Tapaturmaeläkkeeseen on oikeutettu vuoden päästä vahinkotapahtumasta, eli sitten, kun oikeus päivärahaan loppuu (24.4.2015/459 § 63). Tapaturmaeläke voidaan myöntää määräaikaaisesti tai toistaiseksi ja tapaturmaeläkkeen suuruus on 65 ikävuoteen saakka enimmillään 85 prosenttia vuosityöansioista ja siitä eteenpäin 70 prosenttia vuosityöansioista. Tapaturmaeläke tarkistetaan lisäksi vuosittain työeläkeindeksillä. (24.4.2015/459 § 65-66).

Kuntoutusrahana korvataan kustannuksia, joilla tapaturman kokenut henkilö pystyy pysymään entisessä työssään tai hankkimaan elantonsa uudesta työstä. Kuntoutusraha on täyden päivärahan suuruinen. (24.4.2015/459 § 69 & 89)

Vakuutusyhtiö määrittää vakuutusmaksun suuruuden. Vakuutusmaksun tulee perustua odotettavissa oleviin kustannuksiin, joita vakuutuksesta koituu. Lisäksi vakuutusmaksun määrittämisessä pitää ottaa huomioon vakuutettujen etujen turvaavuus, sekä työtapaturma- ja ammattitautiriski. (24.4.2015/459 § 166)

3.2.4 Työttömyysturvalaki

Työttömyysturvalain (30.12.2002/1290) tarkoitus on mahdollistaa työttömän työnhakija paluu työmarkkinoille ja korvata työttömyyden aiheuttamia taloudellisia menetyksiä (30.12.2002/1290 luvun 1 § 1). Työttömyysturvalain mukaisia etuuksia ovat työttömyyspäiväraha ja työmarkkinatuki. Työttömän näkökulmasta etuuksien saaminen vaatii aktiivisia toimenpiteitä työpaikan tai koulutuksen hankkimisen eteen, hakeutumista tilaisuuksiin ja palveluiden pariin, jotka edistävät työllistymistä, sekä tarvittavien dokumenttien toimittamista koskien omaa työhistoriaa, koulutustaustaa ja työkykyä. Työttömyysetuuksiin liittyvästä ohjauksesta, kehittämisestä ja johtamisesta vastaavat sosiaali- ja terveysministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö. Etuuksien toimeenpanosta vastaa puolestaan Kela. (30.12.2002/1290 luvun 1 § 3-4)

Työttömyyspäivärahaa saadakseen täytyy täyttää laissa määritelty työssäoloehto. Työssäoloehdon täyttämiseen vaaditaan 26 kalenteriviikon työssäolo viimeisen 28 kuukauden aikana. Työssäoloehto pätee niin ansiosidonnaiseen päivärahaan kuin myös peruspäivärahaan. Ansiosidonnaiseen työttömyyspäivärahaan on oikeutettu, jos on lisäksi ollut vakuutettuna työttömyyskassassa vähintään viimeiset 26 viikkoa ennen työttömyyttä. (30.12.2002/1290 luvun 5 § 1-3)

Peruspäiväraha on suuruudeltaan 33,78 euroa. Ansiosidonnainen päiväraha on peruspäivärahan suuruinen perusosa, johon lisätään palkan suuruudesta riippuvainen prosenttiosuus päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Päivärahojen enimmäismaksuaika

riippuu työhistoriasta siten, että alle kolme vuotta työskennellyt voi saada etuutta enintään 300 päivää, yli kolme vuotta työskennellyt enintään 400 päivää ja yli 58-vuotias, joka on työskennellyt vähintään viisi vuotta viimeisen 20 vuoden aikana, enintään 500 päivää. (Kela 2021; 30.12.2002/1290 luvun 6 § 1-7)

Työmarkkinatuki on tarkoitettu työttömille, jotka eivät täytä työssäoloehdot, tai ovat muuten taloudellisen tuen tarpeessa. Työmarkkinatuki on siten osittain tarveharkintainen etuus. Työmarkkinatuessa ei ole enimmäismaksuaikaa ja etuuden suuruus on sama kuin peruspäiväraha, mutta työmarkkinatuessa on viiden arkipäivän omavastuu-aika työttömäksi ilmoittautumisesta, jonka jälkeen etuutta maksetaan. Työmarkkinatukeen voi saada korotuksen työllistämistä edistäviin palveluihin osallistumisen ajalta enimmillään 200 päivältä. Korotusosa on 4,8 euroa päivältä. (30.12.2002/1290 luvun 7 § 1-10; Kela 2021)

3.3 Ammattijalkapalloilijan sosiaaliturva

3.3.1 Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta

Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta (24.4.2009/276) on nimensä mukaisesti laki, joka määrittää pääasiallisesti urheilemalla elantonsa ansaitsevien tapaturma- ja eläketurvan järjestämisestä. Vakuuttamisvelvollisuus syntyy urheiluseuralle tai -järjestölle, jonka kanssa urheilija on tehnyt työsopimuksen. Seuralla on velvollisuus vakuutusturvan järjestämiseen vakuutetun 65 ikävuoden täyttymiseen asti. Vakuuttamisvelvollisuuden syntyminen edellyttää lisäksi, että urheilemalla ansaittujen vuosiansioiden kokonaismäärä ylittää tietyn, vuosittain vahvistettavan tulorajan. Vuonna 2021 tuloraja on 11 800. (24.4.2009/276 § 1; OP 2021, 4)

Yksilöurheilijoiden tapauksessa tulorajan vaatimus voi hyvinkin täytyä, mutta vakuuttamisvelvollisuutta ei synny, koska urheilija ei ole työsopimuksessa. Yksilöurheilijalla on kuitenkin oikeus lain mukaiseen vakuutusturvaan, mutta vakuuttaminen on vapaaehtoista. (24.4.2009/276 § 15)

Tapaturmalla tarkoitetaan tässä laissa ”äkillisen, odottamattoman ulkoisen tekijän aiheuttamaa vammaa tai sairautta ja siitä seurannutta kuolemaa.” Lisäksi yksittäisen kuormittavan liikkeen aiheuttama jänteen tai lihaksen kipeytyminen on korvattavaa. Tapaturman korvattavuus vaatii, että vahinkotapahtuma on sattunut peli- tai urheiluasuorituksessa, harjoitteluohjelman mukaisessa harjoituksessa, matkalla asunnolta peli- tai harjoitustapahtumaan tai sieltä pois, seuran tai yhteisön edustustilaisuudessa tai matkaohjelman mukaisessa peli- tai harjoitustoiminnassa matkan aikana. (24.4.2009/276 § 2)

Urheilijalle tapaturman perusteella maksettavia korvauksia ovat tapaturmaeläke, kuntoutuskustannukset, perhe-eläke, hautausapu, haittaraaha, hoitotuki, vaatelisä, kodinhoitokustannusten korvaukset ja sairaanhoidon kustannusten korvaukset (24.4.2009/276 § 3). Tapaturmaeläkettä maksetaan viiden vuoden ajanjaksolta sairauspäivärahan enimmäisajan päättymisestä ja enintään alimpaan vanhuuseläkeikään saakka. Tapaturmaeläkettä maksetaan vamman tai sairauden hoidon ajalta, jolloin urheilija ei pysty hankkimaan tuloja urheilemalla tai kuntoutusjakson ajalta, jolloin urheilija osallistuu ammatilliseen kuntoutukseen hankkiakseen tuloja jollain muulla ammatilla. Pysyvään tapaturmaeläkkeeseen on oikeus, jos urheilijalla ei ole kykyä ansaita elantoa urheilemalla, ja hänen kykynsä hankkia ansiotuloja muulla työllä on heikentynyt vähintään kolme viidesosaa. (24.4.2009/276 § 4-6). Tapaturmaeläkkeen määrä on 85 prosenttia vuosityöansioista. Vuosityöansiona lasketaan tapaturman sattumisvuoden pelaajasopimuksen palkka ja saman vuoden aikaisemmat palkat. Vuosityöansioiden yläraja tapaturmaeläkkeessä on 100 000 euroa. Pysyvän tapaturmaeläkkeen vuosityöansiona käytetään 30 000 euroa. (24.4.2009/276 § 7 & 11)

Muihin tapaturman aiheuttamiin korvauksiin sovelletaan suurimmalta osin työtapaturma- ja ammattitautilakia (24.4.2015/459). Urheilijan tapaturmassa perhe-eläkkeen enimmäismaksuaika on 10 vuotta, mutta muilta osin perhe-eläkkeeseen sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilakia. (24.4.2009/276 § 8-12) Tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksu määritetään vastaamaan kohtuullisessa suhteessa vakuutuksesta aiheutuvia kustannuksia ja kunkin lajin aiheuttamaa riskiä tapaturmiin liittyen (24.4.2009/276 § 13).

Lailla turvataan myös urheilijan vanhuusajan toimeentulo ja vanhuuseläkkeen ikärajoihin sovelletaan työntekijän eläkelakia (19.5.2006/395) sillä erotuksella kuitenkin, että ennen vuotta 1965 syntynyt urheilija voi saada eläkettä täyttäessään 65 vuotta. Vanhuuseläkkeen vakuutusmaksu on kiinteä 4,5 prosenttia ansiotulosta. (24.4.2009/276 § 14)

Lain edellyttämiä velvollisuuksia ovat seuran vakuuttamisvelvollisuuden lisäksi Tapaturmavakuutuskeskuksen velvollisuus valvoa ja seurata vakuuttamisvelvollisuuden täyttymistä sekä pitää rekisteriä vakuutetuista. Lajiliittojen tehtävä on huolehtia oman lajinsa vakuutusturvan toteutumisesta ja toimittaa tietoja Tapaturmavakuutuskeskukselle. Vakuutuslaitoksen velvollisuus on antaa pyydettyä ja vähintään vuosittain selvitys urheilijalle tämän vakuutusturvasta sekä vakuutusturvan laiminlyönneistä, jotka voivat johtaa turvan päättymiseen. (24.4.2009/276 § 18-19)

3.3.2 Urheilijavakuutus ja palloliiton pelaajasopimus pohja

Urheilijavakuutuksen voi myöntää vakuutuslaitos, jolla on oikeus myöntää Suomessa vakuutusluokista annetun lain (18.7.2008/526) mukaisia vahinkovakuutusluokan 1 mukaisia vakuutuksia sekä henkivakuutusluokan 1 mukaisia vakuutuksia (24.4.2009/276 § 14 & 16). Tällä hetkellä Suomessa Pohjola Vakuutus on ainoa palveluntarjoaja. Pohjola Vakuutuksen Ammattiurheilijaturva esitellään seuraavassa kappaleessa pääpiirteittäin.

Vakuutus korvaa tapaturman aiheuttamia kustannuksia edellisessä alaluvussa esitellyn lain mukaisesti. Selkeä tuoteoppaassa mainittava rajausta on rasituksesta johtuvat vammat, joiden ei katsota kuuluvan tapaturmavakuutuksen piiriin. Vakuutushakemus on tehtävä jokainen vuosi ennen pelikauden alkua, ja hakemus tehdään vuosittain, vaikka pelaajasopimus olisikin useamman vuoden mittainen. Vakuutus ei siirry seurasta toiseen, jos pelaaja vaihtaa edustamaansa seuraa kesken pelikauden. Uuden seuran on aina tehtävä vakuutushakemus uudestaan, ja hakemukseen ilmoitettaviin vuosiansioihin on laskettava

mukaan pelaajan aikaisemman, samaa pelikautta koskevan sopimuksen ansiot. (OP 2021, 3-4)

Ammattijalkapalloilijan sosiaaliturvaan vaikuttaa lainsäädännön ja Ammattiuurheilijavakuutuksen lisäksi palloliiton liittohallituksen hyväksymä pelaajasopimus pohja, joka on pakollinen pohja korkeimmilla sarjatasoilla edustaville seuroille. Nykymuotoinen pelaajasopimus pohja otettiin käyttöön vuonna 2020. (Suomen palloliitto)

Pelaajasopimus pohjan 14 pykälässä käsitellään sairausajan palkkaa seuraavasti:

”Mikäli Pelaaja ei kykene tekemään Sopimuksessa sovittua työtä sairaudesta tai muusta kuin tämän Sopimuksen tarkoittamissa työtehtävissä tapahtuneen tapaturman johdosta, on Pelaajalle korvattava sairausajan palkka 2 kuukauden ajalta yhtä ja samaa sairautta kohden sairauden alkamisesta lukien. Työkyvyttömyyden toteaa Seuran määräämä lääkäri, mikäli Seuralla on tällainen henkilö toiminnassaan määritelty.

Mikäli Pelaaja ei kykene tekemään pelaajasopimuksessa sovittua työtä tämän Sopimuksen tarkoittamissa työtehtävissä tapahtuneen tapaturman tai sairauden johdosta, on Pelaajalle maksettava yhtä ja samaa sairautta ja tapaturmaa kohden täysi palkka koko työkyvyttömyyden ajalta, kuitenkin enintään 7 kuukaudelta. Lisäksi Pelaajalle on maksettava 75 prosenttia täydestä palkasta työkyvyttömyysajalta, joka ylittää 7 kuukautta, kuitenkin aina enintään 12 kuukaudelta sairauden alusta lukien. Pelaajan oikeus saada Seuralta sairausajan palkkaa päättyy kuitenkin viimeistään Sopimuksen päättymishetkellä.” (Suomen palloliitto 2020)

Pelaajasopimuksen vaikutuksia turvaavuuteen arvioitaessa on huomioitava se, että jalkapalloilijoiden pelaajasopimukset ovat usein lyhyitä ja/tai määräaikaista, eikä sopimuksia uusita hyvissä ajoin ennen niiden päättymistä. Luonnollisesti mitä lähempänä sopimuksen päättymistä ollaan, sitä vähemmän turvaa pelaajasopimus antaa.

Toinen pelaajasopimus pohjassa sosiaaliturvaan kiinteästi liittyvä pykälä liittyy tulojen rahastamiseen. Aktiivisen urheilu-uran pituus jää ammatin luonteen vuoksi usein

eläkkeellä vietettävään aikaan nähden varsin lyhyeksi. Tästä syystä ammatilaisurheilulla ansaittuja varoja voidaan rahastoida. (Vero 2021) Tuloverolain 116 pykälän mukaan urheilija voi rahastoida enimmillään 50 prosenttia ja 200 000 euroa vuosittain urheilulla ansaitsemistaan tuloista. Nämä rahastoidut varat voidaan tulouttaa urheilu-uran jälkeen vähintään kahden ja enintään 15 vuoden kuluessa tasaerin. Tietyt tilanteet, kuten työkyvyttömyys tai yli vuoden kestänyt työttömyys voivat mahdollistaa varojen tulouttamisen nopeammin ja tasaeristä poiketen. (30.12.1992/1535 § 116) Rahastointimahdollisuuden tarkoitus on tasata ansiotulojen jaksottumista ja pienentää verokustannuksia varsinkin siinä tapauksessa, kun urheilu-uran tulot ovat todennäköisesti suuremmat kuin urheilu-uran jälkeiset tulot. (Jalkapallon pelaajayhdistys 2021)

3.3.3 Ammattijalkapalloilijan sosiaaliturva verrattuna muuhun työntekijään

Tässä alaluvussa vertaillaan ammattijalkapalloilijan sosiaaliturvan sisältöä yleiseen sosiaaliturvan sisältöön. Yleisellä sosiaaliturvalla tarkoitetaan tässä tapauksessa työntekijöitä ja palkansaajia Suomessa, jotka eivät kuulu minkään erillislainsäädännön soveltamisalaan. Vertailun pohjana käytetään 3. pääluvussa esiteltyjä sosiaaliturvan lakeja, OP:n Ammattiurheilijaturvaa ja palloliiton pelaajasopimus pohjaa.

Yksi selkeimmistä eroavaisuuksista on ammattitaudin käsitteen puuttuminen kokonaisuudessaan urheilijoita koskevasta sosiaaliturvalainsäädännöstä. Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista ammattitaudin määritelmää ei voida tarkoituksenmukaisesti soveltaa urheilun kontekstiin, eikä urheilijan ammattitaudeista ole vakiintunutta määritelmää. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 23)

Vanhuudenturvan osalta eroavaisuuksia löytyy muutamia. Ensinnäkin vakuutusmaksu on jalkapalloilijoille aina kiinteä 4,5 prosenttia, ja maksut ja niille kertyneet tuotot muodostavat eläkkeen. Järjestelmä on siis maksuperusteinen. Työeläkevakuutusmaksu puolestaan joustaa siten, että ennalta määritellyt vanhuuseläkkeet pystytään maksamaan, joten järjestelmä on etuusperusteinen. Vanhuuseläkkeiden toinen eroavaisuus on eläkkeiden rahamäärien tarkistuksessa. Jalkapalloilijoiden vanhuuseläkkeiden määrää ei tarkisteta vuosittain palkkoihin ja hintoihin perustuvalla indeksillä. Työntekijän eläkelain

mukaiset maksussa olevat vanhuuseläkkeet puolestaan tarkistetaan työeläkeindeksillä. Kolmantena eroavaisuutena vanhuuseläkkeissä on eläkkeen aloittamisen ikärajat. Jalkapalloilijoilla alin vanhuuseläkkeen aloittamisikä on 65 vuotta, kun työntekijän eläkelain mukaan eläke voi alkaa 63-65 -vuotiaana. Työntekijän eläkeläillä mahdollistetaan lisäksi osittainen varhennettu vanhuuseläke.

Työttömyysturvan osalta jalkapalloilijat kuuluvat työttömyysturvalain soveltamisalaan. Urheilijat ovat työttömyyspäivärahan ja työmarkkinatuen osalta samanarvoisessa asemassa muihin työntekijöihin. Eroavaisuus löytyy ansioihin sidotuista työttömyyskorvauksista. Jalkapalloseurat eivät ole velvoitettuja maksamaan työttömyysvakuutusmaksuja, joten pelaajat eivät ole oikeutettuja ansiosidonnaisiin työttömyysturvaetuuksiin.

Sairauden osalta jalkapalloilijat kuuluvat kaikkien urheilijoiden tavoin sairausvakuutuslain piiriin. Sopimuksen alaisella jalkapalloilijoilla on pelaajasopimus pohjan mukaisesti oikeus täyteen palkkaan 2-7 kuukauden ajalta riippuen työkyvyttömyyden aiheutumisesta, ja 75 prosenttiseen palkkaan seitsemän kuukauden jälkeen aina vuoteen vahinkotapahtumasta, jos työkyvyttömyys on peräisin sopimuksessa tarkoitettusta urheilemisesta. Jos edellä mainittua vertaa sairausvakuutuslain mukaisiin etuuksiin, niin jalkapalloilija on eittämättä paremmassa asemassa. Sairauspäivärahoissa on omavastuu aika, niitä maksetaan vain arkipäiviltä, eivätkä ne vastaa 100 prosenttista palkkaa. On kuitenkin huomioitava, että työehtosopimukset monilla muillakin aloilla takaavat työntekijöiden palkanmaksun sairausajalta, jolloin työnantaja on se, joka saa sairauspäivärahakorvauksia Kelalta. Tästä syystä jalkapalloilijan asemaa sairauden tapauksessa ei ole tarkoituksenmukaista arvioida peilaten sitä vain sairausvakuutuslakiin, vaan vertailuun pitäisi ottaa eri toimialojen työehtosopimukset.

Työtapaturman tapauksessa eroavaisuudet liittyvät tapaturman perusteella maksettavaan päivärahaan, perhe-eläkkeeseen ja tapaturmaeläkkeeseen. Työtapaturma- ja ammattitautilain perusteella työntekijä on oikeutettu ensimmäisen 28 päivän perusteella täyteen palkkaan, ja siitä eteenpäin vuosityöansioon perustuvaan päivärahaan aina vuoteen asti vahinkohetkestä. Jalkapalloilija ei ole lain mukaan oikeutettu päivärahaan työtapaturma- ja ammattitautilain säädöksiin, vaan sairausvakuutuslain mukaisesti. Toki

tässäkin on huomioitava edellisessä kappaleessa mainittu pelaajasopimusohja, joka antaa turvaa tapaturman varalta sopimuksen alaisille jalkapalloilijoille alle vuoden mittaisissa työkyvyttömyystilanteissa. Tapaturmaturvan osalta ammattitautin määritelmän puuttuminen urheilusta ja Ammattiurheilijaturvan rajaus koskien rasitusvammoja voidaan nähdä turvaa heikentävänä osatekijänä. Tapaturmaeläkkeen osalta selkeä eroavaisuus on vuosityöansioiden määrässä olevat rajoitukset urheilijoiden osalta. Työtapaturma- ja ammattitautilaissa ei määritellä ylärajaa laskennalliselle vuosityöansiolle, kun urheilijoiden tapaturmaeläkkeen tapauksessa rajat 100 000 euroa enintään viiden vuoden ajalta ja 30 000 euroa pysyvän työkyvyttömyyden osalta. Perhe-eläkkeen osalta urheilijan kuoleman johdosta maksettavan perhe-eläkkeen enimmäismaksuaika on 10 vuotta, kun työtapaturma- ja ammattitautilaissa vastaavaa rajoitusta ei ole.

Viimeisenä merkittävänä eroavaisuutena mainittakoon jalkapalloilijoille myönnetty mahdollisuus tulojen jaksottamiseen ja verotuksen keventämiseen. Vastaavaa mahdollisuutta ei tarjota ainakaan yleisellä tasolla muille työntekijöille, joten rahastointi voidaan nähdä eksklusiivisesti urheilijoiden asemaa parantavana.

4 EMPIRIA

Tässä pääluvussa esitellään ensin aineiston keruun ja analysoinnin prosessi, minkä jälkeen esitellään haastatellut asiantuntijat. Tämän jälkeen on vuorossa haastattelutulosten esittelemine ja niiden analysoinnin perusteella tehdyt johtopäätökset ja tulkinnat. Tutkielman yhteenveto ja pohdinnat mahdollisine jatkotutkimusehdotuksineen esitellään pääluvussa 5.

4.1 Aineistonkeruu ja analysointi

Tutkielman aineistonkeruumetodi oli puolistrukturoitu haastattelu, eli teemahaastattelu. Teemahaastattelussa valitaan etukäteen tutkimukselle merkittävät teemat, joista halutaan kerätä lisätietoa tarkentavilla kysymyksillä. Teemahaastattelulla pyritään korostamaan ihmisten omia tulkintoja ja merkityksiä tutkittavasta ilmiöstä. Teemahaastattelun etuna on joustavuus, sillä haastatteluissa annetaan tilaa odottamattomille vastauksille, ja haastattelijalla on mahdollisuus esittää tarkentavia ja täydentäviä lisäkysymyksiä. Haastattelujen ei lisäksi tarvitse noudattaa täysin ennalta määritettyä kaavaa, vaan haastattelurungosta voidaan poiketa ja eri teemoille voidaan antaa eri painoarvoa, jos haastattelu sitä vaatii. (Sarajärvi & Tuomi 2018) Haastatteluissa pyrittiin noudattamaan haastattelurunkoa, mutta haastateltavan erikoisosaaminen ja työkokemus vaikuttivat kysymysten painottumiseen jokaisessa haastattelussa eri tavalla.

Tutkielmaa suunnitellessa tavoitteena oli löytää neljä Veikkausliigaseuran edustajaa, joilla on vaadittavaa kokemusta ja asiantuntijuutta tutkielman aihepiiristä, jotta haastatteluilla voidaan saavuttaa merkityksellistä ja mielenkiintoista informaatiota. Suunnitteluvaiheessa käytettiin apuna Jalkapallon pelaajayhdistystä, josta saatiin ilahduttavasti konsultaatiota niin seuroista, joihin kannattaisi olla yhteydessä, kuin myös haastattelukysymysten sisältöön liittyvissä kysymyksissä.

Seuroja lähestyttiin puhelimitse helmikuussa 2021. Seurat ohjasivat yhteydenotot mielestään kyvykkäimmälle työntekijälleen, joiden kanssa keskusteltiin tutkielman aiheesta, tavoitteista, haastattelujen sisällöstä ja toteuttamistavasta. Myöntävästi haastattelupyynnöön vastanneet seurat olivat FC Haka, FC Lahti, HJK ja Ilves. Ajankohdan lukitsemisen jälkeen potentiaalisille haastateltaville lähetettiin heidän pyynnöstään haastattelukysymysrunko sähköpostitse, jotta he pystyivät valmistautumaan haastatteluihin. Haastatteluissa käytetty runko löytyy liitteenä tutkielman lopussa (Liite 1).

Haastattelut toteutettiin maaliskuun 2021 alussa. Vallitsevan koronaepidemian takia kasvokkain tehtävää haastattelua ei edes harkittu, vaan haastateltaville ehdotettiin joko puhelinhaastattelua tai Microsoft Teams -sovelluksen välityksellä tehtävää haastattelua. Yksi haastatteluista toteutettiin lopulta puhelimitse ja kolme muuta Teamsilla.

Haastatteluihin varattiin aikaa tunti, ja lopulta haastattelut kestivät noin 40 minuutista hieman yli tuntiin. Haastattelujen alussa osallistujille ilmoitettiin, että haastattelut tallennetaan tulosten analysoinnin mahdollistamiseksi. Lisäksi haastateltavia muistutettiin pro gradu -tutkielmien olevan julkisia opinnäytetöitä, jotka ovat kaikkien saatavilla ja kokonaisuudessaan luettavissa. Yksi haastateltavista antoi suostumuksensa julkaisemiseen jo haastattelun jälkeen, ja kolme muuta pyysivät saada valmiin tutkielman luettavaksi ennen lopullista julkaisua.

Ennen tutkielman aineiston analyysia tutkijan on tehtävä päätöksiä tulosten purkamisesta. Tulokset voidaan purkaa puhtaaksikirjoitetuksi tekstiksi, tai analyysin voi tehdä suoraan tallenteista. Puheen muuntamista tekstiksi, eli litterointia voi myöskin tehdä eritasoisesti joko litteroimalla kaiken saadun materiaalin, tai valitsemalla tutkielmalle relevantit osat haastatteluista, jotka litteroidaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 138) Litteroinnin tehtävä on auttaa tutkijaa käymään aineisto läpi systemaattisesti, tunnistamaan mielenkiintoiset kohdat ja kokonaisuudet sekä rajaamaan tutkimuksen ulkopuolelle ne teemat, joiden ei katsota olevan merkityksellisiä (Sarajärvi & Tuomi 2018) Haastattelujen aikana merkityksellisistä teemoista ei poikettu kovinkaan paljon, mutta jokaisessa haastattelussa oli selkeitä osioita, jotka eivät tuoneet lisäarvoa tutkielmaan. Tästä syystä litterointi tehtiin osittain.

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa voidaan analysoida monin eri tavoin, ja analyysi voidaan nähdä vain aineiston käsittelynä ilman tulkintaa, joka saavutetaan synteesissä. Tällöin puhutaan analyysin suppeasta määritelmästä. Jos analyysia katsotaan laajemmasta perspektiivistä, siihen liitetään aineiston purkamisen ja esittämisen lisäksi myös tulkinta. Kokonaisuudessaan laadullisen tutkimuksen aineiston analyysi voidaan silloin kiteyttää esimerkiksi kolmivaiheiseksi prosessiksi, jonka osasia ovat kuvailu, luokittelu ja yhdistely. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 143-144)

Aineiston kuvailussa pyritään usein ”puhtauteen”, eli tutkijan omien ajatusten ja mielipiteiden häivyttämiseen. Tämä voi olla aineiston kuvailussa ideaali lähtökohta, mutta siihen harvoin pystytään täydellisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 45-146) Tässä tutkielmassa aineistoa pyritään kuvailemaan aluksi mahdollisimman objektiivisesti, ja tulkintaa tehdään myöhemmässä vaiheessa.

Aineiston luokittelu luo pohjan ja rakenteen analyysille. Luokittelu auttaa löytämään merkityksiä ja vertailemaan niitä keskenään, mikä on tärkeää, jotta tutkielma pysyy tiiviinä ja siitä voidaan tehdä myöhemmin tulkintoja. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 147) Tämän tutkielman aineisto on luokiteltu siten, että luokat muodostaisivat eheän kokonaisuuden ja auttaisivat vastaamaan tutkimusongelmiin.

Edellä mainitut vaiheet edustavat induktiivista analyysia, joka pohjautuu aineistoon. Yhdistelyvaiheessa pyritään pääsemään deduktiiviseen analyysiin, jossa tarkoitus on tutkijan oman ajatusmaailman avulla tehdä monipuolista tulkintaa luokitellusta aineistosta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 150) Tässä tutkielmassa luokiteltua aineistoa pyritään tulkitsemaan tulkintateorioiden avulla siten, että empiirisen aineiston havaintoja yhdistellään teoreettisessa viitekehyksessä esiin tuotuihin teorioihin. Tällä pyritään pääsemään johtopäätöksiin, jotka auttavat edelleen vastaamaan tutkimusongelmiin.

4.2 Haastateltavat

Tässä luvussa esitellään tutkielman empiiriseen aineistoon panoksensa antaneet asiantuntijat. Haastateltavien valinnassa pyrittiin tutkielman suunnitteluvaiheessa muutamaa tavoitteeseen. Ensimmäinen tarkoitus oli löytää toisistaan eroavia haastateltavia työnkuvan osalta. Heterogeenisyydellä haluttiin tuoda esiin erilaisia näkökulmia samoista ilmiöistä, ja lisäksi työhistorian kautta erilaisia kokemuksia käytännön tilanteista jalkapalloilijan sosiaaliturvaan liittyen. Toisena tavoitteena oli löytää sellaisia seuroja, jotka ovat keskenään eri suuruisia, jotta saataisiin riittävän laaja ja kokonaisvaltainen kuva tutkittavasta ilmiöstä. Kolmantena kriteerinä oli löytää seurat, joilla oli kiinnostusta aihealueeseen ja siten motivaatiota osallistua tutkimuksen empiirisen aineiston aikaansaamiseen. Seuraavassa esitellään lyhyesti haastateltavat siinä järjestyksessä, missä haastattelut ajallisesti suoritettiin.

Ilveksestä haastatteluun osallistui Tomi Erola. Erola on ollut mukana Ilveksen toiminnassa jo vuodesta 1996, ja vuodesta 2017 lähtien hän on toiminut Ilves edustus Oy:n toimitusjohtajana. Erolan mukaan urheiluseurassa Suomessa toimitusjohtajan rooli on äärimmäisen moninainen, ja toimenkuvaan tämän tutkielman aihepiirin näkökulmasta kuuluu pelaajasopimusten ja vakuutusten tekeminen.

FC Hakasta haastateltavaksi valikoitui Fanni Sillanpää. Hän on toiminut seurassa vuodesta 2019 lähtien, ja tällä hetkellä hän on FC Hakan toimistopäällikkö. Pelaajien sosiaaliturvaan liittyvät asiat työllistävät toimistopäällikkö FC Hakassa merkittävimmin uusien pelaajien vakuutusturvan hoitamiseen ja palkanmaksuun liittyvissä asioissa.

FC Lahdesta haastateltiin Päivi Arpiaista. Hän on työskennellyt seurassa lähes 20 vuotta, ja nykyinen titteli on toimistopäällikkö. Pelaajien sosiaaliturvaan liittyvät asiat sivuavat tavalla tai toisella Päivin työtä hyvinkin usein, mutta merkittävimmit hän mainitsee vakuutusten, laskutuksen sekä palkanmaksun hoitamisen.

Helsingin Jalkapalloklubi HJK:sta puolestaan haastateltiin Petra Häkkistä. Hän toimii HJK Oy:n, HJK ry:n sekä Helsinki Stadium Management Oy:n talous- ja hallintopäällikkö. Pelaajien sosiaaliturvaa koskevat asiat työllistävät häntä kuukausitasolla, ja erityisesti uusien pelaajien vakuutusasiat sekä Kelaan tehtävät hakemukset nousevat tärkeimmiksi.

4.3 Haastattelujen tulokset

4.3.1 Pelaajauran jälkeinen elämä ja vanhuus

Vanhuuden riski on ammattijalkapalloilijoille erilainen kuin ”normaalia” työtä tekevälle ihmiselle. Vanhuuden aiheuttama työkyvyn heikentyminen kohtaa ihmistä normaalisti 60 ikävuoden jälkeen, kun taas jalkapalloilijalla vanhuuden riskin voidaan katsoa realisoituvan viimeistään 40 ikävuoden paikkeilla. Haastateltavat tunnistivat tämän ennen kaikkea pelaajien suhtautumisessa vanhuuden riskiin.

Erolan mukaan nuorten pelaajien varautuminen uran jälkeiseen elämään, puhumattakaan vanhuusiästä, on vähäistä. Asiaan vaikuttaa yksinkertaisesti se, että nuori jalkapalloilija ei osaa ajatella uran alkuvaiheessa pitkäjänteisesti, vaan keskittyy nykyhetkeen. Toinen vaikuttava tekijä on alhainen palkkataso. Erola muotoilee asian seuraavasti:

Ja ohan se niinku ymmärrettävää, et jos oot vaikka se kaksikymppinen kaveri ja saat sen 1500 kuussa ja se menee ehkä elämiseen verojen jälkeen ja laitat vielä satkun kaks sivuun niin jääkö siitä sit tarpeeks rahaa käyttöön, ja jos ajattelee et vuodessa tienaa sen tonnin kaks johonki rahastoon, niin ehkä sitä ei ajatella tarpeeks isona houkuttimena. (Erola)

Erola viittaa pelaajien mahdollisuuteen rahastoida osan palkkasummasta. Erolan mukaan rahastointimahdollisuus on hyvin pelaajien tiedossa, ja Jalkapallon pelaajayhdistys tuo asiaa esille, mutta ongelma piilee matalassa palkkatasossa. Palkat ovat liian pieniä siihen, että rahastointi koettaisiin houkuttelevaksi mahdollisuudeksi, ja hän on uransa aikana törmännyt vain muutamaaan pelaajaan, jotka ovat halunneet käyttää rahastointia.

Erola ehdottaa ratkaisumahdollisuudeksi pelaajille vapaampaa mahdollisuutta kartuttaa lisäeläkettä siten, että pelaajat pystyisivät ”irrottamaan” palkasta osan vapaavalintaiseen

rahastoon. Erola arvelee, että vapaampi malli voisi mahdollisesti houkutella pelaajia enemmän kuin Jalkapallon pelaajayhdistyksen ajama rahastointimahdollisuus.

Häkkisen mukaan uran jälkeiseen elämään varautuminen on pitkälti sidoksissa pelaajan ikään. Kokeneemmilla pelaajilla on usein korkeammat palkat, minkä lisäksi uran loppuvaiheessa tunnustetaan paremmin se totuus, että pelaajaura on loppusuoralla. Nuorilla pelaajilla tärkeimpänä asiana mielessä on yleensä nettopalkka ja elämiseen käytettävissä oleva rahasumma. Häkkisen mukaan Jalkapallon pelaajayhdistys tuo rahastointimahdollisuutta kiitettävästi esiin, mutta alhaisen palkkatason takia vain harvalla on realistisia mahdollisuuksia rahastoida, ja rahastointimahdollisuutta käyttää HJK:ssa keskimäärin kaksi pelaajaa kauden aikana.

Sillanpään toteaa alhaisten palkkojen ja pelaajien alhaisen keski-ikänsä olevan keskeiset syyt sille, että eläkeikään liittyviä asioita ei juurikaan ajatella. Varsinkaan nuoret pelaajat eivät näe elämää pitkällä tähtäimellä, vaan keskittyvät ainoastaan jalkapalloon ja haluavat kaiken saamansa rahan käyttöön. Sillanpään mukaan pelaajat kuitenkin samalla tiedostavat, että jalkapallo ei ole koko loppuelämän ammatti.

Muutkin haastateltavat totesivat, että on yleisesti hyväksytty tosiasia, että jalkapallolla ei voi tienata Suomessa sellaisia summia, että eläkettä karttuisi riittävästi, eikä pelaajauran jälkeen tarvitsisi työllistyä uudelle alalle. Erolan mukaan tämä tosiasia on osasyynä sille, että vanhuuseläkkeen kertymistä ei pidetä merkittävänä asiana, vaan pelaajauran ajalta karttunutta eläkettä voidaan pitää mukavana lisänä, joka ajoittuu kauas tulevaisuuteen, mutta muihin töihin on mentävä uran jälkeisen toimeentulon ja vanhuusikänsä varautumisen takia.

Häkkinen nostaa vanhuuseläkkeen tapauksessa esiin lainsäädännöstä kumpuavan epäkohdan. Pelaajasopimusten ollessa lyhyitä voidaan ajautua tilanteeseen, jossa pelaajan vuosiansiot jäävät urheilijalaissa määritellyn vuosiansion alapuolelle, jolloin vakuuttamisvelvollisuutta ei synny. Tällöin pelaajasta ei makseta lain mukaista vakuutusmaksua, eikä eläkettä kartu lainkaan.

4.3.2 Tapaturmaturva

Tapaturman tapauksessa kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että vakuutus antaa pelaajille hyvän turvan. Arpiainen korostaa pelaajasopimuksen roolia tapaturmaturvaa takaajana seuraavasti:

Loukkaantumisen sattuessahan pelaajan tilanne on hirveen hyvä, sehän saa sataprosenttisen palkan seitsemältä kuukaudelta, sitten seura hakee sitä sairauspäivärahaa, et on niillä niinku hyviäkin juttuja. Tietyt asiat toimii hirveen hyvin. (Arpiainen)

Myös Häkkinen kokee juuri pelaajasopimuksen antaman turvan tärkeäksi. Tapaturman ja sairauden ajan palkanmaksu on taattu, ja turvaa hyvin pelaajien toimeentuloa. Häkkisen mukaan palloliiton ja Jalkapallon pelaajayhdistyksen yhteisvoimin laadittu pelaajasopimus pohja on selkeä kannanotto pelaajien sosiaaliturvan parantamiseksi ja ylläpitämiseksi.

Erolan mielestä pelaajan tapaturmaturva on hyvällä tasolla, mutta se ei ole Ammattiurheilijavakuutuksen ansiota. Erolan mukaan selkeästi urheilussa sattuneiden tapaturmien korvattavuus on heikkoa, sillä esimerkiksi lihasvammoja ei usein korvata vakuutuksesta, jos vahinko ei ole sattunut jonkin kontaktin aiheuttamana. Tällöin vammasta aiheutuneet kustannukset jäävät seuran maksettavaksi, mutta pelaajan turvaan se ei sinällään vaikuta, koska seurat kokevat velvollisuudekseen korvata kaikki urheilun seurauksena syntyneet vammat.

Häkkinen ja Arpiainen ovat Erolan kanssa yhtä mieltä asiasta. Epäävien korvauspäätösten lisääntyminen juuri lihas- ja revähdysvammoissa aiheuttaa seuroille lisäkustannuksia ja työtaakkaa, mitkä eivät suoraan heikennä pelaajan turvaa tapaturman tapauksessa, mutta välillisesti kyllä, koska kuntoutusprosessi saattaa viivästyä, ja seurojen talous kärsii tapaturmakustannuksista.

Erola, Arpiainen ja Häkkinen ovat yhtä mieltä siitä, että pelaajista maksettava vakuutusmaksu ei vastaa saatavaa turvaa. Vakuutusmaksu koetaan liian suureksi, eikä seuroilla ole mahdollisuutta kilpailuttaa vakuutuksia, koska markkinoilla on vain yksi

tarjoaja. Kilpailun puuttuminen voi vaikuttaa Häkkisen mukaan pelaajan saamaan turvaan siten, että Pohjolalla ei ole kannustinta parantaa vakuutustuotteen sisältöä, eikä pelaajakaan silloin välttämättä saa parasta mahdollista turvaa tapaturman varalta.

Sillanpää nostaa puolestaan positiiviseksi asiaksi juuri prosessin helppouden. Pohjola Vakuutuksessa on nimetty henkilö, joka auttaa loukkaantumisiin liittyvissä tilanteissa tarvittaessa, esimerkiksi vahinkoilmoitusten tekemisessä. Pelaajan näkökulmasta Sillanpää näkee prosessin edut seuraavasti:

Meilläkin kun on Pohjola Vakuutukselta vakuutukset ja sit meillä on muutenkin yhteistyö Pohjola Sairaalan kanssa, niin se helppous on ihan älyttömän suuri, et mun mielestä sekin on jo rahanarvoinen etu, että se on tosi jouhevaa, jos pelaaja loukkaantuu, niin se hoidetaan niin hyvin se tilanne. Myös kaikki paperiasiat. (Sillanpää)

Vakavien vammojen tapauksissa haastatteluissa esiin nousi muutama harvinainen, mutta merkittävä seikka. Arpiainen mainitsi kohdanneensa muutaman tapauksen, jossa tapaturma on aiheuttanut uran loppumisen, ja oikeuttanut tapaturmaeläkkeeseen. Prosessi tapaturmaeläkkeen tapauksessa on Arpiaisen kokemuksen mukaan hoitunut hyvin aiemmin, ja pelaajat ovat saaneet riittävää taloudellista turvaa työllistyäkseen uusiin työtehtäviin. Häkkinen puolestaan on huolissaan vakavista vammoista, jotka sattuvat urheilijalain vakuuttamisvelvollisuuden ulkopuolelle jäävälle pelaajalle, kuten esimerkiksi nuorelle tai lyhyellä sopimuksella pelaavalle. Häkkisen mukaan tällaisissa tapauksissa turva on heikko, vaikka pelaajat tekevät työtä ammatikseen ja ammattimaisesti.

4.3.3 Työttömyysturva

Työttömyyden tapauksessa haastatteluissa nousi esiin odotetusti koronaepidemia. Erolan mukaan hänen pitkän uransa aikana ei pelaajien kanssa ole koskaan keskusteltu työttömyyden riskistä ennen vuoden 2020 kevättä, jolloin koronaepidemia pakotti Veikkausliigaseuroja esimerkiksi yt-neuvotteluihin ja sarjakauden alkua siirrettiin.

Erolan mainitsee, että pelaajien heikko asema työttömyyden tapauksessa on jollain tasolla ollut tiedossa jo aikaisemminkin, mutta koronaepidemia konkretisoi ongelman ensimmäistä kertaa näinkin laajasti.

Sillanpään kokemusten perusteella työttömyyden riskiä on hankala kommentoida, koska Hakassa ei jouduttu tekemään lomautuksia, ja palkkojen sopeuttaminen vaikeisiin olosuhteisiin sujui seurassa hyvässä yhteisymmärryksessä pelaajien ja seurajohdon kesken.

Arpiainen puolestaan korostaa jalkapalloilijoiden heikon työttömyysturvan olevan tietyissä tapauksissa erityisen ongelmallinen seikka. Hän nostaa esimerkiksi pelaajat, jotka tienavat verrattain hyvää palkkaa. Näissä tapauksissa perheen elättäminen voi olla täysin pelaajan palkan varassa, ja muutkin kiinteät kuukausittaiset kustannukset heijastavat jalkapalloilijan totuttua palkkatasoa. Arpiainen näkee ansiosidonnaisen päivärahan mahdollisuuden puuttumisen eriarvoistavana seikkana, joka heikentää jalkapalloilijan sosiaaliturvan tasoa merkittävästi.

Lisäksi Arpiainen toteaa koronan muuttaneen työttömyyteen suhtautumista. Koskaan aikaisemmin työttömyyden riski ei ole koskettanut näin laajaa pelaajajoukkoa samanaikaisesti, vaan tapaukset ovat olleet yksittäisten seurojen talousvaikeuksista johtuvia. Arpiainen myös huomauttaa, että yhden seuran ongelmat eivät aiheuta työttömyyttä kaikille pelaajille:

Siinä tilanteessa, jos seura on kerta kaikkiaan mennyt konkurssiin, ja jos se koskee vain jotakuta seuraa niin kyllähän parhaimmille pelaajille on sitten aina ottajia niistä muista seuroista, että ei näin isossa mittakaavassa ole ollut tätä ongelmaa. (Arpiainen)

Erola nostaa esiin mielenkiintoisen piirteen jalkapalloilijoiden sopimukseen liittyen. Sopimukset loppuvat usein loka-marraskuussa, ja on hyvinkin tyypillistä, että pelaaja on ilman sopimusta tammikuuhun, tai jopa helmikuuhun asti, jos sopivaa uutta seuraa ei löydy. Vaikka tuolta aikaväliltä vähennetään kertyneet vuosilomat, niin pisimmillään tällainen jalkapalloilijalle luonnollinen työttömyys voi kestää jopa kolme kuukautta

vuodesta. Erola toteaa, että olisi mielenkiintoista ottaa selvää siitä, ovatko pelaajat tietoisia työttömyysetuuksista tällaisissa tilanteissa, ja kuinka moni hakeutuu työttömäksi sopimuksettomassa tilanteessa.

Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että jalkapalloilijan työttömyysturva ei ole riittävän turvaavalla tasolla kaikissa mahdollisissa tilanteissa. Toisaalta kaikki haastateltavat totesivat myöskin viimeisen vuoden poikkeuksellisten olosuhteiden vaikuttavan suhteettoman paljon juuri ammattiuurheilijoihin, eikä kukaan tietenkään odota koronaepidemian jatkuvan ikuisesti, joten työttömyysturvan uudistaminen ei ole yksiselitteistä.

4.3.4 Jalkapalloilijoiden tietämys sosiaaliturvaan liittyvissä asioissa

Haastatteluissa nousi esiin useita mielenkiintoisia näkemyksiä jalkapalloilijan sosiaaliturvasta, mutta kaikkein keskeisimmäksi ja toistuvaksi teemaksi muodostui jalkapalloilijoiden tietämys oikeuksistaan ja asemastaan sosiaaliturvaan liittyvissä asioissa. Oikeastaan kaikilla tälle tutkielmalle relevanteilla sosiaaliturvan sektoreilla (eläke, tapaturma, työttömyys) haastateltavat olivat sitä mieltä, että varsinkin nuorten pelaajien keskuudessa tietämys on melko heikkoa. Toisaalta haastateltavat mainitsivat, että osa pelaajista on hyvinkin kiinnostuneita sosiaaliturvastaan, mutta kyseessä on yleensä hyvin pieni joukko pelaajista.

Häkkisen mukaan seuran toimintatapa mahdollistaa sen, että pelaajien ei tarvitse itse olla juurikaan tietoisia taustalla tapahtuvista asioista, koska seura hoitaa pelaajien puolesta kaiken. Häkkinen mainitsee esimerkkinä, että yksi ainoa pelaaja on vuosien varrella kysynyt sosiaaliturvansa järjestämisestä. Sillanpään mukaan pelaajien tietämys on vahvasti kahtiajakautunutta siten, että osa pelaajista tuntee sosiaaliturvaa hyvin, ja osa on täysin seuran tietotaidon varassa.

Kysyttäessä haastateltavien mielipidettä vastuutahoista pelaajien tietämyksen edistäjinä, kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että lopullinen vastuu on jokaisella pelaajalla itsellään. Erola käyttää esimerkkinä mitä tahansa työpaikkaa, ja toteaa, että seuralla ei

työnantajana voi olla samalla edunvalvojan roolia työntekijöihinsä. Arpiaisen mukaan joiltain pelaajilta puuttuu kykyä ja halukkuutta ottaa asioista selvää tarpeen tullen.

Sillanpään ja Häkkisen mukaan seuroilla on kuitenkin jonkinasteinen velvollisuus olla pelaajien tukena, ja Häkkinen ei usko kaikkien seurojen täyttävän tätä velvollisuutta:

Toki myöskin seuroilla on tietty vastuu – me autetaan ja kerrotaan ja jeesataan - - seurojen vastuu on siinä, että meidän pitää osata antaa informaatiota pelaajille. Musta tuntuu et kaikissa seuroissa ei ole riittävää osaamista siihen, että jeesataan niitä pelaajia. (Häkkinen)

Häkkinen lisää vielä pelaajien agenttien vastuun. Agentit hoitavat pelaajien asioita, mutta Häkkisen mukaan vain hyvin harva agentti on lainkaan tietoinen sosiaaliturvaan liittyvistä asioista. Agentit ovat mukana pelaajasopimuksia tehdessä, jossa käydään läpi esimerkiksi rahastointia, vakuuttamista ja tapaturman aiheuttamia sairauspoissaoloja, ja Häkkisen mielestä olisi luonnollista ja toivottavaa, että pelaajien asianhoitajat olisivat paremmin perillä asioista, jotta he kykenisivät huolehtimaan pelaajien edusta paremmin.

Arpiainen ja Erola korostavat Jalkapallon pelaajayhdistyksen roolia tietämyksen edistäjänä. Erolan mukaan pelaajayhdistyksen pitäisi toimia aktiivisemmin ja vielä voimakkaammin pelaajien edun ajajina. Toiminta on varsinkin koronaepidemian aikana jäänyt Erolan mielestä enemmän seuroihin kohdistuvan perusteettoman syyttelyn tasolle, kun tähtäimen pitäisi olla enemmänkin pelaajien aseman parantamisessa. Erolan kokemuksen mukaan koronaepidemia on eittämättä hankaloittanut Jalkapallon pelaajayhdistyksen toimintaa, mutta juuri tällaisissa poikkeuksellisissa olosuhteissa toiminnan tulisi olla vieläkin aktiivisempaa.

4.3.5 Urheilijoiden erillislainsäädännön tarpeellisuus ja mahdolliset kehityskohteet

Haastateltaville oli jokaiselle jossain määrin selvää, miksi urheilijat vakuutetaan eläkkeen ja tapaturmien osalta erillislainsäädännön mukaisesti. Jalkapalloilijan ammattilaisura ei pääty ikinä vanhuuden takia, ja työssä sattuvia tapaturmia esiintyy normaalia työtä

suuremmalla frekvenssillä. Lisäksi paluu työkykyiseksi kestää pitkään, koska työ on fyysisesti vaativaa. Haastateltavista yksi oli kuitenkin selkeästi sitä mieltä, että jalkapalloilijoiden ja kaikkien urheilijoiden tulisi tulevaisuudessa kuulua yleisen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin.

Arpiaisen mielestä kysymys liittyy reiluuteen ja tasa-arvoon. Tapaturmien osalta seurat maksavat suhteettoman korkeita vakuutusmaksuja, ja siirtyminen yleiseen järjestelmään mahdollistaisi vakuutusten kilpailuttamisen ja valinnanvapauden, joka alentaisi kustannuksia, vaikka jalkapalloilijoihin sovellettaisiinkin korkean riskin luokittelua. Kolikon käänttöpuolena olisivat maksettavaksi tulevat työttömyysvakuutusmaksut, mutta Arpiaisen mukaan tapaturmavakuutusmaksun alentuminen voisi mahdollistaa myös työttömyysvakuutukseen osallistumisen, joskin palkat ainakin aluksi saattaisivat laskea. Muutoksella jalkapalloilijoiden sosiaaliturva saataisiin varsinkin työttömyysturvan osalta kattavammaksi. Arpiaisen mukaan pelaajilla pitäisi vähintään olla oikeus liittyä työttömyyskassan jäseneksi, mikä tällä hetkellä puuttuu.

Sillanpään mukaan asiaan ei ole yhtä selkeää vastausta. Toisaalta pelaajien työttömyysturva parantuisi, mutta palkkataso putoaisi väistämättä. Palkkatason lasku sinällään heikentää pelaajien asemaa työntekijöinä, ja lisäksi pienemmillä palkoilla voisi olla vaikutus Veikkausliigan houkuttelevuuteen pelaajamarkkinoilla.

Häkkisen mukaan jalkapalloilijan asema tällä hetkellä on itseasiassa tietyssä mielessä parempi kuin muilla työntekijöillä. Pelaajien bruttopalkasta ei tehdä tyel-vähennyksiä eikä työttömyysvakuutusmaksuja, jolloin pelaajien saama nettopalkka on verrattain suuri. Häkkinen arvelee, että pelaajat eivät haluaisi muuttaa tätä, ja sopeutua alempaan palkkatasoon. Toisaalta siirtyminen yleisen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin auttaisi pelaajia poikkeusolosuhteissa, joissa nykyinen lainsäädäntö ei tarjoa riittävää turvaa, ja Häkkinen näkee täysin mahdollisena, että tulevaisuudessa erillislainsäädännöstä luovuttaisiin.

Erolan mukaan siirtyminen yleisen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin olisi ongelmallista muutamasta syystä. Ensinnäkin siirtymän tulisi olla hidas ja vaiheittainen, jotta seurat pystyisivät sopeuttamaan budjettejaan. Pelaajabudjetin sopeuttaminen

työttömyysvakuutusmaksuista koituvaan lisätaakkaan ei myöskään voisi kohdistua täysin toiseen osapuolista (pelaajat vs. seura), vaan siitä pitäisi päästä sopuun, eikä se tulisi olemaan helppoa. Erolan mielestä nykyiseen malliin on totuttu ja hän suhtautuu skeptisesti ajatukseen lainsäädäntömuutoksesta. Toisaalta Erolan mukaan pelaajilla pitäisi olla mahdollisuus kuulua työttömyyskassaan, jotta pelaajauran ansioista pääsisi hyötymään, mutta Erola epäilee myös, että löytyykö sellaista työttömyysvakuuttajaa, joka ottaisi riskin kantaakseen.

4.4 Päätelmät

4.4.1 Jalkapalloilijan sosiaaliturva ja sosiaaliset riskit

Tämän tutkielman luvussa 2.3 esiteltiin yhteiskunnassa esiintyviä sosiaalisia riskejä. Uudet sosiaaliset riskit liittyvät pitkälti työmarkkinoilla ja perhe-elämässä tapahtuneisiin murroksiin, ja haastatteluita tehdessä ja analysoitaessa kävi ilmi, että uusien sosiaalisten riskien merkitys jää vähäiseksi jalkapalloilijoiden sosiaaliturvassa työn luonteen takia.

Yksinhuoltajuus koskettaa useimmiten naisia, jolloin se ei nouse merkittäväksi toimeentuloriskiksi jalkapalloilijoiden kohdalla tässä tutkielmassa. Jalkapalloa ei voi myöskään mielekkäästi harjoittaa ammatikseen osa-aikaisesti, joten yksinhuoltajuus ei aiheuta toimeentuloriskiä sitä kautta. Työssä vaadittavat taidot ovat olleet pitkälti samanlaisia aina, joskin niitä tulee kehittää jatkuvasti pysyäkseen houkuttelevana työntekijänä. Jalkapallossa, kuten muissakin urheilulajeissa, on kuitenkin luonnollista, että jos työssä vaadittavat taidot eivät ole ajan tasalla, niin ura urheilijana on väijäämättä loppumassa. Aktiivisen työmarkkinapolitiikan keinot eivät auta kelkasta tippunutta jalkapalloilijaa.

Elinajanodotteen piteneminen voidaan nähdä uutena sosiaalisena riskinä, ja se koskettaa urheilijoita ehkäpä rankemmin kuin muita ihmisiä. Ammattijalkapalloilijan ura saattaa kestää teini-ikästä aina 40-vuotiaaksi, jolloin siirrytään lähes aina ”uudelle” työuralle. Pelaajauran aikana ei kerry työkokemusta muilta aloilta, joten sen osalta uraa lähdetään

rakentamaan alkutekijöistä. Esimerkiksi 35-vuotiaana pelaajauransa lopettava aloittaa uuden työuransa ikään kuin 10-15 vuotta myöhässä. Tämä on mielestäni merkittävää siitä syystä, että normaalisti ihmisen tulot elinkaaren aikana ovat korkeimmillaan 35-64 -vuotiaana, mutta pitkän uran tehnyt pelaaja onkin uuden uransa osalta vasta aloittelijan roolissa, kun ansiotason olisi pitänyt jo nousta (Tilastokeskus 2020b).

Edellä mainittu liittyy elinajanodotteen pitenemiseen ja vanhuusajan toimeentuloon siten, että työuran ansiot korreloivat vanhuusiän toimeentuloon. Pohdintaa voi viedä pidemmällekin ja arvioida vanhuuden riskin olevan pitkäaikaisempi entisellä urheilijalla. Kuten sairauden ja kuoleman riskin tapauksessa todettiin luvussa 2.3.1, elämäntavat vaikuttavat riskiin, joten urheilijan elinajanodote lienee keskimäärin korkeampi kuin muiden.

Perinteisten sosiaalisten riskien osalta pohdintaa on helpompi tehdä, koska esimerkiksi tapaturman ja työttömyyden osalta jalkapalloilijoiden sosiaaliturva eroaa yleisestä sosiaaliturvasta. Tapaturman tapauksessa haastatteluissa kävi ilmi, että sopimuksen alaisilla Veikkausliigapelaajilla turva on oikeastaan erinomaisella tasolla. Tapaturmat ovat urheiluseuroissa arkipäivää, ja prosessi niiden hoitamiseen on tehokas. Lisäksi seuroilla on vahva kannustin saada pelaajat nopeasti täysin työkykyisiksi loukkaantumisen jälkeen. Jalkapalloseuroissa on selkeästi käytäntö, että mikään urheilussa syntynyt vamma ei kuulu pelaajan itsensä kustannettavaksi, vaan seura huolehtii niistä kuluista, mitä Ammattiruuhelijavakuutus ei kata. Vakuutuksen antaman turvan, käytännön toimien helpouden sekä seurojen toimintamallien valossa tapaturmaturva on verrattain korkeatasoinen.

Palloliiton pelaajasopimus pohjalle tehtävä työsopimus on lisäksi tärkeä osa pelaajien turvaa tapaturmien ja sairauksien tapauksissa. Toimeentulo turvataan täyden palkan mukaisesti pitkältä ajalta, ja haastatteluiden perusteella pelaajat nauttivat tältä osin erinomaista turvaa tapaturmien ja sairauksien osalta.

Työttömyyden riski nousi haastatteluissa hallitsevaksi teemaksi. Kaikki haastateltavat jakoivat näkemyksen siitä, että on ongelmallista, etteivät jalkapalloilijat voi kuulua työttömyyskassoihin, eikä heillä silloin ole mahdollisuutta saada ansiosidonnaista

työttömyyspäivärahaa. Haastatteluja tulkitessa on kuitenkin selvää, ettei ongelman ratkaiseminen ole yksiselitteistä. Selkeä ratkaisu olisi kaikkien seurojen liittyminen työttömyysturvan kustantamiseen työttömyysvakuutusmaksuin, mutta kustannukset olisivat erittäin merkittäviä, ja sillä olisi todennäköisesti negatiivisia seurauksia pelaajien palkkatasoon. Erola mainitsee, että seurat eivät voisi ottaa työttömyysturvan parantamisen kustannuksia täysin kontollensa, koska seurat eivät yksinkertaisesti tuota riittävää liikevaihtoa. Häkkinen puolestaan epäilee pelaajien halukkuutta tehdä muutoksia nykyiseen tilanteeseen ja käytäntöön, koska suuri osa pelaajista keskittyy lähinnä nettoansioiden määrään, eikä sosiaaliturva-asemaansa.

Toinen ratkaisu olisi pelaajien mahdollisuus osallistua vapaaehtoisesti työttömyysturvan kustannuksiin. Kaikilla pelaajilla olisi mahdollisuus liittyä työttömyyskassaan niin halutessaan, ja parantaa omaa työttömyysturvaansa. Vaikutus olisi merkittävä erityisesti hyvätuloisilla pelaajilla. Toisaalta haastatteluissa kävi ilmi, että Veikkausliigassa on paljon pienituloisia pelaajia, joiden palkkatulot hupenevat pitkälti elämiseen. Rahastointimahdollisuuden häviävän pieni hyödyntäminen kielii siitä, että pelaajilla ei ole riittäviä tuloja säästämiseen, joten ei voida myöskään olettaa, että rahaa riittäisi vapaaehtoiseen työttömyysvakuuttamiseen.

Työttömyyden riski ammattijalkapallossa eroaa mielestäni merkittävästi perinteisistä ammateista. Jalkapallo ammattina vaatii työntekijöiltä taitoja, jotka ovat olleet samanlaisia aina, eivätkä ne oletettavasti tule muuttumaan tulevaisuudessakaan. Näin ollen työmarkkinoiden tulevaisuuden vaatimukset ovat tiedossa ja ne ovat kaikilla alan työntekijöillä tiedossa. Puutteellisista taidosta johtuva työttömyys on yleisesti hyväksyttävää ja siihen ratkaisuna on siirtyminen toiseen ammattiin. Jos pelaaja ei ole tarpeeksi hyvä, hänen uransa jalkapalloilijana loppuu. Muihin ammatteihin verrattuna jalkapallo (tai mikä tahansa urheilulaji, jossa ansiot ja työllistyminen perustuvat puhtaasti suoritukseen) on karu ammatti, mutta se ymmärretään ja se on luonnollista. Ammattiurheilussa on kyse parhaan mahdollisen urheilullisen tuloksen tekemisestä ja siihen vaaditaan parhaat mahdolliset työntekijäresurssit.

4.4.2 Jalkapalloilijan sosiaaliturva universalismin näkökulmasta

Universalismilla on kirjallisuudessa laaja kirjo tulkintoja, eikä termille ole yksiselitteistä määritelmää, mutta tätä alalukua varten universalismi määritellään sosiaaliturvan näkökulmasta. Sosiaaliturvan ja/tai sosiaalipolitiikan näkökulmasta universaaleina menettelytapoina voidaan pitää tilannetta, jossa kaikkia tiettyyn ryhmään kuuluvia ihmisiä koskee sama käytäntö, vaikka ryhmään kuuluvissa alaryhmissä olisi eroavaisuuksia. (Anttonen, Haikio & Kolbeinn 2012, 46) Tässä alaluvussa universalismin toteutumista Suomen sosiaaliturvassa tarkastellaan siten, että pääryhmä ovat kaikki Suomen kansalaiset, ja alaryhmä ammattijalkapalloilijat. Tämän tutkielman luvussa 2.2.3 universalismin tavoitteena kerrottiin olevan mahdollisimman tasa-arvoisen yhteiskunnan saavuttaminen, ja tulkintaa tehdään tässä alaluvussa tasa-arvon näkökulmasta.

Vanhuuseläkkeen tapauksessa tasa-arvoa voidaan pohtia ensiksi eri järjestelmien kesken. Urheilijalain vanhuuseläke määräytyy maksuperusteisesti, eli eläkemaksu on kiinteä ja etuus määräytyy maksujen ja niille saatujen sijoitustuottojen mukaisesti. Työntekijän eläkelaiassa vakuutusmaksu on joustava ja etuus määräytyy ansiotason ja työhistorian perusteella. Järjestelmien paremmuutta toisiinsa nähden on hankalaa arvioida, koska urheilijalain vanhuuseläkettä ei milloinkaan kartu vanhuuseläkkeen alkamiseen saakka, vaan vanhuuseläke on usein yhdistelmä urheilu-uralla karttunutta eläkettä, ja muusta työstä karttunutta eläkettä. Ei ole siis mahdollista verrata 40 vuoden työuran tehnyttä ihmistä ja 40 vuoden pelaajauran tehnyttä ihmistä keskenään.

Vanhuuseläkkeessä on muutama piirre, joissa menettelytapojen ei voida katsoa edistävän tasa-arvoa. Urheilijalain mukaisessa vanhuuseläkkeessä ei ole mahdollisuutta aikaistaa eläkkeen nostamista, kun työntekijän eläkelaiassa on mahdollisuus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen. Lisäksi urheilijalain vanhuuseläkkeissä ei ole indeksikorotusta. Kolmas epäkohta on haastatteluissa esiin noussut mahdollisuus vakuuttamisvelvollisuuden täyttymättä jäämisestä. Jalkapalloilijalle ei välttämättä kartu lainkaan vanhuuseläkettä, jos sopimus on lyhyt, eikä samalla kaudella ole ollut muita sopimuksia. Työntekijän eläkelaiassa ei ole tällaista mahdollisuutta, vaan kaikista ansaituista palkoista karttuu vanhuuseläkettä. Näiltä osin urheilijoiden voidaan katsoa olevan heikommassa asemassa vanhuusiän suhteen muihin työntekijöihin verrattuna.

Rahastoinnilla voidaan saavuttaa veroetuja ja jaksottaa pelaajaurheilun ansioita osittain uran jälkeiselle ajanjaksolle. Universalismin näkökulmasta jalkapalloilijat ovat tässä suhteessa etuoikeutetussa asemassa. Toisaalta haastatteluissa kävi ilmi, että pelaajat eivät juurikaan rahastoi ansioitansa, koska palkkataso ei ole riittävän korkea. Voidaankin pohtia, onko kyseessä kovinkaan merkittävä etuoikeus, jos sen käyttäminen houkuttaa vain yksittäisiä pelaajia siitäkkin huolimatta, että Jalkapallon pelaajayhdistys pyrkii tiedottamaan rahastointimahdollisuudesta ja kannustamaan sen käyttöön.

Kuten tässä tutkielmassa on käynyt ilmi, jalkapalloilijoiden tapaturma- ja sairausturva on hyvällä tasolla. Tasa-arvon näkökulmasta jalkapalloilijat altistuvat suuremmalle tapaturman riskille kuin muut ihmiset, mutta turva riskin realisoituessa on kattava. Urheilijalaki ei tarjoa tapaturman varalta poikkeuksellisen hyvää turvaa, mutta pelaajasopimus ja seurojen käytäntö loukkaantumisten kustannusten maksajana suojaavat pelaajia erinomaisesti. Urheilijalakia ja työtapaturma- ja ammattitautilakia vertailemalla jalkapalloilijoiden voidaan nähdä olevan tasa-arvoisessa asemassa muihin nähden, mutta edellä mainitut, lisäturvaa antavat tekijät saattavat nostaa jalkapalloilijoiden aseman ehkä jopa paremmaksi kuin muiden alojen työntekijöiden. On kuitenkin huomioitava, että muillakin aloilla saattaa olla vastaavia työehtosopimuksia, jotka parantavat työkyvyttömän asemaa, joten jalkapalloilijoita ei voida varauksetta pitää yksin edullisessa asemassa.

Työttömyyden tapauksessa jalkapalloilijat ovat perustoimeentulon osalta tasa-arvoisessa asemassa muihin nähden. Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki on kaikille saatavissa, eikä työssäoloehto ole jalkapalloilijoille lainkaan hankalasti saavutettavissa. Tässä tutkielmassa on jo monesti nostettu esiin ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan puuttuminen jalkapalloilijan sosiaaliturvan keinoista, ja universalismin näkökulmastakin se on selkeimmin esiin nouseva seikka. Jos universalismilla pyritään tasa-arvoon ja sosiaalipolitiikan pitäisi edistää samassa tilanteessa olevien saman maan kansalaisten sosiaalista yhdenarvoisuutta, niin nykyistä järjestelmää ja lainsäädäntöä ei voida ainakaan tältä osin pitää universaalina. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan tarkoitus ei ole tarjota kaikille työttömille samaa ansiotasoa, mutta tällä hetkellä se ei ole kaikille edes saatavilla. Saatavuuden tarjoaminen ja etuuden mahdollistaminen kaikille parantaisi sosiaaliturvan universaaliutta ja tasa-arvoa.

Viimeisen vuoden poikkeukselliset olosuhteet ovat havainnollistaneet jalkapalloilijoidenkin olevan työttömyyden riskille alttiita laajassa mittakaavassa. Asia on herättänyt niin Jalkapallon pelaajayhdistyksen, pelaajat ja seurat ajattelemaan sitä, miten työttömyyden riskiä tulisi käsitellä. Tätä tutkielmaa tehdessä on käynyt hyvin selväksi, että tilanteeseen ollaan tyytymättömiä kaikilla edellä mainituilla tahoilla, mutta riski liitetään edelleen pitkälti ainoastaan koronaepidemiaan. Onkin mielenkiintoista nähdä, miten työttömyysturvaan ajetaan parannuksia sitten, kun aikanaan vääjäämättä palataan normaaliin, avoimeen yhteiskuntaan. Mielestäni vaarana on, että epäkohdat unohdetaan, eikä työttömyyden riskistä puhuta seuroissa, mediassa tai etujärjestöissä ennen kuin uusi kriisi iskee, kuten niistä ei puhuttu ennen koronaepidemiaa.

4.4.3 Mahdollisia keinoja jalkapalloilijan sosiaaliturvan parantamiseksi

Tämän tutkielman tarkoitus on tähän mennessä ollut etsiä ja tuoda esiin jalkapalloilijan sosiaaliturvan pääpiirteet heikkouksineen ja vahvuuksineen. Tässä alaluvussa pyritään ehdottamaan konkreettisia keinoja, joilla jalkapalloilijan sosiaaliturvaa voitaisiin saada kattavammaksi ja yhtenevämmäksi muihin työntekijöihin nähden. Tutkielmassa esiteltyjä vahvuuksia ei kuitenkaan sinällään ehdoteta heikennettävän.

Vanhuuseläkkeen kohdalla maksuperusteisuutta ei kritisoida. Haastattelujen perusteella eläkekarttuma on sinällään hyvä, eikä etuusperusteisuus olisi järkevä ratkaisu, koska pelaajaurat ovat lyhyitä. Sen sijaan eläkkeet voisi tarkastaa indeksillä samoin kuin työntekijän eläkelain mukaan tehdään. Tämä parantaisi jalkapalloilijoiden vanhuusiän toimeentuloa. Toinen kehityskohta on vakuuttamisvelvollisuuteen liittyvä. Vakuuttamisvelvollisuus vanhuuseläkkeen varalta tulisi koskea kaikkia ammattimaisesti jalkapalloa pelaavia. 11 800 euron vuosikohtainen tulo raja jättää paljon pelaajia vakuuttamisvelvollisuuden ulkopuolelle, eikä heille katu lainkaan eläkettä. Vanhuuseläkkeen osalta vuositulo raja voisi olla alhaisempi, tai tulorajan aikaraja voisi käsittää lyhyemmän ajanjakson kuin vuoden tai pelikauden. Kolmas kehityskohta liittyy eläkkeen varhentamiseen. Jalkapalloilijoilla voisi olla yhtäläinen mahdollisuus aloittaa vanhuuseläkkeen nostaminen varhennetusti samoin kuin työntekijän eläkelain mukaan on

mahdollista. Yhdessä nämä kaikki edellä mainitut seikat parantaisivat jalkapalloilijan toimeentuloturva vanhuusiällä.

Tapaturmaturvan osalta kehittämistarve liittyy pelaajiin epäsuorasti seurojen tilanteen kautta. Haastatteluista kävi selkeästi ilmi toive laajemmasta vakuutustarjonnasta ja valinnan mahdollisuudesta. Ongelmaan ei ole selkeää ratkaisua, koska ei liene realistista, että vakuutusyhtiöitä voitaisiin pakottaa tarjoamaan tiettyä vakuutus tuotetta. Seurat kuitenkin kaipaavat muutosta nykyiseen asetelmaan, jossa Pohjola Vakuutus on ainoa palveluntarjoaja, eikä seuroilla ole muuta mahdollisuutta, kuin ottaa vakuutus Pohjolasta. Markkinoiden kilpailu voisi parantaa vakuutusten sisältöä ja laskea vakuutusmaksuja, mikä vapauttaisi seurojen resursseja esimerkiksi palkanmaksuun, mikä puolestaan parantaisi pelaajien asemaa.

Työttömyysturvan osalta kehitysehdotus liittyy ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan. Haastattelujen perusteella jo valmiiksi alhainen palkkataso ja seurojen suhteellisen pienet resurssit eivät luo hyviä lähtökohtia seurojen osallistumiselle yleisen työttömyysturvan kustannuksiin. Työttömyysturva tulisi kuitenkin parantaa, ja ratkaisuehdotus on tarjota pelaajille mahdollisuus päästä työttömyyskassan jäseneksi. Jalkapalloilijoiden palkat Suomessa eivät ole edes parhailla pelaajilla valtavan suuria, joten riski kassoille ei olisi mielestäni kohtuuttoman suuri. Lisäksi hyvin tienaaavien pelaajien riski joutua työttömäksi on häviävän pieni, koska työttömyyden riski ei yleensä kohdistu toimialaan laajasti. Edes koronaepidemia ei kuitenkaan lopulta aiheuttanut laajaa työttömyyttä, ja on vaikea kuvitella merkittävästi hankalampaa skenaariota tulevaisuudelle, kuin minkä epidemia on saanut aikaan. Työttömyysturvan parantaminen edellä mainitusti parantaisi pelaajien asemaa merkittävästi, ja siten muovaisi suomalaista sosiaaliturvaa tasa-arvoisemmaksi.

5 YHTEENVETO

Tässä pääluvussa pohditaan ensiksi vastauksia asetettuihin tutkimusongelmiin. Tutkimusongelmiin vastaaminen on tutkielman pääasiallinen tarkoitus, ja siinä onnistuminen on siten ensisijaisen tärkeää. Toisessa alaluvussa tutkielman onnistumista arvioidaan reliabiliteetin ja validiteetin näkökulmista. Arviointi pyritään tekemään mahdollisimman objektiivisesti, jotta tutkielman heikkoudetkin saadaan esille. Kolmannessa alaluvussa esitellään tutkielman teon aikana nousseita mahdollisia jatkotutkimuskohteita tämän tutkielman aihepiiriin liittyen.

5.1 Tutkimusongelmiin vastaaminen

Tutkielman ensimmäisenä tavoitteena oli luoda selkeä käsitys Veikkausliigapelaajien sosiaaliturvaan vaikuttavista tekijöistä ja sosiaaliturvan tämänhetkisestä tasosta. Ongelmaan vastaamiseksi pääluvussa 2 taustoitettiin sosiaaliturvan ja hyvinvointivaltion historiaa, tarkoitusta ja merkitystä yhteiskunnassa. Lisäksi esiteltiin sosiaalisia henkilöriskejä, joita varten sosiaaliturva on alun perin luotu. Pääluvussa 3 esiteltiin tarkemmin suomalaisen sosiaaliturvan kehittymistä, keskeistä lainsäädäntöä sekä urheilijoiden ja tarkemmin ammattijalkapalloilijoiden sosiaaliturvaan vaikuttavia tekijöitä. Teoriapohjan lisäksi tutkimusongelmaan haettiin vastausta asiantuntijahaastatteluilla, jotta ongelmaan vastaaminen ei jäisi täysin teoreettisen tulkinnan varaan.

Veikkausliigapelaajan sosiaaliturva muodostuu pääpiirteiltään lainsäädännön ja pelaajasopimuksen yhteisvaikutuksesta. Lainsäädäntö antaa raamit vakuuttamisvelvollisuudesta ja etuuksien ja turvien muodostumisesta. Lainsäädännössä tärkein yksittäinen laki on urheilijalaki, jonka perusteella määritetään seurojen vakuuttamisvelvollisuus pelaajia kohtaan. Vakuuttamisvelvollisuus määräytyy vuosiansioiden perusteella, ja tutkielmaa tehdessä kävi ilmi, että vakuuttamisvelvollisuus

ei koske kaikkia niitä pelaajia, jotka harjoittavat jalkapalloa ammattimaisesti. Epäkohta syntyy lyhyissä sopimuksissa ja pienipalkkaisilla pelaajilla. Kaikki pelaajat vakuutetaan tapaturman varalta, vaikka 11 800 euron vuosiansioraja ei ylittyisi, mutta eläkettä näille pelaajille ei kartu lainkaan.

Teoreettisen viitekehyksen ja haastattelujen perusteella Veikkausliigapelaajan turva tapaturman tai sairauden aiheuttamaa työkyvyttömyyttä vastaan on laaja ja kattava. Tapaturmat korvataan Pohjola Vakuutuksen Ammatturheilijaturvalla, ja vaikka turva ei selvästikään ole täysin tyydyttävä korvattavuuden osalta, niin seurojen käytäntö vahinkojen kustantamisessa suojaa pelaajien asemaa. Työkyvyttömyyden aikana pelaajasopimus antaa hyvän suojan ansiotason säilyttämiseen.

Veikkausliigapelaajien työttömyysturva on eniten viimeisen vuoden aikana keskustelua herättänyt osa sosiaaliturvan kokonaisuutta, ja sen taso ei ole tällä hetkellä pelaajien näkökulmasta kovinkaan hyvä. Työttömyysturva muodostuu peruspäivärahasta tai työmarkkinatuesta, eikä parempaan turvaan ole lainkaan mahdollisuutta lainsäädännön puitteissa. Työttömyyteen varautuminen ei myöskään ole ollut yleistä, koska riskiä ei ole nähty kovinkaan konkreettisenä ennen koronaepidemiaa. Veikkausliigapelaajien keskuudessa vallitsee haastattelujen perusteella muutenkin laaja tietämättömyys sosiaaliturvan keskeisistä tekijöistä. Pelaajat luottavat seurojen hoitavan kaikki käytännön asiat, eikä mielenkiintoa tai ymmärrystä synny omaan asemaan työntekijänä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että Veikkausliigapelaajien sosiaaliturva koostuu lainsäädännön ja lajille ominaisten käytänteiden yhteisvaikutuksesta, ja sosiaaliturvan taso on vaihteleva eri sosiaalisten riskien näkökulmasta riippuen.

Tutkielman toinen tutkimusongelma oli selvittää Veikkausliigapelaajien sosiaaliturvan vahvuuksia ja heikkouksia yleiseen lakisääteiseen sosiaaliturvaan verrattuna. Vertailun toisella puolella oli kaikki Veikkausliigapelaajan sosiaaliturvaan vaikuttavat tekijät, ja vastakkaisella puolella yleinen työntekijöitä koskeva sosiaaliturvalainsäädäntö. Vastauksia haettiin pääosin haastatteluilla, mutta jo teoriapohjaa muodostettaessa merkittävimmät kohdat nousivat esiin. Haastattelut vahvistivat teoreettista viitekehystä muodostettaessa havaittuja ilmiöitä.

Keskeisimpiä havaintoja Veikkausliigapelaajien sosiaaliturvan vahvuuksista olivat pelaajasopimuksen antama turva tapaturman ja sairauden aiheuttamissa työkyvyttömyystilanteissa, sekä sosiaaliturvan käytännön helppous pelaajien näkökulmasta. Ei ole tietenkään mahdollisuutta täydellä varmuudella todeta, etteikö muillakin aloilla tapaturman tai sairauden hoitaminen olisi tehty työntekijälle helpoksi, mutta jalkapalloilijalle se on prosessi, jossa seura ohjeistaa ja valvoo pelaajaa siten, että asiat hoituisivat mahdollisimman mutkattomasti ja nopeasti.

Veikkausliigapelaajien sosiaaliturvan heikkouksien tapauksessa keskeisin on haastattelujen perusteella ehdottomasti puutteellinen työttömyysturva. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan puuttuminen asettaa jalkapalloilijat eriarvoiseen asemaan muihin nähden. Toinen heikkous kumpuaa siitä, että Pohjola Vakuutus on ainoa vakuutustarjoaja markkinoilla. Seurojen mielestä kilpailu parantaisi vakuutuksen antamaa turvaa ja alentaisi hintaa, joka taas mahdollistaisi vapautuvien resurssien käyttämisen esimerkiksi pelaajien palkkoihin. Tämä voisi puolestaan antaa mahdollisuuden työttömyysturvan parantamiseen. Kolmantena, ja hieman erityyppisenä heikkoutena mainittakoon sosiaaliturvan heikko tietämyksen ja tuntemisen taso. Sosiaaliturvan tuntemisessa olisi haastattelujen perusteella kehitettävää niin pelaajilla, seuroilla kuin viranomaistahoillakin.

Yhteenvetona todetaan, että Veikkausliigapelaajien työttömyysturva on puutteellinen, ja sen kehittämiseen tulisi keskittyä tulevaisuudessa. Lisäksi sosiaalisista riskeistä ja tulevaisuuteen varautumisesta ei keskustella, eivätkä pelaajat tunne asemaansa työntekijöinä. Toisaalta Veikkausliigapelaajilla on erinomainen turva loukkaantumisten varalle ja seurat huolehtivat pelaajista pidemmälle, mitä lainsäädäntö niiltä edellyttäisi.

5.2 Tutkielman arviointia

Tutkielman luotettavuutta voidaan arvioida reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden avulla. Käsitteet ovat peräisin määrällisen tutkimuksen arvioinnista ja niiden soveltamista on kritisoitu laadullisen tutkimuksen arvioinnissa, mutta mielestäni tämän tutkielman

arvioimiseen ne soveltuvat hyvin. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta ja validiteetilla sitä, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä luvattiin ja oli tarkoitus tutkia. (Sarajärvi & Tuomi 2018)

Reliaabeliutta voidaan pohtia useasta eri näkökulmasta. Tutkimus on reliaabeli, jos kahdella eri tutkimuskerralla saadaan sama tulos haastattelussa samaa henkilöä. Toinen määritelmä reliaabeliudelle on, että kaksi eri tutkijaa saavat saman tuloksen samalta tutkimuksen kohteelta. Kolmannen määritelmän mukaan tutkimus on reliaabeli, jos samat tulokset saadaan kahdella eri tutkimusmenetelmällä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 186) Kaikki edellä mainitut määritelmät viittaavat tutkimuksen luotettavuuteen toistettavuuden kautta. On huomioitavaa, että täydelliseen toistettavuuteen lienee mahdoton päästä, koska haastattelujen tulokset ovat sidoksissa aikaan. Ihmisten näkemyksiin vaikuttavat heidän kokemuksensa ilmiöistä, eivätkä ne ole muuttumattomia. Lisäksi haastattelija ei tuskin milloinkaan pysty täydelliseen objektiivisuuteen, vaan hänen oma ajatusmaailmansa vaikuttaa tutkittavan ilmiön tulkitsemiseen.

Objektiivisuuden parantamiseen auttoi tässä tutkielmassa teoreettiseen viitekehykseen tutustuminen ja tulkintateorioiden muodostaminen. Ilmiötä pyrittiin tarkastelemaan objektiivisesti sosiaalisten riskien näkökulmasta ja päätelmiä tekemään haastatteluissa toistuvien teemojen osalta. Tutkimuksen motivaatio oli tutkijan oma mielenkiinto ilmiötä kohtaan, eikä tarkoituksena ollut esittää tutkimuksen tuloksia minkään sidosryhmän toiveiden kannalta. Toisaalta tutkimuksen kohteena oli ainoastaan neljä Veikkausliigaseuraa, joilta saatujen tulosten pohjalta tehtiin yleistystä koskemaan kaikkia Veikkausliigapelaajia. Tästä syystä tutkimuksen toistettavuuteen on suhtauduttava varautuen. Haastateltavat mainitsivat useaan kertaan uskovansa vastaavan samoin kuin muistakin seuroista vastattaisiin, joka antaa ymmärtää, että seuroissa vallitsee jonkinasteinen konsensus ilmiöstä. Kaikki edellä mainittu huomioiden tutkimusta voidaan pitää melko onnistuneena reliaabeliuden näkökulmasta.

Validiuden näkökulmasta tutkielma onnistui kohtalaisesti. Tarkoitus oli tutkia Veikkausliigapelaajien sosiaaliturvan nykytasoa, ja tärkeimmät määrittävät tekijät onnistuttiin löytämään. Jalkapalloilijan sosiaaliturvan heikkouksien ja vahvuuksien löytämisessä onnistuttiin myöskin, mutta vertailu yleiseen sosiaaliturvaan osoittautui

hankalaksi. Sosiaaliturvaan vaikuttaa kiinteästi esimerkiksi työehtosopimukset ja toimialojen käytäntö sosiaalisten riskien hallinnassa, ja lainsäädäntö antaa vain tietyt puitteet sosiaaliturvalle. On siis huomioitava, että jalkapalloilijan sosiaaliturvaa ei voi täysin verrata yleiseen lakisääteiseen sosiaaliturvaan, koska niiden sisällöt eivät ole tasarvoisessa laajuudessa. Näistä syistä tutkimuksen ei voida katsoa täysin onnistuneen validiteetin näkökulmasta.

5.3 Mahdolliset jatkotutkimukset

Tutkielman teon aikana nousi esiin useita mahdollisia, rajatumpia kohteita mahdollisille jatkotutkimuksille. Mielenkiintoinen kohde tutkimukselle olisi selvittää viranomaistahoilta yksityiskohtaisesti, ovatko urheilijoiden erillislainsäädännön perusteet vielä nykypäivänä perusteltavissa. Lain juuret ovat 1990-luvulla ja urheilu ammattina on eittämättä muuttunut viimeisen 20 vuoden aikana, joten olisi mielenkiintoista selvittää päättäjien näkemyksiä nykyään.

Toinen haastatteluissa esiin noussut asia koskee vakuutusyhtiöitä. Haastateltavat epäilivät, että kilpailun puute markkinoilla johtuu siitä, että ammattuurheilijoiden vakuuttaminen ei ole kovinkaan kannattavaa liiketoimintaa vakuutusyhtiölle. Olisi mielenkiintoista selvittää vakuutusyhtiöiden näkemyksiä urheilijoiden vakuuttamisesta, ja tutkia ammattuurheilijoiden vakuuttamisen liiketoiminnan kannattavuutta vakuutusyhtiöiden näkökulmasta.

Kolmas mielenkiintoinen kohde olisi tutkia pelaajien tietämykseen ja kiinnostukseen vaikuttavia tekijöitä sosiaaliturvaan liittyvissä asioissa. Tämä tutkielma osoitti, että aihepiiri ei ole pelaajien piirissä tunnettu, eikä välttämättä kiinnostavakaan, joten olisi mielenkiintoista tutkia syitä tämän ilmiön taustalla. Tutkimus olisi haastava juuri lähtökohdista johtuen, mutta esimerkiksi seurojen, Jalkapallon pelaajayhdistyksen ja palloliiton yhteistyöllä uskoisin, että kattaviakin tuloksia voitaisiin saada kerättyä.

Neljäs jatkotutkimuskohde voisi olla seurojen motivaatio siirtyä nykyisestä urheilijoiden erillislainsäädännöstä yleisen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin. Olisi mielenkiintoista

kartoittaa seurojen halukkuutta ja mahdollisuutta osallistua työttömyysvakuutuksen kustannukseen, ja selvittää heidän näkemyksiään taloudellisista vaikutuksista ja Veikkausliigan houkuttelevuudesta, jos erillislainsäädännöstä luovuttaisiin.

LÄHDELUETTELO

Kirjallisuus

Anttonen, A., Haikio, L., & Kolbeinn, S. 2012. *Welfare State, Universalism and Diversity*. Edward Elgar Publishing.

Bambra, C. 2005. Cash Versus Services: 'Worlds of Welfare' and the Decommodification of Cash Benefits and Health Care Services. *Journal of social policy*. vol. 34, 195-213.

Barr, N. 2012 *The economics of the welfare state*. 5. ed. Oxford: Oxford University Press.

Bonoli, G. 2005. The politics of the new social policies: providing coverage against new social risks in mature welfare states. *Policy and Politics*. 33(3). 431–449.

Bovenberg, A.L. 2008. The Life-course Perspective and Social Policies: An Overview of the Issues. *CESifo Economic Studies*, vol. 54 (4). 593–641

Deeming, C. 2017. The Lost and the New 'Liberal World' of Welfare Capitalism: A Critical Assessment of Gøsta Esping-Andersen's *The Three Worlds of Welfare Capitalism a Quarter Century Later*. *Social Policy and Society*. vol. 16, no. 3. 405-422.

Esping-Andersen, G. 1990. *The three worlds of welfare capitalism*. Cambridge: Polity Press.

Ferguson, I., Lavalette, M. & Mooney, G. 2002. *Rethinking Welfare : A Critical Perspective*.

Geist, C. 2005. The Welfare State and the Home: Regime Differences in the Domestic Division of Labour. *European Sociological Review*. Volume 21, Issue 1. 23–41.

Greve, B. 2007. What Characterise the Nordic Welfare State Model. *Journal of Social Sciences*. 3 (2): 43-51.

Greve, B. 2014 *Historical Dictionary of the Welfare State*. *Historical Dictionaries of Religions, Philosophies, and Movements Series*.

Greve, B. 2018. *Routledge Handbook of the Welfare State*. Routledge.

Hamlin, A. 2008. THE IDEA OF WELFARE AND THE WELFARE STATE. *Public Finance and Management*, vol. 8, no. 2. 108-140.

Harsløf, I. & Ulmestig, R. 2013 *Changing Social Risks and Social Policy Responses in the Nordic Welfare States*.

Hausermänn, S. 2012. *The Politicis of Old and New Social Policies*. Teoksessa: Natali, D. & Bonoli, G. 2012. *The politics of the new welfare state* (1st ed.). Oxford University Press.

Havakka, P. 2017. *Työtäpaturma- ja ammattitautivakuutus*. Teoksessa: Havakka, P., Niemelä, M., Uusitalo, H., Kangas, O., Huhtanen, R., Airio, I., Ylikännö, M., Vanne, R., Vaittinen, R., Tuomala, M., & Rentola, E. 2017. *Sosiaalivakuutus*. Toinen uudistettu painos. Finva.

Havakka, P., Ahteensivu, A., Koskinen, L. & Kulmala, J. 2018. *Sosiaaliset*

riskit: Määritelmiä ja merkitys yhteiskunnassa. Tampere University Press

Hernandez, M., Pudney, S., & Hancock, R. 2007. The Welfare Cost of Means-Testing: Pensioner Participation in Income Support. *Journal of Applied Econometrics*. 22(3), 581-598.

Hiilamo, H. et al. 2012. Sosiaaliturva ja elämänvaiheet : Suomen sosiaaliturvan kehitys esimerkkien ja tilastojen valossa . Helsinki: Kelan tutkimusosasto.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Huber, E. & Stephens, J.D 2006. Combating old and new social risks. Teoksessa: Armingeon, K. & Bonoli, G. 2006. The politics of post-industrial welfare states : adapting post-war social policies to new social risks. Lontoo: Routledge.

Huhtanen, R. 2017. Sosiaalivakuutuksen oikeudellinen perusta. Teoksessa: Havakka, P., Niemelä, M., Uusitalo, H., Kangas, O., Huhtanen, R., Airio, I., Ylikännö, M., Vanne, R., Vaittinen, R., Tuomala, M., & Rentola, E. 2017. Sosiaalivakuutus. Toinen uudistettu painos. Finva.

Hänninen, S., Lehtelä, K., & Saikkonen, P. 2019. The Relational Nordic Welfare State: Between Utopia and Ideology. Edward Elgar Publishing.

Jackson II, R., Drummond, D. & Camara, S. 2007. ‘What Is Qualitative Research?’, *Qualitative Research Reports in Communication*. 8(1), 21–28.

Kangas, O. & Niemelä, M. 2017. Riskit, vakuutus ja sosiaalivakuutus. Teoksessa: Havakka, P., Niemelä, M., Uusitalo, H., Kangas, O., Huhtanen, R., Airio, I., Ylikännö, M., Vanne, R., Vaittinen, R., Tuomala, M., & Rentola, E. 2017. Sosiaalivakuutus. Toinen uudistettu painos. Finva.

Kritchevsky, S. B. 2019. Is Old Age or Aging a Disease, in a Literal or a Metaphorical Sense? *The Public policy and aging report*. 29 (4). 123–125.

Lemos, F. 2020. On the definition of risk. *Journal of Risk Management in Financial Institutions*. 13(3), 266–278.

Natali, D. & Bonoli, G. 2012. The politics of the new welfare state (1st ed.). Oxford University Press.

Nieuwenhuis, R. & Maldonado, L. 2018. The triple bind of single-parent families. Bristol, UK: Policy Press.

Page, R. M. 2015. *Clear Blue Water?: The Conservative Party and the Welfare State Since 1940*. Bristol, UK: Policy Press.

Petersen, K. & Petersen, J. H. 2013. Confusion and divergence: Origins and meanings of the term ‘welfare state’ in Germany and Britain, 1840–1940. *Journal of European Social Policy*. 23(1). 37–51.

Pintelon, O., Cantillon, B., Van den Bosch, K. & Whelan, C.T. 2013. The social stratification of social risks: The relevance of class for social investment strategies. *Journal of European Social Policy*, 23(1). 52–67.

Powell, M., Yörük, E. & Bargu, A. 2020. Thirty years of the Three Worlds of Welfare Capitalism: A review of reviews. *Social Policy & Administration*. 54(1), 60–87.

Rantala, J. & Kivisaari, E. 2020 *Vakuutusoppi*. 13. uudistettu painos. Helsinki: FINVA.

- Rutherford, D. 2013 Routledge dictionary of economics. 3rd ed. Lontoo. Routledge.
- Rovny, A. E. 2014. The capacity of social policies to combat poverty among new social risk groups. *Journal of European social policy*. 24 (5). 405–423.
- Szreter, S., Kinmonth, A.L., Kriznik, N.M. & Kelly, M.P. 2016. Health, welfare, and the state--the dangers of forgetting history., *The Lancet*, vol. 388, no. 10061. 2734-2735.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Uusitalo, H. 2017. Eläkevakuutus. Teoksessa: Havakka, P., Niemelä, M., Uusitalo, H., Kangas, O., Huhtanen, R., Airio, I., Ylikännö, M., Vanne, R., Vaittinen, R., Tuomala, M., & Rentola, E. 2017. Sosiaalivakuutus. Toinen uudistettu painos. Finva.
- van Berkel, R. & van der Aa, P. 2015 New Welfare, New Policies: Towards Preventive Worker-Directed Active Labour-Market Policies. *Journal of social policy*. 44 (3). 425–442.
- Ylikännö, M. 2017. Työttömyysvakuutus. Teoksessa: Havakka, P., Niemelä, M., Uusitalo, H., Kangas, O., Huhtanen, R., Airio, I., Ylikännö, M., Vanne, R., Vaittinen, R., Tuomala, M., & Rentola, E. 2017. Sosiaalivakuutus. Toinen uudistettu painos. Finva.

Oikeudelliset lähteet

- Hallituksen esitys (356/1994)
- Hallituksen esitys (35/2020)
- Hallituksen esitys (38/2020)
- Hallituksen esitys (78/2020)
- Laki työttömyysturvaetuuksien rahastoinnista (24.7.1998/555)
- Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta (24.4.2009/276)
- Laki vakuutusluokista (18.7.2008/526)
- Sairausvakuutuslaki (21.12.2004/1224)
- Tulooverolaki (30.12.1992/1535)
- Työntekijän eläkelaki (19.5.2006/395)
- Työtapaturma- ja ammattitautilaki (24.4.2015/459)
- Työttömyysturvalaki (30.12.2002/1290)

Internet-lähteet

- Eläketurvakeskus. Työkyvyttömyyseläke. (29.3.2021) <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/tyoelake-etuudet/tyokyvyttomyyselake/>
- FC Honka. 2020. FC Honka ry:n tiedote koronavirukseen liittyen. (20.3.2021) <https://fchonka.fi/2020/page/5/>

- Jalkapallon pelaajayhdistys. 2020. "Täysin kohtuutonta" - Urheilijoiden sosiaaliturva heikkoa. (21.3.2021) <https://jpy.fi/fi/uutiset/taysin-kohtuutonta-quot-urheilijoiden-sosiaaliturva-heikkoa>
- Jalkapallon pelaajayhdistys. 2021. Rahastointi. (24.4.2021) <https://jpy.fi/fi/oikeusturva/rahastointi>
- Kela. Suomen sosiaaliturva. (14.4.2021) <https://www.kela.fi/suomen-sosiaaliturva>
- Kela. 2021. Paljonko työttömyysetuutta maksetaan? (16.4.2021) <https://www.kela.fi/paljonko-tyottomyysetuutta-maksetaan>
- MTV Uutiset. 2020. MTV Urheilu selvitti – näin rajusti korona runtelee Veikkausliiga-seuroja. (20.3.2021) <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mtv-urheilu-selvitti-nain-rajusti-korona-runtelee-veikkausliiga-seuroja/7975106>
- OECD. 2019. SOCIETY AT A GLANCE 2019: OECD SOCIAL INDICATORS. (26.3.2021) <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/e85b161d-en.pdf?expires=1619451567&id=id&accname=guest&checksum=EA103EFE77EDF85CB016478A9F176BA7>
- OECD. Active Labour Market Policies: Connecting People with Jobs. (30.3.2021) <https://www.oecd.org/employment/activation.htm>
- OP. 2021. Ammattiurheilijaturva. Tuoteopas 1.1.2020 alkaen. (24.4.2021) <https://www.op.fi/tac?did=YrHen0000003627&cs=bbce077aba5663a3cdda99899ce512aa63923990c60c991dae14e3e951b68b28>
- Poikolainen, K. 2020. Mikä on sairaus, mikä ei? (3.4.2021) <https://www.laakarilehti.fi/ajassa/nakokulmat/mika-on-sairaus-mika-ei/?public=c36befc360b39c3023a03dff5847a26e>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Ammattiurheilijoiden sosiaaliturvatyöryhmän raportti. (21.1.2021) https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74469/RAP2013_41.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2021a. Ammattiurheilijoiden, apurahansaajien ja opiskelijoiden sosiaaliturva. (16.4.2021) <https://stm.fi/toimeentulo/urheilijat-apurahansaajat-opiskelijat>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2021b. Suomen sosiaaliturvajärjestelmä. (14.4.2021) <https://stm.fi/suomen-sosiaaliturvajarjestelma>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2021c. Sosiaalimenot ja rahoitus. (14.4.2021) <https://stm.fi/talous-ja-toiminta/sosiaalimenot-ja-rahoitus>
- Suomen palloliitto. Pelaajasopimus. (24.4.2021) <https://www.palloliitto.fi/palvelut/jalkapallon-saannot-maaraykset-ja-ohjeet/pelaajasopimus>
- Suomen palloliitto. 2020. Pelaajasopimus. (24.4.2021) https://www.palloliitto.fi/sites/default/files/Kilpailu_uusi/pelaajasopimus_2020.pdf
- Tapaturmavakuutuskeskus. 2021. Ammattiurheilijoiden vakuutustilasto. (5.5.2021) <https://www.tvk.fi/tilastot-ja-julkaisusarjat/tilastot/ammattiurheilijoiden-vakuutustilasto/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Kuolleisuus. (29.3.2021) <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/kuolleisuus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021a. Korona lisäsi vain vähän toimeentulotuen tarvetta ja toi esiin sosiaaliturvajärjestelmän joustavuuden. (13.3.2021) <https://thl.fi/fi/-/korona-lisasi-vain-vahan-toimeentulotuen-tarvetta-ja-toi-esiin-sosiaaliturvajarjestelman-joustavuuden>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021b. Koronaepidemian vaikutukset hyvinvointiin, palveluihin ja talouteen. (13.3.2021) <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/ajankohtaista/koronan-vaikutukset-yhteiskuntaan-ja-palveluihin>

Tilastokeskus. 2020a. Kasvaimet yleisin kuolemansyy työikäisillä vuonna 2019. (29.3.2021) https://www.tilastokeskus.fi/til/ksyyt/2019/ksyyt_2019_2020-12-14_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2020b. 2. Väestöryhmien tulot ja tuloerot. (7.5.2021) https://www.stat.fi/til/tjt/2018/06/tjt_2018_06_2020-03-12_kat_002_fi.html

Valtiovarainministeriö. 2019. Maakunta- ja sote-uudistuksen loppuraportti. Kokemuksia valmistelutyöstä, oppeja sekä johtopäätöksiä. (12.4.2021) https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161656/VM_40_2019_Maku_sote_loppuraportti.pdf

Vero. 2021. Urheilusta saatujen tulojen verotus. (24.4.2021) <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48990/urheilusta-saatujen-tulojen-verotus2/>

WHO. 2018. Ageing and health. (28.3.2021) <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>

WHO. 2021a. WHO remains firmly committed to the principles set out in the preamble to the Constitution. (27.3.2021) <https://www.who.int/about/who-we-are/constitution>

WHO. 2021b. Coronavirus disease (COVID-19). (25.3.2021) <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

LIITE 1 HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Missä asemassa toimit seurassa?
2. Kuinka usein olet työssäsi tekemisissä pelaajien sosiaaliturvaan liittyvissä asioissa?
3. Kuinka hyvin arvioisit tuntevasi pelaajien sosiaaliturvan taustalla vaikuttavaa lainsäädäntöä?
4. Kuinka hyvin arvioisit tuntevasi pelaajien sosiaaliturvan käytäntöä?
5. Mitkä ovat tyypillisimpiä tilanteita pelaajien sosiaaliturvaan liittyen, joita työssäsi kohtaat?
6. Millaisena näet pelaajan työoikeudellisen aseman verrattuna muihin palkansaajiin?
7. Onko pelaajien vakuutusturvassa mielestäsi puutteita, ja jos on, niin miten niitä pitäisi mielestäsi parantaa?
8. Vastaako vakuutusmaksu sillä saatavaa turvaa?
9. Onko pelaajien eläketurvassa mielestäsi puutteita, ja jos on, miten niitä pitäisi mielestäsi parantaa?
10. Kuinka hyvin pelaajat mielestäsi tuntevat työoikeudellisen asemansa?
11. Jos tietämyksessä on puutteita, mistä se mielestäsi johtuu?
12. Millä tahoilla on mielestäsi vastuu siitä, että pelaajat tuntevat sosiaaliturvan sisältöä ja asemaansa työntekijänä?
13. Miten kehittäisit sosiaaliturvan tietämyksen tasoa pelaajien keskuudessa?
14. Pitäisikö urheilijoiden mielestäsi kuulua työntekijöiden eläke- ja tapaturmalainsäädännön piiriin muiden palkansaaajien tapaan? Jos kyllä/ei, niin miksi?
15. Millaisia vaikutuksia edellisessä kysymyksessä mainitusta muutoksesta olisi seuroille?